

ВАЗОРАТИ МОЛИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

ДАСТУРАМАЛ

**оиди тартиби таҳия намудани Шаклҳои
ҳисоботи молиявие, ки мутобиқи Стандартҳои
миллӣ ва байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ
тартиб дода шудаанд**

ДУШАНБЕ – 2011

Дастурамал оиди тартиби таҳия намудани Шаклҳои ҳисоботи молиявие, ки мутобиқи Стандартҳои миллӣ ва байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ тартиб дода шудаанд.

Сармуҳарир:

Сардори Раёсати равишомӯзии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити
Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Хамрокулова Г.А.

Тартибдиҳандагон:

Директори иҷроияи Институти ҷамъиятии бухгалтерон ва
аудиторони касбии Ҷумҳурии Тоҷикистон, н.и.и., дотсент
Менгниев А.Х.

Директори ҶДММ “АДЛ Консалтинг” муҳосиби таҷрибадори
сертификатдор (САР) Содиков С.

Мутарҷимон:

Мудири баҳши Раёсати равишомӯзии баҳисобгирии муҳосибӣ
ва аудити Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон Сафаров Т.

Муаллимаи калони Донишгоҳи давлатии тиҷоратии
Тоҷикистон Муродова М.И.

Чопи компютерӣ: Муминова М.А., Шерова М.М.

ВАЗОРАТИ МОЛИЯИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Ф А Р М О И Ш

аз «27»майи соли 2011 № 42

Дар бораи тасдиқи Дастурамал оиди тартиби таҳияи намудани шаклҳои ҳисоботи молиявие, ки мутобиқи Стандартҳои миллӣ ва байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ тартиб дода шудаанд.

Мутобиқи модаи 8 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии муҳосибӣ ва ҳисоботи молиявӣ» аз 25 мартӣ соли 2011 №702 ва банди 1 Нақшаи чорабиниҳо доир ба амалигардонии барномаи ислоҳоти баҳисобгирии муҳосибӣ мутобиқи Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ барои солҳои 2010-2014, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 майи соли 2010, № 231 «Дар бораи чораҳои иловагӣ оид ба амалигардонии Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» тасдиқ карда шудааст ва бо назардошти мувофиқаи Шӯрои методологии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудити назди Комиссияи ҳукумати оиди ҷорӣ намудани Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ф а р м о и ш м е д и ҳ а м:

1. Шаклҳои ҳисоботи молиявие, ки мутобиқи Стандартҳои миллӣ ва байналмилалӣ тартиб дода шудаанд (замимаи 1) ва Дастурамал оиди тартиби таҳияи онҳо (замимаи 2) тасдиқ карда шаванд.
2. Раёсати равишомӯзии баҳисобгирии муҳосибӣ ва аудит Дастурамали мазкурро ба нашр расонида, субъектҳои хоҷагидорро, ки низоми баҳисобгирии худро мутобиқи Стандартҳои миллӣ ё Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ ба роҳ мемонанд, дар асоси Низомномаи Раёсат таъмин намоянд.
3. Фармони Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29.08.01с.№124 ва Фармоиши Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 24.11.04с. №141 безътибор доништа шаванд.
4. Фармоиши мазкур аз 1 январи соли 2012 мавриди амал қарор дода шавад.

Вазир

С.Наҷмиддинов

Мундариҷа		
1	Шаклҳои ҳисоботи молиявӣ	5
2	Муқаррароти умумӣ	22
2.1	Нишондоди умумӣ	22
2.2	Мақсад ва принципҳои ҳисоботи молиявӣ	22
2.3	Таркиби ҳисоботи молиявӣ	23
2.3.1	Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ	24
2.3.2	Ҳисобот оиди фоида ва зарар	26
2.3.3	Ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо	27
2.3.4	Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ	27
2.3.5	Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ	27
2.3.6	Таҳқиқи андозӣ	28
2.3.7	Тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ	29
2.4	Талаботҳои, ки ба ҳисоботи молиявӣ пешниҳод мегарданд	29
3	Тартиби таҳия намудани шаклҳои ҳисоботи молиявӣ	31
3.1	Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ (Шакли № 1)	31
3.2	Ҳисобот оиди фоида ва зарар (Шакли №2)	43
3.3	Ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо (Шакли № 3)	46
3.4	Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ (Шакли №4)	48
3.5	Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ (Шакли №5)	51
3.6	Таҳқиқи андозӣ (Шакли №6)	57
4	Тартиби тайёр намудани тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ	59
4.1	Маълумоти умумӣ	59
4.2	Тартиби пешниҳод намудан	60
4.3	Принципҳои асосии тайёр намудани ҳисоботи молиявӣ	60
4.4	Ифшо намудани нишондиҳандаҳои алоҳидаи ҳисобот	61
4.4.1	Захираҳои молию моддӣ	61
4.4.2	Воситаҳои асосӣ	61
4.4.3	Ифшои маълумот оиди иҷораи молиявӣ	64
4.4.4	Дороиҳои ғайримоддӣ	64
4.4.5	Воситаҳои молиявӣ	65
4.4.6	Даромад	66
4.4.7	Андоз аз фоида	66
4.4.8	Захираҳо	68
4.4.9	Дигар дороиҳо ва ӯҳдадориҳо	68
4.4.10	Хулоса	68

БОБИ I

Шаклҳои (намунавии) ҳисоботи молиявӣ

Бо Фармоиши
Вазорати молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз «27» майя 2011с. №42
барои ҳисоботҳои фосилавӣ
ва солона тасдиқ гардидааст

Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ

(Тавозуни муҳосибӣ)

ба ҳолати _____ 20__ с.

(мутобиқи СБҲМ)

Шакли № 1 аз рӯи ТУҲИ

Рамзҳо
0710001

Корхона (иттиҳодия) _____ аз рӯи ТУКТ

Соҳа (намуди фаъолият) _____ аз рӯи ТУФИ

Мақомоти идорақунӣ _____ аз рӯи ТУМИ

Шакли моликият _____ аз рӯи ТУШМ

Воҳиди ченак _____ аз рӯи ТУВЧ

РМА _____

Суроғаи почтавӣ _____

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____

Мӯҳлати пешниҳод _____ Санаи воқеии
пешниҳод _____

Санаи қабул _____

Нишондиҳанда	Рамзи сатр	Ба аввали давраи ҳисоботӣ	Ба охири давраи ҳисоботӣ
1	2	3	4
І.А. ДОРОИҲОИ КҶТОҲМУДДАТ (ГАРДОН)			
Воситаҳои пулӣ дар хазина (10100)	010		
Воситаҳои пулӣ дар банк (10200)	020		
Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат (10300)	030		
аз он ҷумла:			
Қоғазҳои қимматноки қарзӣ (10310)	031		
Қоғазҳои қимматноки ҳиссаӣ (10320)	032		
Қарзҳо, вомҳои додашуда/Амонатҳои депозитӣ (10330,10340)	033		
Қисми ҷорӣ сармоягузориҳои дарозмуддат (10350)	034		
Дигар сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат (10360)	035		
Қарздорӣ дебиторӣ тичорати (10400)	040		
аз он ҷумла:			
Ҳисобҳо барои қабул (10410)	041		
Васикаҳо барои қабул (10420)	042		
Захираҳо аз рӯи қарзҳои шубҳанок (10430)	043		
Дигар қарздорӣ дебиторӣ (10500)	050		
аз он ҷумла:			
Пешпардохт ба таъминкунандагон (10510)	051		
Қарздорӣ дебиторӣ кормандон (10520)	052		
Андозҳои пешпардохтшуда/Андозҳои подошаванда (ҷуброншаванда) (10530,10540)	053		
Фоиҳо барои қабул, Ҳаққусаҳм барои қабул (10550, 10560)	054		
Қарздорӣ супоришдиҳандагон аз рӯи шартномаи сохтмон (10570)	055		
Қисми ҷорӣ қарздорӣ дебиторӣ дарозмуддат (10580)	056		
Дигар қарздорӣ дебиторӣ (10570)	057		
Қарздорӣ дебиторӣ корхонаҳои фаръӣ (модарӣ) (10580)	058		
Қарздорӣ дебиторӣ аз рӯи дигар амалиёт (10590)	059		
Қарздорӣ муассисон (10600)	060		
Захираҳои моддию молӣ (10700)	070		
аз он ҷумла:			
Молҳо (10710-10719)	071		
Ашъи хом ва масолах (10720)	072		
Истеҳсолоти нотамам (10730)	073		
Маҳсулоти тайёр (10740)	074		
Масолаҳои кишоварзӣ аз активҳои (дориҳои) биологӣ (10750)	075		
Сӯзишворӣ (10760)	076		
Қисмҳои эҳтиётӣ (10770)	077		
Асбобу анҷоми идоравӣ (10780)	078		
Дигар захираҳо (10790)	079		
Харачотҳои пешпардохтшуда (10800)	080		
аз он ҷумла:			
Хизматҳои пешпардохтшуда (10810)	081		
Иҷораи пешпардохтшуда (10820)	082		
Дигар пешпардохтҳо (10830)	083		
Дориҳои ғайригардон барои фурӯш (10900)	090		
аз он ҷумла:			
Воситаҳои асосии барои фурӯш таъин гардида (10910)	091		

Дороиҳои кӯтоҳмуддати фаъолияти қатъшуда (10920)	092		
Дигар дороиҳои ғайригардон барои фурӯш (10930)	093		
ЦАМЪ аз рӯи қисми I.A. «Дороиҳои гардон»	099		

Нишондиҳанда	Рамзи сатр	Ба аввали давраи ҳисоботӣ	Ба охири давраи ҳисоботӣ
1	2	3	4
I.B. ДОРОИҲОИ ДАРОЗМУДДАТ (ҒАЙРИГАРДОН)			
Воситаҳои асосӣ (11000)	100		
аз он ҷумла:			
Бино ва иншоот (11010)	101		
Мошина ва таҷҳизот (11020)	102		
Таҷҳизоти идоравӣ (11030)	103		
Мебел ва лавозимот (11040)	104		
Воситаҳои нақлиёт (11050)	105		
Ободониҳои моликияти иҷоравӣ (11060)	106		
Ободониҳои китъаҳои замин (11070)	107		
Дигар воситаҳои асосӣ (11080)	108		
Сохтмони нотаҷом (11090)	109		
Фарсудаҳои ҷамъшудаи воситаҳои асосӣ (11100)	110		
Арзиши мавозинавии воситаҳои асосӣ (11000-11100)	119		
Захираҳои табиӣ (11200)	120		
аз он ҷумла:			
Макони пайдоиши захираҳои табиӣ (11210,11220)	121		
Сарфшавии ҷамъшудаи захираҳои табиӣ (11230)	122		
Дороиҳои ғайримоддӣ (11300-11390)	130		
аз он ҷумла:			
Ҳуқуқи истифодабарии замин, франшиза, гудвилл, патент, литсензия (ичозатнома), нишони молӣ, таъмини барномавӣ, хароҷоти ташкилӣ (11310-11360)	131		
Дигар дороиҳои ғайримоддӣ (11370)	132		
Истехлоқи ҷамъшудаи дороиҳои ғайримоддӣ (11390)	133		
Дороиҳои биологӣ (11400)	140		
аз он ҷумла:			
Ҳайвонот (дороиҳои биологӣ истеъмолий) (11410)	141		
Ҳайвонот (дороиҳои биологӣ маҳсуловар) (11420)	142		
Растаниҳо (дороиҳои биологӣ истеъмолий) (11430)	143		
Растаниҳои мевадиҳанда (11440)	144		
Дороиҳои биологӣ аз рӯи хароҷоти воқеӣ ва ҳисоб гирифташаванда (11450)	145		
Дигар дороиҳои биологӣ (11460)	146		
Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул (11500)	150		
аз он ҷумла:			
Бино ва иморат (11510)	151		
Таҷдиди объектҳои сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул (11520)	152		
Сармоягузориҳои дарозмуддат (11600±11661,11662)	160		
аз он ҷумла:			
Қоғазҳои қимматноки қарзӣ (11610)	161		
Қарзҳо, вомҳои додашуда (11620)	162		
Сармоягузорӣ ба корхонаҳои фаръӣ (11630)	163		
Сармоягузорӣ ба фаъолияти муштарак (11640)	164		
Сармоягузорӣ ба ширкатҳои муттаҳидшуда (11650)	165		
Дигар сармоягузориҳои дарозмуддат (11660)	166		
Талаботҳои андозии тамдидӣ (ба таъхирмондашуда) (11700)	170		
Қарздории дебитории дарозмуддат (11800)	180		
аз он ҷумла:			
Қарздории дебитории дарозмуддати харидорон ва фармоишгарон (11810)	181		
Васикаҳои гирифташуда (11820)	182		

Харочоти ба таъхир мондашудаи дарозмуддат (11830)	183		
Дигар қарздории дебитории дарозмуддат (11840)	184		
Дороиҳои дарозмуддати фаъолияти қатъшуда (11900)	190		
ЧАМБ аз рӯи қисми I.B. «Дороиҳои ғайригардон»	199		
ҲАМАГӢ, ДОРОИҲО (қисми I.A+ қисми I.B)			

Нишондиҳанда	Рамзи сатр	Ба аввали давраи ҳисоботи	Ба охири давраи ҳисоботи
1	2	3	4
II.A. ҲАДАДОРИҲОИ КҶТОҲМУДДАТ			
Қарздории кредиторӣ тичоратӣ (22000)	200		
аз он ҷумла:			
Ҳисобҳо барои пардохт (22010)	201		
Васикаҳои кӯтоҳмуддат барои пардохт (22020)	202		
Пешпардохтҳои харидорон ва фармоишгарон Дигар ҳисобҳо барои пардохт (22030,22040)	203		
Ҳададорӣҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ (22100)	210		
аз он ҷумла:			
Қарзҳои бонкӣ, вомҳо (22110)	211		
Дигар қарзҳо (22120)	212		
Қисми ҷорӣи ҳададорӣҳои қарзӣ дарозмуддат (22130)	213		
Дигар ҳададорӣҳои қарзӣ дарозмуддат (22140±22141,22142)	214		
Ҳададорӣҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашуда (22200)	220		
аз он ҷумла:			
Музди меҳнат барои пардохт (22100)	221		
Андози нафақавӣ барои пардохт Аедоз аз даромади шахсони воқеӣ барои пардохт (22220,22230)	222		
Андози иҷтимоӣ барои пардохт (22240)	223		
Ҳаққусаҳм ва фоизҳо барои пардохт (22250,22260)	224		
Дигар харачоти ҳисобкардашуда (22270)	225		
Андозҳо барои пардохт (22300)	230		
аз он ҷумла:			
Андоз аз фоида барои пардохт (22310)	231		
ААИ барои пардохт (22320)	232		
Аксизҳо барои пардохт (22330)	233		
Дигар андозҳо барои пардохт (22340,22350,22360,22370)	234		
Захираҳо барои хароҷот ва пардохтҳои руҳсатӣ (22400)	240		
Дигар ҳададорӣҳои кӯтоҳмуддат (22500)	250		
аз он ҷумла:			
Ҳададорӣҳои дар назди муассисон (22510)	251		
Қарздории аредиторӣи корхонаҳои фарӣ (модарӣ) (22520)	252		
Ҳададорӣҳои кӯтоҳмуддати фаъолияти қатъшуда (22530)	253		
ЧАМБ оид ба қисми II.A. ҳададорӣҳои кӯтоҳмуддат	259		
II.B. ҲАДАДОРИҲОИ ДАРОЗМУДДАТ			
Ҳададорӣҳои дарозмуддат (22600±22661,22640)	260		
аз он ҷумла:			
Вомбаргҳо ва васикаҳо барои пардохт (22610,22640)	261		
Қарзҳои бонкӣ ва дигар қарзҳо (22620,22630)	262		
Ҳададорӣҳо аз рӯи иҷораи молиявӣ (22650)	263		
Дигар ҳададорӣҳои дарозмуддат (22660,22670)	264		
Даромадҳои мавқуфгузошташуда (ба таъхир монда) (22700)	270		

ӯҳдадорихои андозии мавқувгузошташуда (22800)	280		
ҶАМЪ аз рӯикисми II.Б. «ӯҳдадорихои дарозмуддат»	289		
ҶАМАГӣ ӯҲДАДОРИҶО (қисми II.А+ қисми II.Б)	299		
III. САРМОЯИ ХУДӢ			
Сармоия эълоншуда (оинномавӣ) (33000)	300		

аз он ҷумла:			
Саҳмияҳои оддӣ (33010)	301		
Саҳмияҳои имтиёзнок (33020)	302		
Сармоия барилова пардохтшуда (33030)	303		
Саҳмияҳои худӣ бозхаридшуда (33090)	304		
Сармоия иловагӣ (33100)	310		
аз он ҷумла:			
Грантҳо ва маблағгузори мақсаднок (33110)	311		
Тасҳҳот аз рӯи азнавбаҳодиҳии воситаҳои асосӣ ва дороиҳои дигар (33120,33130)	313		
Фарқиятҳои қурбӣ аз рӯи амалиёт бо ҷузъҳои хориҷӣ (33140)	314		
Дигар сармоия иловагӣ (33150,33160)	315		
Ҷоидаи тақсимношуда (33200)	320		
Сармоия захиравӣ (33300)	330		
Ҳаққи аққалият (33400)	340		
ҶАМЪ аз рӯи қисми III. «Сармоияи худӣ»	339		
ҶАМАГӣ ӯҲДАДОРИҶО ВА САРМОЯИ ХУДӢ (қисми II.А+ қисми II.Б+ қисми III)	399		

Сардор (Роҳбар) _____ Сармуҳосиб _____

Бо Фармоиши
Вазорати молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз «27» майя 2011с. №42
барои ҳисоботҳои фосилавӣ
ва солона тасдиқ гардидааст

Ҳисобот оиди фонда ва зарар

ба ҳолати _____ 20__ с.

(мутобиқи СБҲМ)

Шакли № 2 аз рӯи ТУҲИ

Рамзҳо
0710002

Корхона (иттиҳодия) _____ аз рӯи ТУКТ

Соҳа (намуди фаъолият) _____ аз рӯи ТУФИ

Мақомоти идоракунии _____ аз рӯи
ТУМИШакли моликият _____ аз рӯи ТУШМ

Воҳиди ченак _____ аз рӯи ТУВЧ

РМА _____

Суроғаи почтавӣ _____

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____

Мӯҳлати пешниҳод _____ Санаи воқеии пешниҳод _____

Санаи қабул _____

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Барои соли гузашта	Барои соли ҳисоботӣ
<u>Фаъолияти амалишаванда</u>			
Даромади соф аз фурӯш	010		
Арзиши аслии фуруш	020		
Мачмӯи фонда (010-020)	030		
Харочотҳои амалиётӣ			
Харочотҳои фурӯш	040		
Аз он ҷумла фарсудашавӣ ва хурдашавӣ	041		
Харочоти умумӣ ва маъмурӣ	050		
Аз он ҷумла фарсудашавӣ ва хурдашавӣ	051		
Чамъ, харочоти амалиётӣ (040±050)	060		
Дигар даромадҳои амалиётӣ (харочотҳо)	070		
Фондаи (зарари) амалиётӣ (030-060±070)	080		
Даромад ва харочоти ғайриамалиётӣ	090		
Даромад (харочот) аз рӯи фониз	100		
Даромад (зарар) аз рӯи сармоягузорӣ	110		
Даромад (зарар) аз рӯи фарқиятҳои қурбӣ	120		
Даромад (зарар) аз рӯи мубодилаи асъор	130		
Даромад (зарар) аз рӯи хориҷ шавии дороиҳои дарозмуддат	140		
Зарар аз рӯи беқурбшавӣ	150		
Дигар харочот (даромадҳои) амалиётӣ	160		
Чамъ, даромад (харочотҳои) ғайриамалиётӣ (100±110±120±130±140-150±160)	170		
Ҳиссаи фондаи (зарари) корхонаҳои муттаҳидкардашуда	180		
Фондаи то андозбандӣ (080±170±180)	190		
Андоз аз фонда	200		
Фондаи соф аз фаъолияти амалишаванда (190-200)	210		
<u>Фаъолияти қатъшуда</u>			
Фонда (зарар) аз рӯи фаъолияти қатъшуда	220		
Фондаи (зарари) софи умумӣ дар ин давра (210±220)	230		
<i>аз он ҷумла:</i>			
Ҳиссаи саҳомони корхонаи модарӣ	240		
Ҳиссаи ғайриназоратии соҳибият	250		
Фонда аз сахмия	260		

Сардор (Роҳбар) _____

Сармуҳосиб _____

Бо Фармоиши
Вазорати Молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз «27» майя 2011с. №42
барои ҳисоботҳои семаҳа
ва солона тасдиқ гардидааст

Ҳисобот оиди маҷмӯи даромад
ба ҳолати _____ 20__ с.

Шакли № 3 аз рӯи ТУҲИ

Рамзҳо
0710003

Корхона (иттиҳодия) _____ аз рӯи ТУКТ

Соҳа (намуди фаъолият) _____ аз рӯи ТУФИ

Мақомоти идоракунии _____ аз рӯи ТУМИ

Шакли моликият _____ аз рӯи ТУШМ

Воҳиди ченак _____ аз рӯи ТУВЧ

РМА _____

Суроғаи почтави _____

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____

_____

Мӯҳлати пешниҳод _____ Санаи воқеии пешниҳод _____

Санаи қабул _____

Нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Давраи хисоботии гузашта	Давраи хисоботии ҷорӣ
Фоидаи (зарар) ҳолис барои давраи хисоботӣ (сатри 230 ш. №2)	010		
Маҷмӯи даромади ғайр			
Фоида (зарар) аз рӯи азнавбаҳоидиҳии амвол	020		
Сармоягузориҳое, ки барои фурӯш вучуд доранд (стр 031 –стр 032)	030		
Фоида (зарар) аз рӯи баҳоидиҳиҳое, ки ба ҳайати сармояи худӣ гузаронида шудаанд.	031		
Ба ҳайати фоида ё ки зарар гузаронида шудаанд	032		
Ҳечироникунонии воридотҳои пулӣ	040		
Фоидае (зараре), ки ба ҳайати сармояи худӣ гузаронида шудааст	041		
Ба ҳайати фоида ё ки зарари давраи хисоботӣ гузаронида шудааст	042		
Ба ҳайати арзиши тавозунии моддаҳои ҳечиронидашуда гузаронида шудааст	043		
Фарқиятҳои қурбие, ки аз интиқол додани ҷузъҳои хориҷӣ пайдо шудаанд	050		
Андозҳо аз рӯи моддаҳои, ки бевосита ба сармоя гузаронида шудаанд ё ки аз сармоя гирифта шудаанд	080		
Фоидаи (зарари) ҳолисе, ки бевосита дар сармоя эътироф шудааст (стр 020 + стр 030 + стр 040 + стр 050 – стр 080)	090		
Маҷмӯи даромади ҳолис (стр 010 + стр 090)	100		
Ки ба:			
Саҳомони қорхонаи модарӣ	110		
Ҳиссаи ғайриназоратии саҳибият дохил мешаванд	120		

Сардор (Роҳбар) _____

Сармуҳосиб _____

Бо Фармоиши
Вазорати молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз «27» майя 2011с. №42
барои ҳисоботҳои семоҳа
ва солона тасдиқ гардидааст

Ҳисобот оиди тағйирёбии сармоияи худӣ

ба ҳолати _____ 20__ с.

Шакли № 4 аз рӯи ТУҲИ

Рамзҳо
0710004

Корхона (иттиҳодия) _____ аз рӯи ТУКТ

Соҳа (намуди фаъолият) _____ аз рӯи ТУФИ

Мақомоти идоракуни _____ аз рӯи ТУМИ

Шакли моликият _____ аз рӯи ТУШМ

Воҳиди ченак _____ аз рӯи ТУВЧ

РМА _____

Суроғаи почтави _____

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____

Мӯҳлати пешниҳод _____

Санаи воқеии пешниҳод _____

Санаи қабул _____

	Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Сармояи корхонаи модарӣ					Ҳиссаи ғайриназорати соҳибият	Ҷамъ
			Сармояи оинномавӣ	Сармояи иловагӣ	Сармояи захиравӣ	Фондаи (зарари) тақсимнашуда	Ҳиссаи сахомони корхонаи модарӣ		
	Бақия ба 1 _____ 200 с.	010							
A	Тасҳехот барои аввали давраи ҳисоботӣ (стр 030 +040)	020							
1	Тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ	030							
2	Ислоҳи ҳатогиҳои ҷиддӣ	040							
	Бақияи ҳисобкардашуда барои аввали давраи ҳисоботӣ								
B	Маҷмӯи даромади давраи ҳисоботӣ	100							
1	Ҷоидаи (зарари) ҳолиси давраи ҳисоботӣ	110							
2	Маҷмӯи даромадҳои ғайр аз он ҷумла:	120							
	Камомад (афзоиш) аз рӯи азнавбаҳогузори амвол	121							
	Камомад (афзоиш) аз рӯи азнавархгузори сармоягузориҳо	122							
	Ҳечироникунони воридоти пулӣ	123							
	Фарқиятҳои қурбӣ ҳангоми интиқоли маблағҳо аз тарафи ҷузъҳои хориҷӣ	124							
B	Тағйиротҳои ба соҳибмулкони вобаста	200							
1	Ҳақаъзогиҳои соҳибмулкони	210							
2	Эмиссияи сахмияҳо	220							
3	Бозпасгирии сармоя аз тарафи соҳибмулкони	230							
4	Дивидендҳо (ҳаққусахмияҳо)	240							
5	Тағйирот дар захираҳо	250							
6	Харидорӣ намудани сахмияҳои худӣ (воситаҳои ҳиссаӣ)	260							
7	Маҳдудияти ҷоида барои тақсимот	270							
	Бақия ба 31 _____ 200 с.	150							

Сардор (Роҳбар) _____ Сармуҳосиб _____

Бо Фармоиши
Вазорати молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз «27» майя 2011с. №42
барои ҳисоботҳои семоҳа
ва солона тасдиқ гардидааст

Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ

(усули бевосита)

ба ҳолати _____ 20__ с.

Шакли № 5 аз рӯи ТУҲИ

Корхона (иттиҳодия) _____ аз рӯи ТУКТ

Соҳа (намуди фаъолият) _____ аз рӯи ТУФИ

Мақомоти идоракуни _____ аз рӯи ТУМИ

Шакли моликият _____ аз рӯи ТУШМ

Воҳиди ченак _____ аз рӯи ТУВЧ

РМА _____

Суроғаи почтави _____

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____

Мӯҳлати пешниҳод _____ Санаи воқеии пешниҳод _____

Санаи қабул _____

Рамзҳо
0710005

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Барои давраи ҳисоботӣ
I. ФАЪОЛИЯТИ АМАЛИЁТӢ (АСОСӢ)		
Доҳил шавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ		
Даромад аз фурӯш	010	
Дигар доҳилшавиҳо аз фаъолияти амалиётӣ	020	
Чамъи доҳилшавиҳо аз фаъолияти амалиётӣ (010±020)	030	
Хориҷшавии маблағҳои пулӣ дар қисми фаъолияти амалиётӣ		
Арзиши аслии фурӯш	040	
Пардохти музди меҳнат ва андози иҷтимоӣ	050	
Пардохти хизматрасониҳо	060	
Пардохти фоизҳо	070	
Пардохти андоз аз Ҷоида	080	
Пардохти дигар андозҳо	090	
Дигар пардохтҳои амалиётӣ	100	
Чамъи хориҷшавӣ дар қисми фаъолияти амалиётӣ (050+060+070+080+090+100+110+120)	110	
Ҳолати маблағҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ (030- 110)	190	
2. ФАЪОЛИЯТИ САРМОЯГУЗОРИ		
Доҳилшавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ		
Фурӯши воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманкул	210	
Фурӯши дороиҳои ғайримоддӣ	220	
Фурӯши қоғазҳои қиматнок	230	
Баргардондани вомҳо ва пардохтани фоизҳо аз рӯи вомбаргҳо	240	
Дигар доҳилшавиҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ	250	
Чамъи доҳил шавиҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ (210+220+230+240+250)	260	
Хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ		
Харидорӣ намудани воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманкул	270	
Харидорӣ намудани дороиҳои ғайримоддӣ	280	
Харидорӣ намудани қоғазҳои қиматнок	290	
Ба даст овардани вомҳои пулӣ	300	
Дигар пардохтҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ	310	
Чамъи хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ (270+280+290+300+310)	320	
Ҳолати маблағҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ (270-320)	390	
3. ФАЪОЛИЯТИ МОЛИЯВӢ		
Доҳил шавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ		
Эмиссияи саҳмияҳо	410	
Эмиссияи вомбаргҳо	420	
Маблағгузории (амонатҳо) муассисон (соҳибмулкгон)	430	
Қарзҳо ва вомҳо	440	
Дигар даромадҳо аз фаъолияти молиявӣ	450	
Чамъи доҳилшавиҳо аз фаъолияти молиявӣ (410+420+430+440+450)	460	
Хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ		
Дивиденд (ҳаққу саҳмияҳо)	470	
Қарзҳо ва вомҳо	480	
Харидорӣ намудани саҳмияҳои худӣ	490	
Дигар пардохтҳо аз фаъолияти молиявӣ	500	
Чамъи хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ (470+480+490+500)	510	
Ҳолати маблағҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ (460-510)	590	
Таксимои Ҷоида ё зарар аз рӯи фарқиятҳои қурбӣ	600	
Тағйирёбии ҳолиси воситаҳои пулӣ (190±390±590±600)	700	
Маблағҳои пулӣ дар аввали давраи ҳисоботӣ	710	
Маблағҳои пулӣ дар охири давраи ҳисоботӣ	720	

Сардор (Рохбар) _____ Сармуҳосиб _____

Бо Фармоиши
Вазорати молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз «27» майя 2011с. №42
барои ҳисоботҳои семоҳа
ва солона тасдиқ гардидааст

Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ

(усули бавосита)

ба ҳолати _____ 20__ с.

Шакли № 5 аз рӯи ТУҲИ

Корхона (иттиҳодия) _____ аз рӯи ТУКТ
Соҳа (намуди фаъолият) _____ аз рӯи ТУФИ
Мақомоти идоракуни _____ аз рӯи ТУМИ
Шакли моликият _____ аз рӯи ТУШМ
Воҳиди ченак _____ аз рӯи ТУВЧ

РМА _____

Суроғи почтави _____

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____

Мӯҳлати пешниҳод _____

Санаи воқеии пешниҳод _____

Санаи қабул _____

Рамзҳо
0710005

Номгӯи нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Барои давраи ҳисоботӣ
I. ҶАЪОЛИЯТИ АМАЛИЁТ (АСОС)		
Фондан (зарари) ҳолиси давраи ҳисоботӣ	100	
Тасхеҳи фондан (зарари) ҳолис		
Тасхеҳи моддаҳои ғайрипулӣ хароҷот ва даромад	110	
Хароҷот аз рӯи хӯрдашавӣ	111	
Захираҳои ҳисобкардашуда	112	
Хӯрдашавии тахфиф (скидка) ва иловапулӣ	114	
Ҷоида ва зарари тақсимотнашуда аз рӯи фарқиятҳои қурбӣ	115	
Дигар моддаҳои ғайрипулӣ	116	
Тасхеҳи моддаҳои ғайриамалиётӣ даромад ва хароҷот	120	
Даромадҳо аз рӯи ҷаъолияти сармоягузорӣ ва молиявӣ	121	
Хароҷотҳо аз рӯи ҷаъолияти сармоягузорӣ ва молиявӣ	122	
Тасхеҳот дар тағйирёбии моддаҳои мувозина	130	
Дар тағйирёбии қарздории дебиторӣ аз рӯи савдо	131	
Дар тағйирёбии дигар қарздории дебиторӣ	132	
Дар тағйирёбии захираҳо	133	
Дар тағйирёбии пешпардохтҳои (бунақҳои) додашуда	134	
Дар тағйирёбии хароҷотҳои пешпардохтшуда	135	
Дар тағйирёбии қарздории кредиторӣ аз рӯи савдо	136	
Дар тағйирёбии ӯҳдадорихон ҳисобкардашуда	137	
Дар тағйирёбии пешпардохтҳои гирифташуда	138	
Дар тағйирёбии ӯҳдадорихон андоз	139	
Дар тағйирёбии дигар ӯҳдадорихо	140	
Ҷамъи тасхеҳоти фондан ҳолис (110±120±130)	180	
Ҳолати воситаҳои пулӣ аз ҷаъолияти амалиётӣ (100±180)	190	
2. ҶАЪОЛИЯТИ САРМОЯГУЗОР		
Доҳил шавии маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти сармоягузорӣ		
Фурӯши воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманқул	210	
Фурӯши дороиҳои ғайримоддӣ	220	
Фурӯши қоғазҳои қиматнок	230	
Баргардондани вомҳо ва пардохти фоизҳо аз рӯи вомбаргҳо	240	
Дигар доҳилшавиҳо аз ҷаъолияти сармоягузорӣ	250	
Ҷамъи доҳил шавиҳо аз ҷаъолияти сармоягузорӣ (210+220+230+240+250)	260	
Хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти сармоягузорӣ		
Харидорӣ намудани воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманқул	270	
Харидорӣ намудани дороиҳои ғайримоддӣ	280	
Харидорӣ намудани қоғазҳои қиматнок	290	
Ба даст овардани вомҳои пулӣ	300	
Дигар пардохтҳо аз ҷаъолияти сармоягузорӣ	310	
Ҷамъи хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти сармоягузорӣ (270+280+290+300+310)	320	
Ҳолати маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти сармоягузорӣ (270-330)	390	
3. ҶАЪОЛИЯТИ МОЛИЯВ		
Доҳил шавии маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти молиявӣ		
Эмиссияи сахмия	410	
Эмиссияи вомбаргҳо	420	
Маблағгузории (амонатҳо) муассисон (сохибмулкон)	430	
Қарзҳо ва вомҳо	440	
Дигар даромадҳо аз ҷаъолияти молиявӣ	450	
Ҷамъи доҳилшавиҳо аз ҷаъолияти молиявӣ (410+420+430+440+450)	460	
Хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти молиявӣ		
Ҳаққи сахм (дивиденд)	470	
Қарзҳо ва вомҳо	480	
Харидорӣ намудани сахмияҳои худдӣ	490	
Дигар пардохтҳо аз ҷаъолияти молиявӣ	500	
Ҷамъи хориҷшавии маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти молиявӣ (470+480+490+500)	510	
Ҳолати маблағҳои пулӣ аз ҷаъолияти молиявӣ (460-510)	590	
Тақсимоти ҷоида ва зарари аз рӯи фарқиятҳои қурбӣ	600	
Тағйирёбии софи воситаҳои пулӣ (190±390±590±600)	700	
Маблағҳои пулӣ дар аввали давраи ҳисоботӣ аз рӯи тавозун	710	
Маблағҳои пулӣ дар охири давраи ҳисоботӣ аз рӯи тавозун	720	

Сардор (Роҳбар) _____

Сармуҳосиб _____

Ба Фармоиши
Вазорати Молияи
Ҷумҳурии Тоҷикистон
аз «27» майя 2011с. №42
барои ҳисоботҳои семоҳа
ва солона тасдиқ гардидааст

Таҳқиқи андоз

ба ҳолати _____ 20__ с.

Шакли № 6 аз рӯи ТУҲИ

Корхона (иттиҳодия) _____ аз рӯи ТУКТ
Соҳа (намуди фаъолият) _____ аз рӯи ТУФИ
Мақомоти идоракуни _____ аз рӯи ТУМИ
Шакли моликият _____ аз рӯи ТУШМ
Воҳиди ченак _____ аз рӯи ТУВЧ
РМА _____
Суроғаи почтави _____

Ному насаб ва № телефони Сармуҳосиб _____

Рамзҳо
0710006

Мӯҳлати пешниҳод _____

Санаи воқеии пешниҳод _____

Санаи қабул _____

Нишондиҳандаҳо	Рамзи сатр	Давраи хисоботии гузашта	Давраи хисоботии ҷорӣ
Фоида (зарар) то то лаҳзаи андозбандӣ	010		
Тасхехоти фоида (зарар) барои фарқиятҳои доимӣ			
Чаримаҳои андозӣ ва пушаймонаҳо (пенияҳо)	020		
Харочотҳои намояндагӣ	030		
Харочотҳои барзиёдати меъёрӣ	040		
Харочотҳои ба расмиятдароварданашуда (бе ҳуччат)	050		
Дивидентҳои аз корхонаҳои резидентӣ ба дастамада	060		
Дигар фарқиятҳои доимие, ки барои тарҳ намудан иҷозат дода нашудаанд	070		
Дигар фарқиятҳои доимие, ки ба даромади умумӣ дохил намешаванд	080		
Фоидаи (зарари) тасхехшуда барои фарқиятҳои доимӣ (010+020+030+040+050+060 +070 - 080)	100		
Меъёри андоз аз фоида	110		
Харочотҳо (даромадҳо) аз рӯи андоз аз фоида	120		
Тасхехоти фоида (зарар) барои фарқиятҳои муваққатӣ			
Фарсудашавӣ ва хӯрдашавӣ бо мақсади баҳисобгирӣ	130		
Фарсудашавӣ ва хӯрдашавӣ бо мақсади андоз	140		
Харочотҳо аз рӯи қарзҳои безътимод	150		
Арзиши аслии захираҳо	160		
Дигар фарқиятҳои муваққатӣ	170		
Фоидаи (зарари) тасхехшуда барои фарқиятҳои муваққатӣ (100+130-140±150 ±160±170)	200		
Меъёри андоз аз фоида	210		
Андоз аз фоида барои пардохт	220		
Ўҳдадорҳои (талабномаи) андозии мавқуфгузошташуда (120±220)	230		

Сардор (Роҳбар) _____

Сармуҳосиб _____

Дастурамал оиди тартиби таҳияи намудани шаклҳои ҳисоботи молиявие, ки мутобиқи Стандартҳои миллӣ ва Стандартҳои байналмилалӣ ҳисоботи молиявӣ тартиб дода шудаанд.

БОБИ II. Муқаррароти умумӣ

Дастурамали мазкур тартиби таҳия ва пешниҳод намудани ҳисоботҳои молиявии солона ва семоҳаро мутобиқи Стандартҳои миллӣ ва байналмиллалӣ ҳисоботи молиявӣ (СБҲМ) муайян менамояд.

2.1 Нишондоди умумӣ

Ҳисоботи молиявӣ (муҳосибӣ) дар худ бояд маълумотхоеро дарбар гирад, ки барои ташкил ва пешниҳод намудани ҳолати молиявии дақиқ ва пурра, натиҷаҳои фаъолияти молиявӣ ва тағйирёбии ҳолати молиявии корхона ва гардиши воситаҳои пулӣ заруранд. Барои ноилшавӣ ба ин мақсадҳо ҳисоботи молиявӣ маълумотхоро аз рӯи нишондиҳандаҳои зерини корхона таъмин менамояд:

- дороиҳо;
- ўҳдадорихо;
- сармояи худӣ;
- даромад ва харочот, аз он ҷумла фоида ва зарар;
- ҳиссачудокунӣ ва тақсими онҳо миёни соҳибмулкони;
- гардиши воситаҳои пулӣ.

Ин маълумотҳо, яқоя бо дигар маълумотҳо, ки дар тавзеҳот пешниҳод мегарданд, ба истифодабарандагон оиди таҳлили дохилшавии ояндаи воситаҳои пулӣ корхона, аз он ҷумла эҳтимолияти ба вучуд омадан ва тақсими онҳо вобаста ба мӯҳлат кӯмак мерасонад.

2.2 Мақсад ва принципҳои ҳисоботи молиявӣ

Мақсади ҳисоботи молиявӣ – ин ба доираи васеи истифодабарандагони манфиатдор пешниҳод намудани маълумотҳо оиди ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои фаъолияти молиявӣ ва гардиши воситаҳои пулӣ корхона иборат мебошад.

Ҳисоботи молиявӣ бояд ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои фаъолияти молиявӣ ва гардиши воситаҳои пулӣ корхонаро дақиқ пешниҳод намояд. Пешниҳоди дақиқ, инъикоси ҳақиқии натиҷаҳои амалиётҳои гузаронидашуда, дигар рӯйдодҳо ва шартҳои мутобиқи мафҳумҳо ва критерияҳои муайяншудаи дороиҳо, ўҳдадорихо, даромад ва харочотҳо, ки дар СБҲМ дарҷ гардидаанд, талаб менамояд.

Истифодабарии СБХМ, инчунин ошкоркунии иловагии маълумотҳо ташкили ҳисоботи молиявӣ дақиқро таъмин менамояд.

СБХМ ба ду принсипи асосгузор така менамояд: принсипи бефосилавӣ (мунтазам) ва принсипи ҳисоб намудан.

Принсипи бефосилавии фаъолият. Ҳангоми сохтани ҳисоботи молиявӣ роҳбарият қобилияти корхонаро аз нуқтаи назари идома додани фаъолияти қатънашавандаи он дар ояндаи начандон дур бояд баҳо диҳад. Ҳисоботи молиявӣ дар асоси фарзияи фаъолияти қатънашаванда, ба истиснои ҳолатҳои, ки роҳбарият нияту зарурияти барҳам додани онро дошта, ё ки фаъолияти тижоратии онро қатъ мегардонад, бояд тайёр карда шавад.

Принсипи ҳисоб намудан. Моҳияти ин принсип дар он ифода меёбад, ки даромад ва хароҷоти корхонаҳо дар лаҳзаи пайдошавии онҳо, на ин ки дар лаҳзаи ба вучуд омадани воқеии онҳо ё ки пардохти воситаҳои пулӣ ё муодилҳои (эквивалентҳои) онҳо инъикос карда мешавад. Натиҷаи муомилот дар лаҳзаи фаро расидани онҳо эътироф карда шуда, дар ҳисоботи молиявӣ ҳамон даврае, ки онҳо ба вучуд омадаанд, инъикос карда мешаванд.

Ҳисоботи молиявие, ки бо принсипи ҳисоб намудан тайёр карда шудааст, ба истифодабарандагон маълумотҳоро на танҳо оиди муомилотҳои гузашта, аз он ҷумла пардохтҳо ва воридшавии маблағҳои пулӣ дарбар мегирад, балки маълумотҳоро оиди ўҳдадорихоии оянда доир ба пардохти воситаҳои пулӣ ва воридшавии захираҳои пулии умедворбуда инъикос менамояд.

Ба таркиби СБХМ инчунин хусусиятҳои сифатие ҷой дода шудаанд, ки барои истифодабарандагон ҳангоми тайёр намудани маълумотҳое, ки дар ҳисоботи молиявӣ инъикос мегарданд, муфид ба ҳисоб мераванд, аз он ҷумла:

- возеҳӣ (фаҳмо будан);
- бо маврид будан;
- боэътимод будан (саҳеҳӣ, пуррагӣ, бетарафӣ, эҳтиёткорӣ,
- бартарии муҳимияти мазмун ба шакл);
- муқоисашаванда будан ва ғ. ғ.

2.3 Таркиби ҳисоботи молиявӣ

Ҳисоботи молиявӣ – ин маълумот дар бораи ҳолати молиявӣ, натиҷаҳои фаъолият ва гардиши воситаҳои пулӣ корхона ба ҳисоб меравад.

СБХМ принсипҳои умумии сохтан ва пешниҳод намудани ҳисоботи молиявӣ, тавсияҳо оиди сохтори он ва талаботи хурдтаринро аз рӯи мундариҷаи он муқаррар менамояд.

Мутобиқи СБХМ (IAS) 1 маҷмӯи пурраи ҳисоботи молиявӣ аз чунин шаклҳо иборат аст:

- Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ,
- Ҳисобот оиди фоида ва зарар,
- Ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо,
- Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ,
- Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ,
- Тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ,
- Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ба аввали давраи нисбатан пештари муқоисавӣ, агар корхона сиёсати баҳисобгириро ретроспективона истифода барад ё ки азнавҳисобкунии ретроспективи моддаҳоро дар ҳисоботи молиявии худ амалӣ намояд, ё ин ки моддаҳоро дар ҳисоботи молиявии худ гурӯҳбандӣ намояд.

Ҳисоботи молиявии фосилавӣ аз шаклҳои ихтисоркардашудаи маҷмӯи умумии ҳисоботи молиявӣ иборат аст.

Дар Дастурамали мазкур шаклҳои зерини ҳисоботи молиявӣ замима шудаанд:

- Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ - Шакли № 1,
- Ҳисобот оиди фоида ва зарар - Шакли № 2,
- Ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо - Шакли № 3,
- Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ - Шакли № 4,
- Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ - Шакли № 5,
- Таҳқиқи андозӣ - Шакли № 6.

2.3.1 Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ

Ҳисоботи мазкур бояд, ки ҳеҷ набошад моддаҳои зеринро дарбар гирад:

А. Дороиҳо

- воситаҳои пулӣ ва муодилҳои (эквивалентҳои) онҳо;
- қарздорӣ дебиторӣ тичоратӣ ва дигар қарздорӣ дебиторӣ;
- захираҳои моддию молӣ;
- дороиҳо аз рӯи пардохтҳои ҷорӣ андозӣ;
- воситаҳои асосӣ;
- дороиҳои ғайримоддӣ;
- сармоягузорӣ ба амволи ғайриманкул;
- дороиҳои биологӣ;
- дороиҳои андозии мавқуфгузошташуда;
- сармоягузориё, ки бо усули иштироки ҳиссаи ба ҳисоб гирифта шудааст;
- дороиҳои, ки ҳамчун барои фурӯш пешбинишуда гурӯҳбандӣ карда шудаанд ва дороиҳои гурӯҳи хоричшавӣ, ки мутобиқи СБҲМ (IAS) 5 «Дороиҳои дарозмуддати барои фурӯш таъиншуда ва фаъолияти қатъкардашуда» ҳамчун барои фурӯш пешбинишуда гурӯҳбандӣ карда шудаанд.
- қарздорӣ дебиторӣ дарозмуддат.

Б. ӯҳдадориҳо

- қарздории кредитории тичоратӣ ва дигар қарздориҳои кредиторӣ;
- ӯҳдадориҳои ҳисобкардашуда;
- даромадҳои мавқуфгузошташуда;
- ӯҳдадориҳо аз рӯи пардохтҳои андозии мавқуфгузошташуда;
- ӯҳдадориҳо аз рӯи андози мавқуфгузошташуда аз фоида;
- ӯҳдадориҳои гурӯҳи хоричшавӣ, ки мутобиқи СБҲМ (IAS) 5 «Дороиҳои дарозмуддати барои фурӯш таъиншуда ва фаъолияти қатъкардашуда» ҳамчун барои фурӯш пешбинишуда гурӯҳбандӣ карда шудаанд.

В. Сармоя

- сармояи оинномавӣ (ё ки гузошташуда);
- захираи азнавбаҳодиҳии воситаҳои асосӣ;
- дигар захираҳо;
- дигар захираҳое, ки мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳуҷҷатҳои таъсисӣ ба вучуд омадаанд;
- фоидаи тақсимношуда.

Соҳтани ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дар ошкор намудани маълумотҳо оиди воситаҳои корхона ва сарчашмаи пайдошавии онҳо дар доираи моддаҳои дороиҳо ва ӯҳдадориҳо, инчунин муқоиса намудани маълумотҳои давраи ҳисоботӣ бо маълумотҳои давраи гузашта ифода меёбад. Маълумотҳои иловагӣ, ки мундариҷаи ин моддаҳоро ошкор месозанд, мутобиқи талаботи стандартҳо дар шарҳу эзоҳот ба ҳисоботи молиявӣ дарҷ карда мешаванд.

Дороиҳо – ин захираҳои аз ҷониби корхона назоратшавандаанд, ки натиҷаҳои рӯйдодҳои давраҳои пешина буда, аз онҳо корхона дар оянда ба даст овардани фоидаи иқтисодиро интизор аст. Дороиҳо вобаста ба дараҷаи бозоргирии онҳо метавонанд ба дороиҳои гардон ва дороиҳои ғайригардон гурӯҳбандӣ карда шаванд.

ӯҳдадориҳо – ин қарздории корхона, ки дар натиҷаи рӯйдодҳои давраи гузашта ба вучуд омада, ба камшавии захираҳои корхона, ки манфиатҳои иқтисодиро таҷассум менамоянд, оварда мерасонад. ӯҳдадориҳо вобаста ба мӯҳлати пардохти онҳо метавонанд ба ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат ва дарозмуддат тақсим шаванд.

Сармоя – ин ҳисса дар дороиҳои корхона, ки пас аз пардохти ҳамаи ӯҳдадориҳо боқӣ мемонад. Маблағи сармояи дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ нишондодашаванда аз ченаки (андозаи) дороиҳо ва ӯҳдадориҳо вобаста аст.

Мутобиқи СБҲМ (IAS) 1 «Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ» корхонаҳо вазифадоранд, ки дароӣ ва ӯҳдадориҳо, инчунин даромад ва хароҷотҳоро дар алоҳидагӣ пешниҳод намоянд. Ҳисоббаробаркуниҳо, ки дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ё ки ҳисобот оиди фоида ва зарар гузаронида шудааст, ба истисноии ҳолатҳое, ки он моҳияти амалиёт ё дигар рӯйдодҳоро инъикос менамояд, имконияти

истифодабарандагонро чи аз рӯи дарки амалиётҳо ва дигар шарту рӯйдодҳое, ки аллакай фаро расидаанд ва чи аз рӯи баҳо додани гардиши воситаҳои пулии корхона дар оянда, паст мегардонад. Баҳодиҳии дороиҳо бо тарҳ намудани захираҳои баҳододашаванда, масалан, захираҳо оиди кӯхнашавии захираҳо ва захираҳо оиди қарзҳои безътимод ҳисоббаробаршаванда (взаимозачет) маҳсуб намеёбанд.

2.3.2 Ҳисобот оиди фоида ва зарар

Мутобиқи СБҲМ (IAS) 1 «Пешниҳоди ҳисоботи молиявӣ» корхонаҳо вазифадоранд, ки ҳамаи моддаҳои даромад ва хароҷотро, ки дар давраи ҳисоботӣ эътироф шудаанд, дар ду ҳисобот:

- ҳисобот оиди фоида ва зарар; ва
- ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо пешниҳод намоянд.

Корхонаҳо дар ҳисобот оиди фоида ва зарар ҳеҷ набошад чунин моддаҳои асосиро пешниҳод менамоянд:

- даромад аз фурӯш;
- арзиши аслии маҳсулоти фурӯхташуда;
- хароҷотҳо аз рӯи маблағгузорӣ;
- ҳиссаи корхона дар фоида ва зарари дигар корхонаҳо, ки аз рӯи усули иштироки ҳиссаи ба ҳисоб гирифта шудааст;
- хароҷотҳо аз рӯи андоз аз фоида;
- маблағи ягонае, ки дар худ чунин маблағхоро инъикос менамояд;
- фоида ва зарар баъди андозбандӣ аз фаъолияти қатъшуда,
- фоида ва зарари баъди андозбандие, ки аз рӯи натиҷаҳои баҳодиҳӣ аз рӯи арзиши одилона бо тарҳ намудани хароҷотҳои фурӯш, ё ки аз рӯи хориҷшавии дороиҳо ё гурӯҳи хориҷшавихое, ки гурӯҳи хориҷшавиро ба вучуд меоранд;
- фоида ва зарар;
- фоида ва зарар барои давраи ҳисоботӣ, ки ба:
- ҳиссаи иштироки ғайриасосӣ; ва
- саҳомони корхонаи модарӣ (фаръӣ) дохил мешавад.

Ҳисоботи мазкур бо роҳи илова намудани маблағи даромадҳои ба даст омада ва тарҳ намудани маблағи хароҷотҳои гузаронидашудае, ки барои ба даст омадани даромади давраи ҳисоботӣ амалӣ шудаанд, тартиб дода шуда, дар натиҷа андозаи фоидаи соф барои давраи ҳисоботӣ муайян мегардад.

Маълумоти иловагӣ, ки мундариҷаи моддаҳои ошкор месозад, дар шарҳу эзоҳот ба ҳисоботи молиявӣ дарҷ карда мешавад.

Элементҳое, ки ба андозаи натиҷаҳои «ҳисобот оиди фоида ва зарар» алоқаманданд, даромад ва хароҷот ба ҳисоб мераванд.

Даромад – ин афзоиши манфиатҳои иқтисодии давраи ҳисоботӣ, ки дар шакли воридшавӣ ё зиёдшавии дороиҳо ва ё худ камшавии ӯҳдадориҳо ба амал омада, ба афзудани сармоя оварда мерасонад.

Харочот – ин камшавии манфиатҳои иқтисодии давраи ҳисоботӣ, ки дар шакли камшавии дороиҳо ва афзудани ӯҳдадориҳо ба амал омада, ба камшавии сармоя оварда мерасонад.

Фоида ё зарар – ин даромад дар шакли маблағ бо тарҳи харочот ба истисноии қисмҳои дигар маҷмӯи даромадҳоро дар назар дорад.

2.3.3. Ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо

Элементҳои асосие, ки дар ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо дарҷ мегарданд, ин дигар маҷмӯи даромадҳо ва маҷмӯи даромади соф ба шумор мераванд.

Маҷмӯи даромади соф – тағйирёбии сармояи худиро дар давоми давраи ҳисоботӣ, ки дар натиҷаи амалиётҳо ва дигар рӯйдодҳои иҷрогардида ба вуҷуд омада ва аз тағйиротҳое, ки дар натиҷаи амалиётҳо бо соҳибмулкони ва амалиётҳои ба ин монанд пайдо гардидаанд, фарқ доранд, дар назар дорад.

Маҷмӯи даромади соф тамоми қисмҳои «ҳисобот оиди фоида ва зарар» ва «ҳисобот оиди дигар маҷмӯи даромадҳо» - ро дарбар мегирад.

Дигар маҷмӯи даромадҳо – моддаҳои даромад ва харочотҳоеро (аз он ҷумла, тасҳҳехоти аз рӯи азнавгурӯҳбандикунони онҳо), ки ҳамчун фоида ва ё зарар, чуноне ки СБҲМ талаб менамояд ва иҷозат медиҳад, эътироф намегарданд, дарбар мегирад.

2.3.4. Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ

Дар ҳисобот оиди тағйирёбии сармоя маълумотҳои зерин ошкор карда мешаванд:

- маблағи маҷмӯи даромадҳо, ки дар шакли алоҳидаи ҷамъи маблағҳо нишон дода шуда, ба саҳомони корхонаи модарӣ ва ҳиссаи назоратнашавандаи соҳибият мансубанд;
- аз рӯи ҳар як ҷузъиёти (компоненти) сармояи худӣ;
- таъсирбахшии истифодабарии усули ретроспективӣ ё ин ки азнавҳисобкунии ретроспективие, ки мутобиқи талаботи СБҲМ (IAS) 8 «Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар баҳодихиҳои муҳосибӣ ва хатогиҳо» эътироф карда шудаанд;
- маблағи амалиётҳо бо соҳибмулконе, ки ба сифати соҳибмулк амал менамоянд, бо ҷудо намудани онҳо ба ҳаққи соҳибмулкони ва тақсимот ба соҳибмулкони дар алоҳидагӣ;
- таҳқиқи (муқоисаи) байни арзиши тавозунии ҳар як ҷузъиёти (компоненти) сармояи худӣ ва ошкоркунии алоҳидаи ҳар як тағйирот ба аввал ва охири соли ҳисоботӣ.

2.3.5. Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ

Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ мутобиқи СБҲМ (IAS) 7 «Ҳисобот оиди ҳаракати воситаҳои пулӣ» тартиб дода мешавад.

«Ҳисобот оиди ҳаракати воситаҳои пулӣ» таъсири фаъолияти асосӣ, сармоягузорӣ ва молиявии корхонаро оиди гардиши воситаҳои пулӣ барои давраи муайяни ҳисоботӣ инъикос менамояд.

«Ҳисобот оиди ҳаракати воситаҳои пулӣ» дар самти пешниҳод намудани воситаҳои пулӣ аз рӯи фаъолияти асосӣ метавонад аз рӯи ду усул – усули бевосита ва бавосита тартиб дода шавад. Истифода бурдани усули бевосита афзалиятнок ба ҳисоб меравад.

2.3. 6. Таҳқиқи андозӣ

Ҷоидаи муҳосибӣ метавонад аз ҷоидаи андозбандишаванда фарқ намояд, чунки мукин аст, ки дар баҳодихӣ ва эътироф намудани амалиётҳо мутобиқи СБҲМ ва санадҳои меъёрие, ки масъалаҳои андозбандиро ба танзим мебароранд, фарқиятҳо пайдо гарданд.

СБҲМ маҷмӯи ягонаи маводҳои методиро барои тартиб додани ҳисоботи молиявӣ дар худ инъикос менамояд.

Тартиби ҳисоббаробаркунии ӯҳдадорихои андозӣ дар қонунгузори андозии Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар карда шудааст.

Бисёр вақт андоз аз ҷоида дар муносибат оиди эътироф намудани даромад ва хароҷот ё ин ки бо пешгузарӣ ё ин ки бо қафомонӣ ҳисобӣ карда мешаванд. Дар ин ҳолат фарқиятҳои пайдогардида байни лаҳзае, ки даромад ё хароҷот дар ҳисобот инъикос мегардад ва лаҳзаи пардохти андоз аз ҷоида ё ки тарҳи андоз аз ҷоида бо мақсади ҳисобӣ намудани он вобаста ба мӯҳлатҳои пардохт ба вучуд меоянд, пайдо гардидани ӯҳдадорихои андозӣ ё ки дороиҳоро ба вучуд меоранд.

СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз ҷоида» меъёрҳои муқаррар менамояд, ки онҳо батанзимдарории чунин фарқиятҳо бо чунин тарзе, ки ҳисоботи молиявии мутобиқи сиёсати баҳисобгирии корхона тартибдодашуда натиҷаҳои ситонидани андозҳо дар лаҳзаи дахлдори вақт инъикос намояд, имконият медиҳанд.

Ҷоидаи (ё ки зарари) муҳосибӣ – ин ҷоида (ё ки зарари) давраи ҳисоботӣ то лаҳзаи тарҳ намудани хароҷотҳои андоз аз ҷоида, ки мутобиқи сиёсати баҳисобгирии корхона муайян карда мешавад.

Ҷоидаи (ё ки зарари) андозбандишаванда – ин ҷоида (ё ки зарари) давраи ҳисоботӣ то лаҳзаи тарҳ намудани хароҷотҳои андоз аз ҷоида, ки мутобиқи қоидаҳои қонунгузори андоз муайян карда мешавад.

Хароҷот (ё ки даромад) аз рӯи андоз аз ҷоида – ин маблағи агрегиронидашудае, ки ба ҳисоби ҷоидаи (ё ки зарари) софи давраи ҳисоботӣ дар муносибати хароҷотҳо аз рӯи андозҳои ҷорӣ аз ҷоида ва андозҳои мавқуфгузошташуда аз ҷоида дохил карда шудааст.

Харочотҳо аз рӯи андозии қорӣ аз фоида – ин маблағи андозҳо аз фоидае, ки дар муносибати фоидаи андозбандишаванда барои давраи ҳисоботи пардохта шуда, мутобиқи қоидаҳои қонунгузори андоз муайян карда мешаванд.

Харочот (ё ки даромад) аз рӯи андозҳои мавқуфгузошташуда аз фоида – ин маблағи андоз аз фоидае, ки дар давраҳои оянда нисбати фарқиятҳои муваққатии андозбандишаванда пардохт (ҳисобӣ) карда мешавад.

Дороиҳо ё ки ӯҳдадориҳои андозии мавқуфгузошташуда – ин маблағи андоз аз фоидае, ки дар давраҳои оянда бояд пардохт ё ки талофӣ гардад.

Фарқиятҳои муваққатӣ – ин фарқиятҳои байни арзиши тавозунии дороиҳо ё ки ӯҳдадориҳо аз рӯи баҳисобгирии муҳосибӣ ва манбаи андозии онҳо.

Манбаи андозии дороиҳо ё ӯҳдадориҳо – маблағе, ки ба дорой ё ки ӯҳдадорӣ бо мақсади андозӣ гузаронида шудааст.

2.3.7. Тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ

Тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ принципҳои асосии методологии тартиб додани ҳисоботҳои молиявиеро, ки корхона қабул кардааст, инъикос менамояд. Роҳбарияти корхона сиёсати баҳисобгириро бояд чунон интихоб ва қабул намояд, ки ҳисоботи молиявӣ ба талаботи СБҲМ ҷавобгӯ буда, бо назардошти сохтори худ, мансубияти соҳавӣ ва дигар хусусиятҳои фаъолият мустақилона сиёсати баҳисобгирии худро таҳия намояд.

Тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ бояд:

- маълумотҳоро оиди асосҳои тайёр намудани ҳисоботи молиявӣ ва сиёсати баҳисобгирии мушаххасе, ки барои амалиётҳо ва рӯйдодҳои воқеӣ интихоб ва истифода мешавад, дарбар гирад;
- маълумотҳоеро, ки СБҲМ талаб намуда, дар дигар қисматҳои ҳисоботи молиявӣ дарҷ нагардидаанд, ошкор созад;
- маълумотҳои иловагиро, ки дар ҳуди ҳисоботи молиявӣ дарҷ нагардидаанд вале барои пешниҳоди объективи ҳисоботи молиявӣ заруранд, таъмин намояд.

Таҳия намудани ҳисоботи молиявӣ принципҳои умумии тартиб додан ва пешниҳод намудани ин ҳисоботҳоро муқаррар намуда, ошкор намудани сиёсати баҳисобгирӣ ва дигар нишондиҳандаҳо ва тавзеҳоти дахлдореро, ки лаҳзаҳои муҳими фаъолияти корхонаро таҷассум менамояд ва қисми ҷудонопазири ҳисоботи молиявӣ ба ҳисоб мераванд, пешбинӣ менамояд.

2.4 Талаботҳои, ки ба ҳисоботи молиявӣ пешниҳод мегарданд.

Дар қисми суроғавии шаклҳои ҳисоботи молиявӣ маълумотҳои зерин бояд возеҳ дарҷ ёбанд (дар ҳолатҳои зарурӣ такрор шаванд):

- «Корхона (иттиҳодия)» - номгӯи пурраи корхона (иттиҳодия) мутобиқи ҳуҷҷатҳои таъсисие, ки бо тартиби муқаррарӣ ба қайд гирифта шудаанд, нишон дода мешавад;
- «Соҳа (намуди фаъолият)» - намуди фаъолият мутобиқи таснифоти умумии «Соҳаи хоҷагии халқ» нишон дода мешавад;
- «Мақомоти идоракунӣ» - номгӯи мақомоте нишон дода мешавад, ки ҳамоҳангсозӣ (координатсия) ва танзими фаъолияти корxonаро ба ўҳда дошта, ҳисоботи молиявӣ ба ў ирсол карда мешавад;
- «Шакли моликият» - шакли моликияти корхона;
- «Воҳиди ченак» - асъоре, ки аз рӯи он ҳисоботи молиявӣ тартиб дода шудааст, - сомонӣ ё ин ки дигар асъор аз рӯи қурби расмии Бонки миллии Тоҷикистон (минбаъд - «БМТ») ба санаи ниҳоии ҳисоботӣ;
- «РМА» - рақами бақайдгирифташудаи мушаххаси андозсупоранда, ки ба корхона дода шудааст, нишон дода мешавад;
- «Суроғаи почтавӣ» - суроғаи пурраи ҳуқуқии корхона нишон дода мешавад;
- Ному насаб ва рақами телефони сармуҳосиб.

Соли ҳисоботӣ давраи аз 1 январ то 31 декабр ба ҳисоб меравад.

Аз рӯи ҳар як нишондиҳандаи ададии ҳисоботи молиявӣ натиҷаҳои соли гузаштаи ҳисоботӣ бояд нишон дода шаванд. Агар нишондиҳандаҳои соли гузаштаи ҳисоботӣ бо нишондиҳандаҳои давраи ҳисоботӣ муқоиса карда нашаванд, пас кадом нишондиҳандаҳо бояд вобаста ба тағйирёбии сиёсати баҳисобгирӣ, қоида ва дастурҳое, ки дар тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ бояд дарҷ гарданд, тасҳеҳ карда шаванд.

Агар корхона сиёсати баҳисобгирии худро ретроспективӣ истифода барад ё ин ки азнавҳисобкунии ретроспективии моддаҳоро дар ҳисоботи молиявии худ амалӣ намояд, ё ин ки агар корхона дар ҳисоботи молиявии худ азнавгурӯҳбандии моддаҳоро гузаронад, пас он бояд аққалан дар ҳаҷми се ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ду намуди дигар ҳисоботҳо ва тавзеҳоти дахлдорро пешниҳод намояд. Корхонаҳо ҳисоботҳоро оиди ҳолати молиявӣ ба санаҳои зерин пешниҳод менамоянд:

(а) ба охир расидани давраи ҳисоботи чорӣ,

(б) ба охир расидани давраи ҳисоботи гузашта (ки ба аввали давраи ҳисоботи чорӣ мувофиқат менамояд), ва

(с) ба аввали давраи ибтидоии муқоисашаванда.

Ҳисоботи молиявии корхона бояд бо аъзори миллии Ҷумҳурии Тоҷикистон – сомонӣ тартиб дода шавад. Корхонаҳое, ки дорои гардиши ҳаҷман зиёди дороиҳо, ўҳдадориҳо ва ғайраҳо мебошанд, ҳисоботи молиявии худро бо нишон додани ҳазор сомонӣ пешниҳод менамоянд. Бақияи ҳисобҳо бо аъзори хориҷӣ аз рӯи қурби баҳисобгирии муқаррарнамудаи БМТ ба санаи ҳисоботӣ азнав ҳисоб карда мешавад.

Ҳисоботи молиявӣ аз тарафи роҳбар ва сармуҳосиби корхона (ё ин ки шахсе, ки пешбурди баҳисобгирии муҳосибиро амалӣ менамояд) ба имзо расонида мешавад. Роҳбари корхона барои саривақт пешниҳод намудани ҳисоботи молиявии босифат ва дақиқ масъул аст.

Ҳисоботи молиявӣ дар мӯҳлатҳое, ки санадҳои қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон муқаррар намудааст, пешниҳод карда мешавад. Рӯзи пешниҳод намудани ҳисобот аз рӯи санаи интиқоли почтавии он ё ин ки санаи воқеии ба истифодабаранда расонидани он муайян карда мешавад. Агар санаи пешниҳод намудани ҳисобот ба рӯзҳои ғайрикорӣ (истироҳатӣ) рост ояд, пас мӯҳлати пешниҳод намудани ҳисобот рӯзи якуми кории баъди рӯзи истироҳатӣ ба ҳисоб меравад.

Ҳисоботи молиявӣ дар ноқилҳои қоғазӣ пешниҳод карда мешавад. Корхона метавонад, ки ҳангоми мавҷуд будани имкониятҳои техникӣ дар дискҳо ё ки дигар ноқилҳои электронии маълумотҳо нусхаи ҳисоботҳоро пешниҳод намояд.

Шаклҳои ҳисоботи молиявӣ, инчунин таҳқиқи андозӣ дар Замимаи 2 (Шаклҳои № 1, 2, 3, 4, 5, 6) пешниҳод шудаанд.

БОБИ Ш. Тартиби таҳия намудани шаклҳои ҳисоботҳои молиявӣ

3.1 Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ (Шакли №1)

Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ахбороти иқтисодиро дар бораи захираҳои корхона (дороиҳо), изҳори даъво ба захираҳо (ӯҳдадориҳо) ба ҳиссае, ки ба соҳибмӯлк тааллуқ дорад (сармояи худӣ) дарбар мегирад. Дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ӯҳдадориҳо ва дороиҳо аз рӯи мазмуну мундариҷа, яъне дороиҳо вобаста ба дараҷаи камшавии бозоргирии онҳо ва ӯҳдадориҳои вобаста ба мӯҳлати бозпасгардонӣ гурӯҳбандӣ карда мешаванд.

Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҳолати амволӣ ва молиявии корхонаро ба рӯзи пешниҳоди ҳисоботҳо тавсиф менамояд. Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, бояд бо санаи мушаххас, ба монанди «ба 31 декабри соли 20xx сол» тартиб дода шавад.

Ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дар шароити иқтисодиёти бозаргонӣ ҳамчун сарчашмаи асосии ахборотҳо барои истифодабарандагони умум хизмат мерасонад.

Нишондодҳои ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бо таври васеъ дар ҳадамоти андоз ва қисмҳои идораҳои давлатӣ бинобар нишондодҳои амволии зерҳочагиҳо дарҷ намудан истифода бурда мешавад. Аз рӯи ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ иҷроиши ӯҳдадориҳои корхона дар назди саҳҳомон, маблағгузoron, қарздoron, фурӯшандаҳо, харидoron ва дигарон, инчунин далели таҳдиди пайдоиши душвориҳои молиявӣ муайян карда мешавад.

Мундариҷа ва шакли ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ва тавзеҳот ба ҳисоботҳои молиявӣ аз як давраи ҳисобот ба давраи дигари ҳисоботӣ истифода бурда мешавад. Ба ғайр аз нишондодҳои давраи ҳисоботӣ дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бояд нишондодҳои давраи гузаштаи ҳисоботӣ низ дарҷ гардида, дар ҳолати зарурӣ бояд тасҳеҳ дароварда шаванд. Ҳар як тасҳеҳот бояд дар тавзеҳоти ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ қушода нишон дода шавад. Моддаҳои асосии иловагӣ, сарлавҳа ва маблағҳои фосилавӣ дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ метавонанд ҳамон вақте, ки онро СБҲМ талаб намояд ё ин ки ин нишондодҳо барои пешниҳоди ҳисобот оиди ҳолати молиявии корхона зарур бошанд, пешниҳод карда шаванд.

Дилхоҳ қарздории дебиторӣ ва кредиторӣ, ки аз амалиётҳои вобаста ба таҳвили молу маводҳои захиравӣ, воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайримоддӣ пайдо шудаанд, бояд бо санади муқоисавӣ дурустии онҳо тасдиқ карда шавад.

қисми 1. Дороиҳо

Дороиҳо – ин захираҳои иқтисодиеанд, ки таҳти назорати корхона қарор дошта, дар натиҷаи рӯйдодҳои давраи гузашта пайдо гардидаанд ва корхона аз онҳо дар оянда интизори гирифтани даромадҳои иқтисодиро дорад.

1.1. Дороиҳои кӯтоҳмуддат

Дороиҳои (гардони) кӯтоҳмуддат – ин дороиҳои мебошанд, ки эҳтимолияти ба маблағи пулӣ мубадалшавиро доранд, ё ин ки дар давраи гардиши мӯътадили амалиёти корхона ва ё дар давоми 12 моҳ аз аввали санаи ҳисоботӣ таҳти истифода қарор мегиранд.

Сатри 010 «Воситаҳои пулӣ дар хазина»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби 10100 «Воситаҳои пулӣ дар хазина», аз он ҷумла мавҷудият ва ҳаракати воситаҳои пулии нақд бо асъори миллӣ ва хориҷӣ, ҳуҷҷатҳои пулӣ, инчунин воситаҳои пулие, ки барои нигоҳдорӣ дар сейфи банкҳо гузошта шудаанд, дигар амонатҳо, ҳамчунин ба хазина ворид шудани чекҳо аз тарафи мизочон, маблағҳои гузаронидашудаи банкӣ, марқаҳои пардохтҳои давлатӣ ва дигар ҳуҷҷатҳои пулиеро, ки корхона ҳуқуқи идоракунии онҳоро доро мебошад, инъикос менамояд.

Ба санаи ҳисоботӣ бақияи ҳисоби 10120 «Маблағҳои пулӣ бо асъори хориҷӣ» аз рӯи қурби расмӣ баҳисобгирии Бонки миллии Тоҷикистон (БМТ) дар рӯзи гузаронидани амалиёт бо асъори миллӣ азнав ҳисоб карда шуда, нишон дода мешавад.

Сатри мазкур маҷмӯи бақияи гурӯҳи ҳисоби 10100 «Маблағҳои пулӣ дар хазина» (10110,10120,10130,10140) – ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 020 «Воситаҳои пулӣ дар банк»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби 10200 «Воситаҳои пулӣ дар банк» дар ҳисобҳои банкҳои кушодашуда дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ва берун аз он бо асъори миллӣ ва хориҷӣ, аз он ҷумла маблағҳои пулии дар роҳбуда, маблағҳои аз рӯи ҳуҷҷатҳои хазинавӣ (инкассатсия) гирифташуда, вале ба санаи ҳисоботӣ ба суратҳисобҳо интиқол дода нашуда инъикос менамояд. Дар санаи ҳисоботӣ бақияи ҳисобҳои 10220 «Ҳисобҳо бо асъори хориҷӣ дар банкҳои маҳаллӣ» ва 10230 «Ҳисобҳо дар банкҳои хориҷӣ», ки бо асъори хориҷӣ инъикос ёфтаанд, аз рӯи қурби Бонки миллии Тоҷикистон бо асъори миллӣ ҳисоб карда мешаванд.

Дар сатри мазкур бақияи гурӯҳи ҳисоби 10200 «Маблағҳои пулӣ дар банк» (10210,10220,10230,10240,10250) аз рӯи ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҷамъбаст мегардад.

Сатри 030 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат»

Дар ин сатри ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби 10300 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат», ки мӯҳлати баргардонияшон на зиёда аз 1 солро дар бар мегирад, масалан, ба монанди ҳиссагузорӣ дар шакли қоғазҳои қиматноки қарзӣ ва ҳиссавӣ, воситаҳои молиявӣ ҳосилшуда (фючерсӣ, форвардӣ, опсионӣ ва

своп-шартномаҳо), ҳамчунин қарзҳо ва вомҳои аз тарафи субъект пешниҳодшаванда ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Баҳодиҳии сармоягузорӣ аз рӯи ҳисоби 10300 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат» вобаста ба категорияҳои сармоягузорӣ, ки СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» пешбинӣ намудааст, гузаронида мешавад. Дороиҳои молиявие, ки барои тичорат таъин гардидаанд, мувофиқи СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» бояд ҳамчун сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат ба ҳисоб гирифта шаванд.

Дар моддаи мазкур бақияи гурӯҳи ҳисоби 10300 «Сармоягузориҳои кӯтоҳмуддат» (10310,10320,10330,10340,10350,10360) аз рӯи ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, чамбаст мегардад.

Сатри 040 «Қарздорӣ дебиторӣ тичоратӣ»

Дар ин сатри ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби давраи ҳисоботӣ оиди қарздорӣ дебиторӣ тичоратӣ, яъне қарздорие, ки ҳангоми фурӯши молҳо ва пешниҳоди хизматҳо ба қарз пайдо гардида ва барои пардохт дар давоми 1 соли баъди давраи ҳисоботӣ пешбинӣ карда шудааст, инъикос карда мешавад. Мувофиқи СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» қарздорӣ дебиторӣ кӯтоҳмуддат дар пешниҳоди ҳисоботҳои молиявӣ бо арзиши аввалае, ки дар шартнома бо назардошти тарҳи баҳодиҳии зарар аз қарздорӣ безътимод (ҳисоби 10430) нишон дода шудааст, бояд пешниҳод карда шавад.

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 10400 «Қарздорӣ дебиторӣ тичоратӣ» (10410,10420 бо тарҳи ҳисоби 10430 «Захираҳо аз рӯи қарзҳои безътимод») - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, чамбаст менамояд.

Сатри 050 «Дигар қарздорӣ дебиторӣ»

Дар ин сатри ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисоби дигар қарздорӣ дебиторӣ барои чамбастии маълумотҳои қарздорӣ дебиторӣ, ки аз қарздорӣ дебиторӣ тичоратӣ фарқ менамояд ва мӯҳлати пардохташон аз як сол зиёд нест, дарҷ карда мешавад.

Қарздорӣ дебиторӣ аз рӯи дигар амалиётҳо сатрҳои зеринро дар бар мегирад:

- сатри 051 «Пешпардохт ба молтаъминкунандагон» (ҳисоби 10510) - ин қарздорӣ таъминкунандагон аз рӯи пешпардохтҳои гирифташуда ва аз рӯи қарздорие, ки тибқи он таҳвили захираҳои моддию молӣ (дар оянда «ЗММ»), иҷрои қарз ва хизматҳо дар давоми 1 сол ба амал мегарданд, муқаррар гардидааст;
- дар сатри 052 «Қарздорӣ дебиторӣ кормандон» (ҳисоби 10520) – қарздорӣ дебиторӣ кормандон ва роҳбарияти корхона аз рӯи маблағҳои таҳти ҳисоботӣ, пешпардохтҳои музди меҳнат ва дигар намудҳои қарздорӣ дебиторӣ инъикос мегардад;
- дар сатри 0530 «Андозҳои пешпардохтшуда, /подошшаванда (чуброншаванда)» (ҳисоби 0530 ва 0540) – маблағи андозҳои пешпардохтшуда ва андозҳое, ки барои аз буча баргардонидан ё ин, ки барои ҳисоббаробаркунӣ мувофиқи қонунгузориҳои андоз бояд таъин гарданд, инъикос карда мешавад. Бақияи ҳисобҳои «Андозҳои пешпардохтшуда» ва «Андозҳои подошшаванда / чуброншаванда» дар

охири соли ҳисоботӣ бояд бо санади муқоисавии Мақомоти андоз тасдиқ карда шаванд;

- дар сатри 054 «Ғоизҳо ва дивидендҳо барои қабул» (ҳисобҳои 10550, 10560) - қарздорӣ дебиторӣ, ки дар вақти ҳисоб намудани даромадҳои ғоизӣ аз рӯи амалиётҳои, ки даромади ғоизӣ меоранд ва қарздорӣ дебиторӣ, ки дар натиҷаи тақсими ғоидаи корхона мутобиқи воситаҳои ҳиссагии ба корхона тааллуқ дошта, пайдо гардидаанд, дарҷ карда мешавад;
- дар сатри 055 «Қисми ҷорӣ қарздорӣ дебиторӣ дарозмуддат» (ҳисоби 10570) - маблағи қарздорӣ дебиторӣ дарозмуддате дарҷ карда мешавад, ки барои дар давоми давраи на зиёда аз як соли баъди давраи ҳисоботӣ ба даст овардан, ба ҳисоб гирифта шудааст;
- дар сатри 056 «Қарздорӣ дебиторӣ корхонаҳои фаръӣ (модарӣ)» (ҳисоби 10580) маблағи қарздорӣ дебиторӣ инъикос мегардад, ки дар натиҷаи гузаронидани амалиётҳо бо корхонаҳои фаръӣ ва модарӣ ба вуҷуд меояд;
- дар сатри 059 «Қарздорӣ дебиторӣ аз рӯи дигар амалиёт» (ҳисоби 10590) - маблағи қарздорӣ дебиторӣ аз рӯи дигар амалиётҳои, ки барои дар давоми давраи на зиёда аз як соли баъди давраи ҳисоботӣ барои ба даст овардан ба ҳисоб гирифта шудааст, инъикос мегардад.

Сатри 060 «Қарздорӣ муассисон (иштирокчиён)»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби 10600 «Қарздорӣ муассисон (иштирокчиён) аз рӯи саҳмҳо дар сармоияи оинномавӣ» дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос карда мешавад.

Сатри 070 «Захираҳои моддию молӣ»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи ҳисобҳои захираҳои моддию молиро дар охири сол нишон медиҳад, аз он ҷумла:

- бақияи ҳисоби 10710 «Молҳо» бо тарҳи бақияи ҳисоби 10719 «Изофанарҳи тичоратии амалинашуда»;
- бақияи ҳисоби 10720 «Ашъи хом ва масолах», ки ашъи хом, молҳо ва молҳои нимтайёри харидашударо дарбар мегирад;
- бақияи ҳисоби 10730 «Истеҳсолоти нотаом», ки арзиши ҳақиқии харочотҳоро аз рӯи маҳсулотҳои, ки ба рӯзи ҳисоботдихӣ дар раванди истеҳсолот қарор доранд (яъне корҳои, ки алҳол сар шудааст аммо ба рӯзи ҳисобот ба анҷом нарасидааст) ё ин ки арзиши иҷроӣ қор ва хизматрасониҳои, ки ҳоло ба анҷом нарасидаанд ва бинобар ин корхона ҳоло даромадро эътироф нанамудааст, инъикос мешавад.
- бақияи ҳисоби 10740 «Маҳсулоти тайёр»;
- бақияи ҳисоби 10750 «Маҳсулоти хоҷагии қишлоқ аз дорониҳои биологӣ» - ин маҳсулотҳои хоҷагии қишлоқ мебошанд, ки аз дорониҳои биологӣ ҷамъ оварда шуда, ба корхона тааллуқ доранд ва барои фурӯш ҳамчунин барои қорқарди минбаъда пешбинӣ шудаанд. Тартиби эътироф ва инъикос намудани маҳсулоти хоҷагии қишлоқ дар ҳисоботи молиявӣ мутобиқи СБҲМ (IAS) 41 «Хоҷагии қишлоқ» муайян карда мешавад;

- бақияи ҳисоби 10760 «Сӯзишворӣ»;
- бақияи ҳисоби 10770 «Қисмҳои эҳтиётӣ»
- бақияи ҳисоби 10780 «Асбобу анҷоми идоравӣ»
- бақияи ҳисоби 10790 «Дигар захираҳо»

Сатри мазкур аз ҷамъи бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 10700 «Захираҳои моддию молӣ» (ҳисоби 10710 то 10790) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ иборат мешавад.

Сатри 080 «Харочотҳои пешпардохтшуда»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби харочотҳои пешпардохтшуда, яъне пешпардохтҳои пардохташуда аз ҳисоби иҷрои кор ва хизматрасонӣ дар давраи пеш аз соли ҳисоботӣ, вале на зиёда аз 1 сол, ба монанди хизматрасонии пешпардохташуда, иҷораи пешпардохташуда, дигар пешпардохтҳои инъикос карда мешавад. Сатри мазкур дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ аз бақияи ҷамъшудаи гурӯҳи ҳисоби 10800 «Харочотҳои пешпардохтшуда» инъикос карда мешавад.

Сатри 090 «Дороиҳои ғайригардон барои фуруш»

Дар сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бақияи гурӯҳи ҳисоби 10900 «Дороиҳои ғайригардон барои фуруш» инъикос меёбад.

Сатри 099 Ҷамъи қисми 1.А. «Дороиҳои кӯтоҳмуддат»

Дар сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъи маблағи сатрҳои аз 010 то 090 (сатрҳои 010+020+030+040+050+060+070+080+090) инъикос меёбад.

1.2. Дороиҳои дарозмуддат

Дороиҳои (ғайригардони) дарозмуддат – ин дороиҳои мебошанд, ки дар корхона барои истифодабарӣ дар истехсолот, ба иҷора супоридан, бо назардошти мақсадҳои маъмури истифодабарии дарозмуддат, яъне зиёда аз як сол вучуд доранд.

Сатри 119 «Арзиши тавозунии воситаҳои асосӣ»

Дар сатри мазкур арзиши тавозунии воситаҳои асосие, ки ба корхона ҳамчун амвол бо ҳуқуқи моликият ва ё ба иҷора ба шартҳои иҷораи молиявӣ тааллуқ доранд, инъикос меёбанд. Инҳо воситаҳои асосии дар истифодабарӣ қарор дошта, таҷҳизотҳои барои васлкунӣ ва иншоотҳои сохтмони воситаҳои асосӣ ба ҳисоб мераванд. Арзиши тавозунии воситаҳои асосӣ бақияи гурӯҳи ҳисоби воситаҳои асосӣ (сатри 101 то 109) бо тарҳ намудани хӯрдашавии ҷамъшуда бо гурӯҳҳои мувофиқи воситаҳои асосиро (сатри 110) дарбар мегирад. Гурӯҳбандӣ, баҳогузорӣ ва ифшо намудани воситаҳои асосӣ дар СБХМ (IAS) 16 «Воситаҳои асосӣ» муайян карда шудааст.

Сатри мазкур аз бақияи гурӯҳи ҳисоби 11000 «Воситаҳои асосӣ» (ҳисобҳои аз 11010 то 11090) бо тарҳ намудани бақияи хӯрдашавии ҷамъшудаи ҳисобҳои дахлдори ҳисоби 11100 «Хӯрдашавии ҷамъшудаи воситаҳои асосӣ» (11110 то 11180) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ нишон дода мешавад.

Сатри 120 «Захираҳои табиӣ»

Дар сатри мазкур арзиши тавозунии захираҳои табиӣ корхона дар давраи ҳисоботӣ инъикос меёбад. Арзиши тавозунии захираҳои табиӣ, бақияи ҳисоби захираҳои табииро бо тарҳи фарсудашавии ҷамъшуда, дар давраи ҳисоботӣ аз рӯи намудҳои дахлдори захираҳои табиӣ инъикос менамояд.

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 11200 «Захираҳои табиӣ» (ҳисоби 11210, 11220 бо тарҳ намудани фарсудашавии ҷамъшудаи захираҳои табиӣ - ҳисоби 11290) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъшударо дарбар мегирад.

Сатри 130 «Дороиҳои ғайримоддӣ»

Сатри мазкур бақияи арзиши тавозунии гурӯҳи дороиҳои ғайримоддии корхонаро дар давраи ҳисоботӣ инъикос менамояд. Арзиши тавозунии гурӯҳи дороиҳои ғайримоддӣ, бақияи ҳисоби дороиҳои ғайримоддиро бо тарҳ намудани хурдашавии чамъшудаи давраи ҳисоботӣ аз рӯи намудҳои дахлдори дороиҳои ғайримоддӣ инъикос менамояд.

Тартиби эътироф, ифшо намудан ва баҳодихӣ дар СБҲМ (IAS) 38 «Дороиҳои ғайримоддӣ» муайян карда шудааст. Дороиҳои ғайримоддӣ аз рӯи намудҳои нисбатан муҳими намунавӣ ба чунин категорияҳо чудо карда мешаванд:

- франшиза, гудвилл, патент, нишони тичоратӣ, ҳуқуқи муаллифӣ, таъмини барномавӣ, созишномаи иҷозатномавӣ;
- дигар дороиҳои ғайримоддӣ - ин хароҷотҳои таблиғотӣ (рекламавӣ), тайёрӣ, ба кор андохтан, тадқиқот ва коркард ва ғайраҳо;
- корҳои ба итмом норасида - ин дороиҳои ғайримоддии таҳияшаванда, хароҷотҳо барои тадқиқот ва коркард, аз он ҷумла, ҳамаи хароҷотҳои, ки ба фаъолияти тадқиқотию таҳиявӣ алоқаманд мебошанд.

Сатри мазкур бақияи чамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11300 «Дороиҳои ғайримоддӣ» (ҳисоби 11310 то 11370 бо тарҳи бақияи ҳисоби 11390 «Фарсудашавии чамъшудаи дороиҳои ғайримоддӣ») - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарч менамояд.

Сатри 140 «Дороиҳои биологӣ»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби дороиҳои биологӣ дар давраи ҳисоботӣ, ки ба моликияти корхона ё ба иҷораи молиявии вобаста ба фаъолияти хоҷагии қишлоқ тааллуқ доранд (хайвонот ё растаниҳо) ба ҳисоб гирифта мешаванд. Баҳисобгирии дороиҳои биологӣ дар асоси СБҲМ (IAS) 41 «Хоҷагии қишлоқ» пеш бурда мешавад. Гурӯҳбандии дороиҳои биологӣ мувофиқи ҳисобҳои дороиҳои биологӣ хусусиятҳои асосии ба ҳам монанддошта пеш бурда мешавад, аз он ҷумла:

- хайвонот – (дороиҳои биологӣ истеъмолӣ);
- хайвонот – (дороиҳои биологӣ маҳсуловар);
- растаниҳо - (дороиҳои биологӣ истеъмолӣ);
- растаниҳои мевадиханда;
- дороиҳои биологӣ аз рӯи хароҷоти воқеӣ ба ҳисоб гирифташаванда;
- дигар дороиҳои биологӣ.

Сатри мазкур бақияи чамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11400 «Дороиҳои биологӣ» (ҳисоби 11410 то 11460) - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарч менамояд.

Сатри 150 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул»

Дар сатри мазкур арзиши амволи ғайриманқуле, ки бо мақсади гирифтани даромад аз ҳисоби зиёдшавии арзиши сармоя нигоҳ дошта шудааст ва ҳамчунин амволи ғайриманқуле, ки бо мақсади гирифтани даромад дар шакли пардохти иҷоравӣ ба иҷораи амалиётӣ дода шудааст, инъикос карда мешавад. Сатри мазкур мувофиқи ҳисоби 11500 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул» аз рӯи категорияи нисбатан муҳим гурӯҳбандӣ карда шудааст, ба монанди:

- бино ва иншоот;
- таҷдиди объектҳои сармоягузорӣ ба амволи ғайриманқул.

Гурӯҳбандӣ, баҳодихӣ ва ифшо намудани сармоя ба амволи ғайриманкул дар СБҲМ (IAS) 40 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманкул» муайян карда шудааст.

Сатри мазкур бақияи чамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11500 «Сармоягузорӣ ба амволи ғайриманкул» (ҳисобҳои 11510, 11520) –ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарч менамояд.

Сатри 160 «Сармоягузориҳои дарозмӯддат»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби сармоягузориҳои дарозмӯддати гузошташударо ба санаи ҳисоботӣ, ки дар шакли воситаҳои ҳиссаӣ дар дигар корхонаҳо на барои фурӯш таъиншудаи соли қорӣ пешбинӣ гардидаанд, масалан, вомбаргҳои давлатӣ ва гурӯҳӣ (корпоративӣ) бо мӯҳлати пардохташон зиёда аз як сол, ҳиссагузориҳо ба фаъолияти муштарак, қарзҳо ва вомҳои дарозмӯддати додашуда, инчунин дигар дороиҳои молиявие, ки барои соҳибият зиёда аз як сол дода шудаанд, инъикос менамояд. Сармоягузориҳои дарозмӯддат вобаста ба категорияҳои муҳимият чунин гурӯҳбандӣ карда мешаванд:

- қоғазҳои қимматноки қарзӣ;
- қарзҳо, вомҳои додашуда;
- сармоягузориҳо ба корхонаҳои фаръӣ;
- сармоягузориҳо ба фаъолияти муштарак;
- сармоягузориҳо ба ширкатҳои муштарак;
- дигар сармоягузориҳои дарозмӯддат;
- дисконт (тахфифҳо) аз рӯи сармоягузориҳо;
- подош (изофанарх) аз рӯи сармоягузориҳо.

Тартиби эътироф, баҳодихӣ ва ифшо намудани ахборот оиди воситаҳои молиявӣ дар СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» ва дар СБҲМ (IAS) 32 «Воситаҳои молиявӣ: пешниҳоди ахборот» муайян карда шудааст.

Сармоягузорӣ ба воситаҳои молиявӣ ҳиссаӣ, ба монанди ҳиссагузорӣ ба сармояи оинномавии дигар корхонаҳо ва ба фаъолияти муштарак, дар ҳисботи муттаҳидонидашудаи молиявии алоҳидаи корхона мувофиқи СБҲМ (IAS) 27 «Ҳисботи алоҳидаи молиявии муттаҳидонидашуда» ва СБҲМ (IAS) 28 «Баҳисобгирии сармоягузориҳо дар ширкатҳои муттаҳидшуда» ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Корхона дар тавзеҳот оиди ҳисботи молиявӣ оиди ҳар як гурӯҳ ҳиссаи иштироки сармоя ва усулҳои истифодабарӣ барои ҳисоби чунин сармоягузориҳоро ифшо намояд.

Сатри мазкур бақияи чамъшудаи гурӯҳи ҳисобҳои 11600 «Сармоягузориҳои дарозмӯддат» (11610 то 11660 бо назардошти тахфиф ё барзиёдӣ, ки дар ҳисобҳои 11661 ва 11662 инъикос гардидаанд) –ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарч менамояд.

Сатри 170 «Талаботҳои андозии тамдидӣ» (ба таъхирмондашуда).

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби андозҳои ба тамдидшудаи андоз аз Ҷоиди инъикос меёбад. Тағриби ҳисоби андоз аз Ҷоиди дар СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз Ҷоиди» муайян карда шудааст. Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисоби 11700 «Андозҳои ба таъхирафта» - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 180 «Қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлат»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлати корхона бо мӯҳлати пардохти зиёда аз як сол ба ҳисоб гирифта мешавад. Қарздорӣ дарозмӯҳлати дебиторӣ ба гурӯҳҳои зерин ҷудо карда мешаванд:

- қарздорӣ дарозмӯҳлати дебиторӣ харидорон ва фармоишгарон;
- векселҳои (васиқаҳои) гирифташуда;
- хароҷоти ба таъхирмондаи дарозмӯҳлат;
- дигар қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлат (қарздорӣ дебиторӣ кормандон ва роҳбарият: қарздорӣ дебиторӣ корхонаҳои муттаҳидкардашуда ва ғ.).

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисоби гурӯҳи 11800 «Қарздорӣ дебиторӣ дарозмӯҳлат» - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 190 «Дороиҳои дарозмӯҳлати фаъолияти қатъшуда»

Дар сатри мазкур бақияи ҳисоби 11900 «Дороиҳои дарозмӯҳлати фаъолияти қатъшуда» дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос меёбад.

Сатри 199 «Ҷамъи қисми I. Б «Дороиҳои ғайригардон»»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъи маблағи сатрҳои аз 019 то 190 (сатрҳои 119+120+130+140+150+160+170+180+190) – ро инъикос менамояд.

Сатри «Ҷамағӣ дороиҳо (қисми I.A.+ қисми I.B.)»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ маҷмӯи маблағи сатрҳои 099 ва 199-ро инъикос менамояд.

Қисми 2. ӯҳдадорӣ

ӯҳдадорӣ – он қарзҳои корхона мебошанд, ки аз рӯйдодҳои давраи гузашта пайдо шуда, танзими он ба хароҷоти захираҳои манфиати иқтисодӣ дошта оварда мерасонад. ӯҳдадорӣ вобаста ба мӯҳлати пардохт ба кӯтоҳмӯҳлат ва дарозмӯҳлат гурӯҳбандӣ мешаванд.

ӯҳдадорӣ кӯтоҳмӯҳлат

Сатри 200 «Қарзи кредиторӣ тичоратӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои ӯҳдадорӣ кӯтоҳмӯҳлати бо талаби қарзҳои пардохташаванда ва қисми ӯҳдадорӣ дарозмӯҳлат, ки пардохти онҳо дар давоми як сол аз санаи ҳисоботӣ дар назар дошта шудааст, инъикос менамояд.

Сатри 201 «Ҳисобҳо барои пардохт» ва 202 «Васиқаҳои кӯтоҳмӯҳлат барои пардохт» бақияи қарзҳои кредиторӣ тичоратӣ корхонаро барои молу мавод ва хизматрасониҳои гирифташуда, воситаҳои асосии харидашуда, дороиҳои ғайримоддӣ, сармоягузориҳо ба амволи ғайриманкул, дороиҳои биологӣ, қоғазҳои қиматноки қарзӣ (васиқаҳо, вомбаргоҳо) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд. Сатрҳои мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 22000 «ӯҳдадорӣ кредиторӣ тичоратӣ» (ҳисоби 22010, 22020) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ мегарданд.

Сатри 203 «Пешпардохтҳои гирифташуда ва дигар ҳисобҳо барои пардохт» бақияи ҳисобҳои ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати дар натиҷаи пешпардохти харидорон ва фармоишгарон мутобиқи шартномаҳои таҳвили мол, хизматрасониҳо ва дигар ҳисобҳо барои пардохт (ҳисобҳои 22030, 22040) –ро ба санаи ҳисоботӣ инъикос менамояд.

Сатри 210 «ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ»

Сатри мазкур бақияи ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзии дар натиҷаи бо мақсади маблағгузориҳои фаъолият ҷалб намудани воситаҳои қарзӣ: қарзҳои аз бонкҳо ва дигар қарздиҳандагон бо асъори миллӣ ва хориҷӣ дар мамлакат ва берун аз хориҷи кишвар гирифташуда, қоғазҳои қимматноки қарзии баровардашуда, инчунин қисми ҷорӣи ӯҳдадориҳои қарзии дарозмуддат, ки пардохти онҳо дар давоми як сол аз санаи ҳисоботӣ дар назар дошта шудааст, инъикос менамояд.

ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ ба гурӯҳҳои зерин тақсим мешаванд:

- қарзҳо ва вомҳои бонкӣ;
- дигар қарзҳо ва вомҳо;
- қисми ҷорӣи ӯҳдадориҳои дарозмуддати қарзӣ, яъне қисми ӯҳдадориҳои дарозмуддат, ки пардохти онҳо дар давоми як сол пас аз санаи ҳисоботӣ дар назар аст;
- дигар ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ, масалан, васиқаҳои кӯтоҳмуддат, вомбаргҳо, қарзҳои молу мавод ва хизматрасонии мӯҳлати пардохташон аз давраи мӯҳлати маъмули қарздиҳӣ зиёдтар ва дигар қарзҳои, ки бояд дар давоми як сол пас аз санаи ҳисоботӣ пардохт гарданд.

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисобҳои гурӯҳи 22100 «ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати қарзӣ» (Ҳисобҳои 22110 то 22140 бо назардошти тахфиф ва подоши дар ҳисобҳои 22141 ва 22142 дарҷёфта) - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри 220 «ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашуда»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашудаеро, ки ба санаи ҳисоботӣ пардохт нагардидаанд, инъикос менамояд. ӯҳдадориҳои ҳисобкардашуда вобаста ба аҳамиятнокиашон ба гурӯҳҳои зерин тақсим мешаванд:

- ӯҳдадориҳои ҳисобкардашуда барои пардохти молҳо ва хизматрасониҳо, ки ба корхона таҳвил карда шудаанд ё корхона ба даст овардаст; музди меҳнати ҳисобкардашуда; андоз аз даромад барои пардохт; пардохтҳои барои суғуртаи иҷтимоӣ ҳисобкардашуда; ҳаққуссаҳм барои пардохт, фоизҳои ба ӯҳдадориҳои қарзӣ ва иҷораи молиявӣ ҳисобкардашуда;
- дигар харочотҳои ҳисобкардашуда – ин ӯҳдадориҳои ҳисобкардашудаи дар боло қайднашуда, масалан, маблағҳои дар оянда барои пардохти рухсатии меҳнатӣ сарфшаванда, пардохтҳои имтиёзнок ва ғайра.

Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисобҳои гурӯҳи 22200 «ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддати ҳисобкардашуда» (ҳисобҳои 22210 то 22270) – ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 230 «Андозҳо барои пардохт»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби ӯҳдадориҳои корхонаро оиди андозҳои ба бучет пардохтшаванда ба давраи ҳисоботӣ инъикос менамояд. Тартиби ҳисоб намудан ва

пардохти андозҳо бо қонунгузори Қумхурии Тоҷикистон оид ба андози ба танзим дароварда мешавад. Андозҳо барои пардохт аз категорияҳои зерин гурӯҳбандӣ карда мешаванд:

- андоз аз Ҷоид;
- андози ҳадди ақал аз даромад барои пардохт;
- ААИ барои пардохт;
- андози аксизӣ барои пардохт;
- андоз аз амволи ғайриманқул барои пардохт;
- андоз аз истифодабарандагони роҳҳои автомобилгард барои пардохт;
- андози замин барои пардохт;
- дигар андозҳо барои пардохт.

Бақияи ҳисобҳои андозҳо барои пардохт дар охири давраи ҳисоботӣ бояд бо санади муқоисавӣ бо мақомоти андоз тасдиқ гардад. Сатри мазкур бақияи ҷамъшудаи ҳисобҳои гурӯҳи 22300 «Андозҳо барои пардохт» (ҳисобҳои 22310 то 22370) – ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 240 «Захираҳо барои хароҷот ва пардохтҳои дарпешистода»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои захираҳо ба давраи ҳисоботӣ иникос менамояд. Ҳисобкунӣ ва эътирофи захираҳо аз ҷониби корхона мутобиқи СБҲМ (IAS) 37 «Захираҳои баҳодихӣ, ӯҳдадорӣҳои шартӣ ва дороӣҳои шартӣ» амалӣ карда мешавад.

Сатри мазкур бақияи ҳисоби 22400 «Захираҳо барои хароҷот ва пардохтҳои дарпешистода» - ро дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ менамояд.

Сатри 250 «Дигар ӯҳдадорӣҳои кӯтоҳмуддат».

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 22500 «ӯҳдадорӣҳои кӯтоҳмуддати ғайр» (ҳисобҳои 22501, 22520, 22530) ҷамъ мегардад.

Сатри 259 «Ҳамагӣ қисми II. А. «ӯҳдадорӣҳои кӯтоҳмуддат»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъи маблағҳои сатрҳои 220 то 250 (сатри 200+210+220+230+240+250)-ро инъикос менамояд.

2.2. ӯҳдадорӣҳои дарозмуддат

ӯҳдадорӣҳои дарозмуддат – ин ӯҳдадорӣҳои мебошанд, ки муҳлати пардохти онҳо аз санаи ҳисоботӣ зиёда аз як солро ташкил медиҳанд.

Сатри 260 «ӯҳдадорӣҳои дарозмуддат»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои ӯҳдадорӣҳои молиявии дарозмуддатро, ки дар натиҷаи қарзҳои гирифташуда, аз он ҷумла дар санаи ҳисоботӣ бо васиқаҳои додашуда таъминшуда пайдо шудаанд, инъикос менамояд. ӯҳдадорӣҳои, ки мутобиқи шартномаи иҷораи молиявӣ дар иҷорагир пайдо мешаванд, дар асоси СБҲМ 17 «Иҷора» муайян карда мешаванд. ӯҳдадорӣҳои дарозмуддат ба категорияҳои зерин гурӯҳбандӣ мешаванд:

- вомбаргҳо барои пардохт;
- қарзҳои бонкӣ;
- дигар қарзҳо;
- васиқаҳо барои пардохт (ба бонкҳо ва ташкилотҳои ғайрибонкӣ, корхонаҳои ассоциатсияшуда ва дигар васиқаҳо барои пардохт);
- ӯҳдадорӣҳои шартномаи иҷораи молиявӣ;

- ўҳдадориҳои дарозмуддати фаъолияти қатъшуда;
- дигар ўҳдадориҳои дарозмуддат.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи ҳисобҳои муҳосибии 22600 «ўҳдадориҳои дарозмуддат» (ҳисобҳои 22610 то 22660 бо назардошти тахфиф ва подоши ҳисобҳои 22661, 22662) – и ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ чамъ мегардад.

Сатри 270 «Даромадҳои давраҳои оянда»

Сатри мазкур бақияи ҳисобҳои даромадҳои мавқуфгузошташударо, яъне даромадҳоеро, ки мутобиқи СБҲМ эътирофи онҳо ба давраҳои оянда мавқуфгузошта мешавад, инъикос менамояд. Масалан, даромадҳои мавқуфгузошташуда, ки ҳангоми баҳисобгирии субсидияҳо пайдо мегарданд, баҳисобгирии амалиётҳои фурӯши дорониҳо бо шартӣ бозпас ба иҷора гирифтани ва инчунин пешпардохтҳои аз харидорон гирифташуда. Баҳисобгирии субсидияҳо мутобиқи СБҲМ (IAS) 20 «Баҳисобгирии субсидияҳои давлатӣ ва ифшо намудани маълумот оиди ёрии давлатӣ» пеш бурда шуда, амалиётҳои бозпас ба иҷора гирифтани бошад мутобиқи СБҲМ (IAS) 17 «Иҷора» ба роҳ монда мешавад.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 22700 «Даромадҳои мавқуфгузошташуда» чамъ мегардад.

Сатри 280 «ўҳдадориҳои андозии мавқуфгузошташуда»

Сатри мазкур бақияи ўҳдадориҳои андозии мавқуфгузошташудаи андоз аз фоида мутобиқи СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз фоида» ба санаи ҳисоботӣ инъикос менамояд.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисоби 22800 «ўҳдадориҳои андозии мавқуфгузошташуда» ташаккул меёбад.

Сатри 290 «ўҳдадориҳои аз рӯи гурӯҳҳои хориҷшаванда»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби 22900 «ўҳдадориҳои аз рӯи гурӯҳҳои хориҷшаванда»-ро инъикос менамояд.

Сатри 298 «Чамъи қисми II.Б. «ўҳдадориҳои дарозмуддат»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ чамъи сатрҳои 260 то 290 (сатри 260+270+280+290)-ро инъикос менамояд.

Сатри 299 «Ҳамагӣ ўҳдадориҳои»(қисми II. А.+ қисми II. Б.)

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ чамъи натиҷаҳои сатрҳои 259 ва 298-ро инъикос менамояд.

Қисми 3. Сармояи худӣ

Сармоя ҳамчун ҳисса дар дороҳои корхона пас аз тарҳи ҳамаи ўҳдадориҳои он муайян мегардад. Дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бо мақсади ба истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ пешниҳод намудани маълумот оиди чихатҳои ҳуқуқӣ, ки имконияти корхонаро нисбати тақсимот ё истифодабарии сармоя маҳдуд менамояд, инчунин оиди имтиёзи як қисми соҳибмулкони нисбати дигар соҳибмулкони барои гирифтани ҳаққуссаҳм, сармоя метавонад ба зергурӯҳҳо тақсим гардад.

Сатри 300 «Сармояи оинномавӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби муҳосибии сармояи оинномавиرو бо назардошти ташаккул, зиёдшавӣ ва камшавии сармояи оинномавӣ мутобиқи қонунгузориҳои

Ҷумҳурии Тоҷикистон, миқдори ҳиссаи саҳҳомон, ки дар ҳуҷҷатҳои таъсисёбӣ пешбинӣ шудааст дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ инъикос менамояд.

Сатри мазкур дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 33000 «Сармояи оинномавӣ» (ҳисобҳои 33010 то 33030 тарҳи бақияи ҳисоби 33090) ташаккул меёбад.

Сатри 310 «Сармояи иловагӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби дигар сармоя – маблағи тасҳеҳот аз ҳисоби азнавнархгузори дороиҳо, фарқияти асъор аз рӯи амалиёти асъори хоричӣ дар корхонаҳои хоричиро инъикос менамояд. Сармояи иловагӣ ба гурӯҳҳои зерин тақсим мешавад:

- фарқияти қурби асъор бо чӯзҳои хоричӣ;
- тасҳеҳоти азнавнархгузори воситаҳои асосӣ ва сармоягузориҳо;
- сармояи аз ҷониби соҳибмулк пешпардохтшуда – баҳисобгирии ҳисса ба сармояи шахсони ҳуқуқӣ – корхонаҳои тиҷоратӣ, ки ба амволи онҳо соҳибмулкони ҳуқуқи моликият ё дигар ҳуқуқи молумулкиро доранд (кооперативҳо, корхонаҳои давлатӣ ва коммуналие, ки дар шакли корхонаи тиҷоратӣ ташкил карда шудаанд).

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 33100 «Сармояи иловагӣ» (ҳисобҳои 33110 то 33160) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ташаккул меёбад.

Сатри 320 «Ҷоидаи тақсимношуда»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби ҷоидаи тақсимношуда ё зарари корхонаро бо тарҳи пардохтҳои ҳаққуссаҳм ва дигар амалиётҳои, ки бевосита аз ҳисоби ҷоидаи тақсимношуда гузаронида шудаанд, инъикос менамояд.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисобҳои гурӯҳи 33200 «Ҷоидаи тақсимношуда» (ҳисобҳои 33210, 33220) дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ташаккул меёбад.

Сатри 330 «Сармояи захиравӣ»

Сатри мазкур бақияи ҳисоби сармояи захиравиро, ки мутобиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ё мутобиқи ҳуҷҷатҳои таъсисӣ ба вучуд омадааст, маблағи андӯшти ҷоида, ки мутобиқи қонунгузорӣ ё қарори саҳҳомон барои тақсимот он маҳдудият гузошта шудааст, инъикос менамояд.

Сатри мазкур аз бақияи ҳисоби 33300 «Сармояи захиравӣ» дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дарҷ меёбад.

Сатри 340 «Ҳиссаи акқалият»

Сатри мазкур ҳиссаи шахсони сеюмро дар ҳисоботи молиявии консолідатсияшудаи корхонаҳои консолідатсияшаванда инъикос менамояд.

Сатри 339 «Ҷамъи қисми III «Сармояи худӣ»

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ҷамъи сатрҳои аз 300 то 330 (сатрҳои 300+310+320+330)-ро инъикос менамояд.

Сатри 399 «Ҷамагӣ ӯҳдадорӣҳо ва сармояи худӣ» (Қисми II. А. + Қисми II. Б. + Қисми III)

Сатри мазкури ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ натиҷаи сатрҳои 299 ва 339-ро инъикос менамояд.

3.2 Ҳисобот оиди ҷоида ва зарар (Шакли № 2)

Ҳисобот оиди фоида ва зарар натиҷаи фаъолияти корхонаро дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад.

Корхона дар ҳисобот оиди фоида ва зарар таҳлили даромад ва харочотҳоро дар вобастагӣ ба моҳияти даромад ва харочот гурӯҳбандӣ намуда пешниҳод менамояд. Корхонаҳое, ки харочотҳоро бо вазифаҳои харочот (функции затрат) гурӯҳбандӣ менамоянд, дар тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ оиди моҳияти харочотҳои мазкур маълумоти иловагӣ бояд пешниҳод намоянд.

Дар ҳолатҳое, ки агар инро СБҲМ талаб намояд ё ин ки бо мақсади саҳеҳии пешниҳод намудани натиҷаҳои молиявӣ фаъолияти корхона дар ҳисоботи фоида ва зарар бояд моддаҳои алоҳидаи ҳаттӣ ифода ёбанд. Дар ҳолатҳои зарурӣ моддаҳои иловагии ҳаттӣ, инчунин ном ва тартиби ҷойгиршавии онҳо метавонанд тағйир ёбанд.

Сатри 010 «Даромади соф аз фурӯш»

Сатри мазкур маблағи даромади асосиро аз фаъолияти амалиётӣ бо назардошти тарҳи тахфифи ба харидорон пешниҳодшуда ва маблағи молҳои баргардонидашуда дар бар мегирад. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисоби 44010 «Даромад аз фурӯш» бо назардошти тарҳи ҳисоби 44090 «Баргардониши молҳои фурӯхташуда ва тахфиф» дарҷ меёбад.

Барои корхонаҳое, ки фаъолияти асосии амалиётиашон хоҷагии қишлоқ мебошад, сатри мазкури даромадҳо аз дороиҳои биологиро, ки дар гурӯҳи ҳисобҳои муҳосибии 44100 «Даромадҳо аз дороиҳои биологӣ» дарҷ ёфтаанд, инъикос менамояд.

Сатри 020 «Арзиши аслии фурӯш»

Сатри мазкур арзиши аслии молҳо ва хизматрасониҳои фурӯхташуда, инчунин маблағи азнавбаҳоиди то арзиши софи фурӯш дар давраи ҳисоботиро дар бар мегирад. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисобҳои гурӯҳи 55000 «Арзиши аслии захираҳои фурӯхташуда, кор ва хизматҳо» инъикос мегардад.

Барои корхонаҳое, ки хоҷагии қишлоқ фаъолияти асосии амалиётиашон ба ҳисоб меравад, сатри мазкур харочотҳои истехсоли дороиҳои биологиро, ки дар ҳисоби 55100 «Харочот аз рӯи истехсоли дороиҳои биологӣ» дарҷ ёфтаанд, инъикос менамояд.

Сатри 030 «Фоидани умумӣ»

Дар сатри мазкур фарқияти байни сатрҳои 010 «Даромади соф аз фурӯш» ва сатри 020 «Арзиши аслии фурӯш» инъикос меёбад.

Сатри 040 «Харочотҳои фурӯш»

Дар сатри мазкур харочотҳое, ки ҳангоми фурӯш, нигоҳдорӣ ва интиқоли маҳсулоти тайёр, молу хизматрасониҳо дар давраи ҳисоботӣ ба вучуд омадаанд, инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар баҳисобгирӣ дар гурӯҳи ҳисобҳои муҳосибии 55200 «Харочоти фурӯш» инъикос меёбад.

Сатри 041 «Харочоти фурӯш: аз он ҷумла, фарсудашавӣ ва хурдашавӣ» маблағи харочотҳое, ки дар давраи ҳисоботӣ аз ҳисоби хурдашавии воситаҳои асосӣ дар ҷараёни фурӯш ҳисобшударо инъикос менамояд. Маълумоти мазкур ба сатри 040 ҳамчун эзоҳ ба ҳисоб меравад.

Сатри 050 «Харочотҳои умумӣ ва маъмурӣ»

Сатри мазкур харочотҳои вобаста ба нигоҳдории маъмурият ва идоракунии умумии корхонаро инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар гурӯҳи ҳисобҳои 55300 «Харочоти умумӣ ва маъмурӣ» - и баҳисобгирӣ дарҷ мегардад.

Сатри 051 «Харочоти умумӣ ва маъмурӣ: аз он ҷумла фарсудашавӣ» маблағи харочотҳои хурдашавии воситаҳои асосии барои истехсол ва фурӯши маҳсулот истифодашавандаро инъикос менамояд. Маълумоти мазкур барои сатри 050 ҳамчун маълумотнома (эзоҳнома) ба ҳисоб меравад.

Сатри 060 «Чамъи харочотҳои амалиётӣ»

Дар сатри мазкур чамъи маблағи сатри 040 «Харочоти фурӯш» ва сатри 050 «Харочоти умумӣ ва маъмурӣ» инъикос меёбад.

Сатри 070 «Дигар даромад / (харочоти) амалиётӣ»

Сатри мазкур он даромадҳои корхонаро, ки дар натиҷаи фаъолияти амалиёти аз фаъолияти асосӣ фарқкунанда ва дигар харочотҳои амалиёти аз харочотҳо барои фурӯш ва харочотҳои маъмурӣ фарқкунандаро инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисоби муҳосибии 44020 инъикос меёбад.

Барои корхонаҳое, ки хоҷагии кишлоқ фаъолияти асосии амалиётиашон ба ҳисоб намеравад, аз рӯи сатри 070 «Дигар даромадҳои амалиётӣ» даромадҳо аз дороиҳои биологӣ дар гурӯҳи ҳисобҳои муҳосибии 44100 «Даромад аз дороиҳои биологӣ» дарҷгардида инъикос карда мешаванд. Барои чунин корхонаҳо инчунин дар сатри 070 «Дигар харочотҳои амалиётӣ» харочотҳо оиди истехсоли дороиҳои биологӣ, ки дар ҳисоби 55100 «Харочот аз рӯи истехсоли дороиҳои биологӣ» дарҷ гардидаанд, инъикос меёбанд.

Сатри 080 «Ҷоида (зарари) амалиётӣ»

Дар сатри мазкур натиҷаи фаъолияти амалиётӣ, яъне бақияи сатри 030 «Даромади умумӣ» тарҳи бақияи 060 «Чамъи харочотҳои амалиётӣ» чамъ/тарҳи 070 «Дигар даромадҳо/харочотҳои амалиётӣ» инъикос меёбанд.

Сатри 100 «Даромад / (харочот) аз ҳисоби фоизҳо»

Сатри мазкур даромад ва харочотҳои ғайриамалиётӣ - фоизҳои ӯҳдадорихои қарзӣ, иҷораи молиявӣ ва дигар даромад ва харочотҳои аз ҳисоби қарзхоро инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар ҳисобҳои 66010 «Даромад дар намуди фоизҳо» ва 66110 «Харочот дар намуди фоизҳо» дарҷ ёфтаанд.

Сатри 110 «Даромад / (зарар) аз ҳисоби сармоягузорӣ»

Сатри мазкур даромадҳои ғайриамалиётӣ дар шакли дивидендҳо (ҳаққуссаҳм) ва зарарҳои ғайриамалиётӣ аз ҳисоби беқурбшавӣ, хоричшавӣ ва азнавнархгузори сармоягузориҳо ба қоғазҳои қимматнок барои давраи ҳисоботӣ инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисобҳои муҳосибии 66030 «Даромад аз ҳаққуссаҳмҳо» ва 66120 «Зарар аз сармоягузорӣ» дарҷ гардидаанд.

Сатри 120 «Даромад / (зарар) аз фарқияти қурби асъор»

Сатри мазкур даромад ва зарари дар давраи ҳисоботӣ дар давоми фаъолияти корхона аз ҳисоби қурби асъор гирифташударо инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисобҳои муҳосибии 66040 «Даромад аз фарқияти қурбӣ» ва 66140 «Зарар аз фарқияти қурбӣ» дарҷ гардидаанд. Дар сатри 120 бақияи софи даромад ва зарар аз фарқияти қурбӣ дарҷ мегардад.

Сатри 130 «Даромад / (зарар) аз мубодилаи асъор»

Сатри мазкур даромад ва зарари дар натиҷаи мубодилаи асъор пайдошударо инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисобҳои муҳосибии 66050 «Даромад аз мубодила» ва 66150 «Зарар аз мубодила» дарҷ гардидаанд. Дар сатри 130 бақияи софи даромад ва зарар аз мубодила дарҷ мегардад.

Сатри 140 «Даромад / (зарар) аз хоричшавии дороиҳои дарозмуддат»

Сатри мазкур даромад ва зарари дар натиҷаи хоричшавии дороиҳои дарозмуддат пайдошударо инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисобҳои муҳосибии 66060 «Даромад аз хоричшавии дороиҳои дарозмуддат» ва 66160 «Зарар аз хоричшавии дороиҳои дарозмуддат» дарҷ мегардад. Дар сатри 140 бақияи софи даромад ва зарар аз хоричшавии дороиҳои дарозмуддат дарҷ мегардад.

Сатри 150 «Зарар аз беқурбшавӣ»

Сатри мазкур зарари дар натиҷаи беқурбшавии захираҳои моддию молӣ, воситаҳои асосӣ, дороиҳои ғайримоддӣ ва сармоягузориҳо ба вучуд омадаро инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисоби муҳосибии 66130 «Зарар аз беқурбшавӣ» инъикос мегардад.

Сатри 160 «Дигар даромад / (харочоти) ғайриамалиётӣ»

Сатри мазкур даромад ва харочотҳои дар давраи ҳисоботӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ ва молиявӣ гирифташудаеро, ки дар сатрҳои 100-150 дарҷ нагардидаанд инъикос менамояд. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисобҳои муҳосибии 66070 «Дигар даромадҳои ғайриамалиётӣ» ва 66170 «Дигар харочотҳои ғайриамалиётӣ» инъикос мегардад.

Сатри 170 «Чамъи даромад / (харочоти) ғайриамалиётӣ»

Дар сатри мазкур натиҷаи фаъолияти ғайриамалиётӣ, чамъи маблағҳои даромад ва зарарҳои сатрҳои 100-160 инъикос мешавад.

Сатри 180 «Ҳиссаи фонда / (зарари) корхонаҳои муттаҳидшуда»

Дар сатри мазкур ҳиссаи корхона дар фонда ва зарари корхонаҳои муттаҳидшуда инъикос мегардад. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисоби 66020 «Даромад аз сармоягузорӣ» инъикос мегардад.

Сатри 190 «Фондаи то андозбандӣ»

Дар сатри мазкур натиҷаи молиявӣ аз фаъолияти доимӣ то тарҳи андозҳо барои давраи ҳисоботӣ, ё ин ки бақияи сатри 080 «Фонда (зарари) амалиётӣ» чамъ

/(тарҳи) бақияи сатри 170 «Чамъи даромад / (харочоти) ғайриамалиётӣ» чамъ
/(тарҳи) бақияи сатри 180 «Ҳиссаи фоида / (зарари) корхонаҳои муттаҳидшуда»
инъикос меёбад.

Сатри 200 «Андоз аз фоида»

Дар сатри мазкур маблағи харочоти андоз аз фоида дар давраи ҳисоботӣ дарч
меёбад. Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисоби 66200 «Харочот (даромад) аз
рӯи андоз аз фоида» инъикос мегардад.

Сатри 210 «Фоидаи соф аз фаъолияти давомёбанда»

Дар сатри мазкур фоидаи соф / (зарари) дар давраи ҳисоботӣ аз фаъолияти
давомёбанда гирифташуда, ё ин ки бақияи сатри 190 «Фоидаи то андозбандӣ» тарҳи
бақияи сатри 200 «Андоз аз фоида» инъикос мегардад.

Сатри 220 «Фоида / (зарар) аз фаъолияти қатъгардида»

Дар сатри мазкур фоида (зарар) аз фаъолияти қатъгардида инъикос мегардад.
Маълумоти мазкур дар муҳосибот дар ҳисобҳои 66080 «Фоида аз фаъолияти
қатъгардида» ва 66180 «Зарар аз фаъолияти қатъгардида» инъикос мегардад.

Сатри 230 «Чамъи фоидаи соф / (зарари) давра»

Дар сатри мазкур натиҷаи фоидаи соф / (зарари) дар давраи ҳисоботи
гирифташуда, ё ин ки бақияи сатри 210 «Фоидаи соф аз фаъолияти давомёбанда»
чамъи бақияи сатри 220 «Фоида(зарар) аз фаъолияти қатъгардида» инъикос
мегардад.

Натиҷаи фоидаи соф / (зарари) дар давраи ҳисоботӣ гирифташуда ба сатри
240 ҳиссаи саҳҳомони корхонаи модарӣ ва дар сатри 250 ҳиссаи аққалият тақсимот
мешаванд.

Сатри 260 «Фоида ба саҳмия»

Дар сатри мазкур фоидаи / (зарари) соф дар давраи ҳисоботӣ гирифташуда (ё
ин, ки бақияи сатри 230 «Чамъи фоидаи соф / (зарари) давра») ба ҳисоби миёнаи
шумораи саҳмияҳои корхона дар ҳамин давра инъикос меёбад.

3.3. Ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо (шакли №3).

Корхонаҳо дар ҳисоботи маҷмӯи даромадҳо ҳадди аққал бояд моддаҳои
зеринро нишон диҳанд:

- ҳар як ҷузъи алоҳидаи маҷмӯи даромадҳоро, ки аз рӯи хусусият(ҳислат)
гурӯҳбандӣ шудаанд;
- ҳиссаҳо дар маҷмӯи дигар даромадҳои корхонаҳои муштарак ва
муттаҳидкардашуда, ки бо усули баҳисобгирӣ аз рӯи ҳиссаи иштирок ба
ҳисоб гирифта шудаанд;
- чамъи маҷмӯи даромадҳо; инчунин
- чамъи маҷмӯи даромадҳо барои даврае, ки ба:
  - ҳиссаи иштироки беназоратӣ ва
  - саҳҳомони корхонаи модарӣ шомиланд.

Сатри 010 «Фоидаи соф (зарар) - и давра»

Сатри мазкур даромади соф (зарар) - и дар давраи пас аз пардохти андозҳо ба
даст омадари инъикос менамояд. Дар сатри мазкур чамъи маблағи сатрҳои 230
шакли №2 «Ҳисобот дар бораи фоидаҳо ва зарарҳо» нишон дода шудааст.

Қисми «Дигар маҷмӯи даромадҳо» тағйироти дороиҳои (дориҳои) софи корхонаро дар бар мегирад, ки бевосита дар сармояи худӣ бо сатрҳои зерин нишон дода мешаванд:

Сатри 020 «Ғоида (зарар)-и азнавбаҳодихии амволи ғайриманқул»

Сатри мазкур натиҷаҳои азнавбаҳодихии воситаҳои асосӣ ва дороиҳои ғайримоддиро дар асоси СБҲМ (IAS) 16 «Воситаҳои асосӣ» ва СБҲМ (IAS) дар бар мегирад.

Сатри 030 «Сармоягузориҳои барои фурӯш мавҷудбуда»

Сатри мазкур ғоида ва зарари баҳодихии маблағгузориҳои барои фурӯш мавҷудбударо дар асоси СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» дар бар мегирад.

Дар асоси боби 55 СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» ғоида ва зарари дороиҳои молиявӣ барои фурӯш мавҷудбуда бояд бевосита дар ҳисоботи дигар маҷмӯи даромадҳо нишон дода шавад, ба истиснои зарарҳои аз беқурбшавӣ ва фарқиятҳои мусбӣ ва манфии қурбӣ, то барҳамдихии эътирофи дороиҳои молиявӣ мазкур, ки баъд аз ғоидаи гирифташуда ва ё зарари пештар дар сармоя эътирофгардида буд, дар давраи ҳисоботӣ дар ҳисоботи ғоида ва зарар эътироф карда мешавад. Дар ин ҳолат даромадҳои ғоизӣ, ки бо истифодаи усули ғоиданоки меъёрҳои ғоизӣ ҳисоб карда шудаанд, дар ҳисоботи ғоида ва зарари хамин давра эътироф карда мешаванд. Ҳаққусаҳмҳо аз ҳисоби воситаҳои молиявӣ барои фурӯш мавҷудбуда дар ҳисоботи даврае нишон дода мешаванд, ки корхона ҳуқуқи гирифтани ин ҳаққусаҳмҳоро пайдо мекунад.

Дар асоси бобҳои 67 ва 68 СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» дар ҳолати паस्तшавии арзиши одилона (ҳаққонӣ) - и воситаҳои (дориҳои) молиявӣ барои фурӯш мавҷудбуда дар ҳисоботи дигар маҷмӯи даромадҳо бевосита эътироф гардидан ва мавҷудияти шаҳодати объективӣ беқурбшавӣ ин дорой, зарари ҷамъшудаи дар ҳисоботи дигар маҷмӯи даромадҳо эътирофгардида ба ҳисоботи ғоида ва зарари давра аз нав гурӯҳбандӣ намуда мешавад, гарчанде ки ин воситаҳои (дориҳои) молиявӣ аз тавозун хориҷ карда нашуда бошанд. Маблағи зараре, ки дар ҳисоботи дигар маҷмӯи даромадҳо эътирофгардида ба ҳисоботи ғоида ва зарари давра аз нав гурӯҳбандӣ намуда мешавад, ҳамчун фарқи байни хароҷотҳои хариди ин воситаҳои (дориҳои) молиявӣ (бо тарҳи ҳамагуна пардохтҳои маблағи асосӣ ва фарсудашавӣ (истехлок)) ва арзиши одилонаи ҷорӣ онҳо ва тарҳи зарари беқурбшавӣ ин воситаҳо, ки дар ҳисоботи ғоида ва зарар нишон дода шуда буд муайян карда мешавад.

Сатри 040 «Ҳечерикунони ҷараёни пулӣ»

Дар асоси боби 95 СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» баҳисобгирии суғурта намудани даромадҳои пулӣ аз зарар (ҳечерикунонӣ) бо таври зерин ба амал бароварда мешавад:

- қисми ғоида ё ки зарари воситаи ҳечерикунонӣ кардашуда, ки ғоиданокиаш (манфиатнокиаш) муайян карда шудааст, бевосита ба ҳисоби сармоя, бо ҳисоботи дигар маҷмӯи даромадҳо, дохил карда шавад;
- қисми беғоидаи (беманфиати) воситаи ҳечерикуноникардашуда бояд дар «ҳисоботи ғоида ва зарар» - и давра нишон дода шавад;

Агар дар корхона ҳисоби амалиётҳои ҳечерикунонидашуда дар асоси СБҲМ (IAS) 39 «Воситаҳои молиявӣ: эътироф ва ченкунӣ» ба роҳ монда шуда бошад, пас он бояд мутобиқи бобҳои 92-96 СБҲМ «Пешниҳодоти ҳисоботи молиявӣ» тасҳеҳотро аз рӯи азнавгурӯҳбандие, ки ба ҷузъиёти дигар маҷмӯи даромаҳо дахл дорад, ифшо намояд.

Сатри 050 «Фарқиятҳои қурбие, ки дар ҳолати мубодилаи ҷузъи хориҷӣ ба вучуд меоянд»

Сатри мазкур фарқияти қурбиери инъикос мекунад, ки дар вақти аз нав ҳисоб кардани ҳисоботи молиявии қисмҳои хориҷӣ, ки асёраш аз асёри пешниҳод кардани ҳисоботҳо фарқ мекунад, барои тартиб додани ҳисоботи молиявии ягона ба вучуд меояд.

Сатри 080 «Андозо аз моддаҳои бевосита ба сармоя бурдашаванда ё ин ки аз сармоя баровардашаванда.

Дар сатри мазкур таъсири андоз аз ғоида ба ҳамаи моддаҳои дигар маҷмӯи даромадҳо, ки бевосита ба сармоя гузаронида мешаванд ва ё маблағи азнавгурӯҳбандии аз сармояро дар «ҳисоботи ғоида ва зарар» -и давра нишон дода мешавад.

Сатри 090 «Даромади соф/зарар, бевосита дар сармоя эътирофшуда (сатри 020+сатри 030+сатри 040+сатри 050-сатри 080).»

Дар ин сатр дигар маҷмӯи даромадҳо, ки афзоиши (зиёдшавии) сармояро бе иштироки соҳибмулкони нишон медиҳад, дарҷ карда мешавад.

Сатри 100 «Маҷмӯи даромади соф (сатри 010+сатри 090).»

Сатри мазкур маҷмӯи даромади софи корхонаро, ки дар давраи ҳисоботӣ ба даст овардааст, нишон медиҳад.

Даромади софи / зарари мазкури ниҳони давра мутаносибан ба ҳиссаҳои саҳҳомони корхонаи модарӣ, ки дар сатри 110 ва ба қисми ҳиссаҳои берун аз назоратмонда, сатри 120 мутаносибан тақсим карда мешавад.

3.4 Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ (Шакли № 4)

СБҲМ тартиб додан ва пешниҳод намудани ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худиро ҳамчун яке аз ҳисоботҳои асосӣ талаб мекунад.

Мувофиқи боби 106 СБҲМ (IAS) 1 «Пешниҳодоти ҳисоботи молиявӣ» корхона дар ҳисоботи мазкур бояд маълумотҳои зеринро пешниҳод намояд:

- маҷмӯи даромади софи давра, ки дар алоҳидагӣ маблағҳои умумии ҳиссаи ба саҳҳомони корхонаи модарӣ ва ҳиссаи берун аз назоратмондари нишон диҳад;
- ба ҳар як ҷузъи сармояи худӣ – таъсири истифодабарии ретроспективӣ ё ин ки азнавҳисобкунии ретроспективӣ мутобиқи СБҲМ (IAS) 8 «Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар баҳодиҳии муҳосибӣ ва хатогиҳо»;
- маблағи амалиётҳо бо соҳибмулкони ва ё ба сифати соҳибмулкони амалкунандагон, дар алоҳидагӣ ҷудо намудани аъзоҳои соҳибмулкони ва тақсимоти ба соҳибмулкони;
- муқоисакунии арзиши тавозунии ҳар як ҷузъи сармояи худӣ ба аввал ва охири давра, дар алоҳидагӣ бо кушодани ҳар як тағйирёбӣ.

Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ мавҷудият ва ҳаракати ҳамаи намудҳои сарчашмаҳои сармояи худиро инъикос менамояд, аз он ҷумла:

- сармояи оинномавиرو;
- сармояи захиравиро;
- дигар сармояхоро;
- фоидаи тинъикосимношударо.

Тағйирот дар сармояи корхона дар натиҷаи амалиётҳо бо соҳибмулкони, ки саҳмияҳои дар давраи ҷорӣ бароварда шударо харидорӣ менамоянд ва ба манфиати онҳо ҳаққусаҳмҳо ҳисоб карда ва пардохта мешаванд, ҳамчунин аз ҳисоби ҷамъшавии фоидаи тақсимкарданашуда, камнархкунӣ ва изофанархгузориҳои баъзе намудҳои молиявӣ ба амал меояд. Дар намуди умумӣ ин тағйирот дар тағйирёбии дороиҳои соф дар давраи ҳисоботӣ таҷассум меёбад.

Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худии корхона, ки дар давраи ҳисоботӣ гузаштааст, маблағи қисми «Сармояи худӣ»-и дар шакли №1 «Ҳисобот оиди ҳолати молиявии корхона» чи тавр пайдо шудааст, нишон медиҳад.

Ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ аз ҳафт сутунча иборат аст, ки ба ҳар як ҷузъи сармояи худӣ пешбинӣ шудааст:

- сармояи оинномавӣ;
- сармояи иловагӣ;
- сармояи захиравӣ;
- фоидаи /(зарари) тақсимношуда.

Инчунин дар сутунчаҳои алоҳида ҳиссаҳои саҳҳомони корхонаи модарӣ ва ҳиссаҳои берун аз назоратмондари ҷудо нишон медиҳанд ва дар сутунчаи охири маблағи умумие нишон дода мешавад, ки ҳиссаҳои саҳҳомони корхонаи модарӣ ва ҳиссаҳои берун аз назоратмондари ҷудо мекунад.

Ҳиссаҳои берун аз назоратмонда - ин қисми фоида/зарар ва дороиҳои софи корхонаи фаръӣ ҳастанд, ки ба саҳҳомони корхонаи модарӣ аз ҳиссаи сармоя бевосита ва ё бавоситаи корхонаҳои фаръӣ тааллуқ надоранд. Дар сутунчаи «Сармояи оинномавӣ» саҳмияҳои оддӣ ба ҳисоб гирифта мешаванд; саҳмияҳои имтиёздор, саҳмияҳои бозхаридашудаи худӣ ва дигар сармояҳои оинномавӣ.

Дар сутунчаи «Сармояи иловагӣ» тасҳеҳи азнавбаҳодиҳии дороиҳо, тасҳеҳи азнавбаҳодиҳии сармоягузориҳо, фарқияти қурбии дар вақти аз нав ҳисоб кардани ҳисботи молиявии қисмҳои хориҷӣ, «суғурта намудани даромадҳои пулӣ аз зарар (ҳечерикунонӣ), инчунин таъсири ислоҳот дар сиёсати ҳисобдорӣ ва ислоҳ намудани ҳатогҳои ҷиддие, ки ба «Сармояи оинномавӣ» таъсир мерасонанд, ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Дар сутунчаи «Фоидаи тақсимношуда/зарар» маблағи фоидаи софи дар давраи фаъолияти корхона ҳосил шуда ва фоидаи ба сармояи худии корхона замшаванда бо тарҳи зарарҳо, пардохтҳои фоидаи саҳмияҳо, тақсимот ба сармоя ва ҳар гуна захираҳо ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Дар сутунчаи «Ҳиссаи саҳҳомони корхонаи модарӣ» маблағи умумии тағйироти ҳиссаи саҳҳомони корхонаи модарӣ дар давраи ҳисоботӣ ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Дар сутунчаи «Ҳиссаҳои берун аз назоратмонда» қисми фоида/зарар ва дороиҳои софи корхонаи фаръӣ, ки ба ҳиссаи сармояи рост меоянд ва ба саҳҳомони

корхонаи модарӣ аз ҳиссаи сармоя бевосита ва ё ба воситаи корхонаҳои фаръӣ тааллуқ надоранд, ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Дар сутунҷаи охирон маблағи умумии тағйирот ва боқимондаи сармояи худии корхона ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Ҳисобот оиди тағйирёбии сармоя аз моддаҳои иборатанд, ки ба тағйирёбии сармояи худии корхона байни ду санаи ҳисоботӣ таъсир мерасонанд.

Қисми А

Дар ин қисм самаранокии тағйирот дар сиёсати баҳисобгирӣ (сатри 030) ва ислоҳ намудани хатогиҳои чиддӣ (сатри 040) бо роҳи тасхеҳи боқимондаи ҷамъшудаи фоидаи тақсимнашуда ба аввали давраи ҳисоботӣ нишон дода мешаванд (сатри 010).

Қисми Б

Дар ин қисм маҷмӯи даромадҳои давраи ҳисоботӣ нишон дода мешавад. Маҷмӯи даромадҳои давраи ҳисоботӣ аз ҷамъи сатри 110 «Фоидаи соф/зарари давраи ҳисоботӣ» (ки ба бақияи сатри 010, шакли 3 баробар аст) ва сатри 120 «Дигар маҷмӯи даромадҳо» (ки ба бақияи сатри 090, шакли 3 баробар аст), иборат аст.

Сатри 120 «Дигар маҷмӯи даромадҳо», ки дар асоси талаботҳои стандартҳои алоҳида бевосита ба моддаи сармояи худӣ дохил карда мешавад, аз моддаҳои зерин иборат аст:

- афзоиш (дефитсит) аз ҳисоби азнавбаҳодиҳии дороиҳо;
- афзоиш (дефитсит) аз ҳисоби азнавбаҳодиҳии маблағгузориҳо;
- ҳечерикунони чараёни пулӣ;
- фарқияти қурбии дар вақти аз нав ҳисоб кардани ҳисоботи молиявии ҷузъҳои хориҷӣ.

Қисми В.

Дар ин қисм ҳамаи тағйирот дар сармояи худӣ, ки ба соҳибмулкони вобастааст, ба ҳисоб гирифта мешаванд:

- сатри 210 – ҳисса ва ҳаққусаҳмҳои соҳибмулкони;
- сатри 220 – барориши саҳмияҳои нав дар давраи ҳисоботӣ;
- сатри 230 – гирифтани сармоя аз тарафи соҳибмулкони;
- сатри 240 – тақсимои фоида дар байни соҳибмулкони (пардохти ҳаққусаҳмҳо);
- сатри 250 – тағйирот дар захираҳо аз ҳисоби фоида ё азнавтақсимкунии сармояҳо;
- сатри 260 – бозҳарии саҳмияҳои худӣ (воситаҳои ҳиссаӣ), ки бо аломати манфӣ нишон дода мешаванд;
- сатри 270 – қисми фоидаеро, ки дар асоси қонунгузориҳо ё ки ҳуҷҷатҳои таъсисии корхона барои истифодабарии маҳдуд карда шудааст, ба ҳисоб мегирад.

3.5 Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ (Шакли № 5).

Ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ барои пешниҳод кардани маълумот оиди тағйирот дар воситаҳои пулӣ, ҳамарзишҳои (эквивалентҳои) воситаҳои пулӣ, бо роҳҳои гурӯҳбандии даромадҳо ва пардохтҳои воситаҳои пулӣ дар давра ба фаъолиятҳои амалиётӣ, молиявӣ ва маблағгузориҳо пешбинӣ шудааст. Корхона бояд

маълумотҳои гардиши воситаҳои пулиро дар фаъолияти амалиётӣ бо истифодаи усули бевосита ё ин ки усули бавоситаро пешниҳод намояд. Истифодаи ҳар дуи ин усулҳо мутобики СБҲМ иҷозат дода шудааст, аммо истифодаи усули бевосита афзалиятнок ҳисобида мешавад.

Дар ҳолати истифодаи усули бевосита барои тартиб додани ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ маълумот дар бораи даромадҳои (дохилшавихои) умумӣ ва пардохтҳои умумӣ воситаҳои пулӣ мумкин аст аз навиштаҷотҳои муҳосибии давраи ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулии корхона ё ин ки бо воситаи ислоҳкунии ҳисоботи молиявии давраи ҳисоботӣ аз усули ҳисоб намудан ба усули ҳазинавӣ гирифта шаванд.

Корхона бояд маълумотҳои ҳаракати воситаҳои пулиро дар алоҳидагӣ вобаста ба фаъолиятҳои амалиётӣ, маблағгузорӣ ва молиявӣ пешниҳод намояд. Дар ин ҳолат намудҳои асосии даромадҳои умумии пулӣ ва пардохтҳо нишон дода шаванд.

Қисми 1. «Фаъолияти амалиётӣ»

Сатри 010 «Даромад аз фурӯш»

Сатри мазкур маблағи умумии даромади воситаҳои пулиро аз фаъолияти амалиётӣ асосӣ нишон медиҳад. Барои ташаккулёбии ин маълумотҳо ба сатри 010 «Даромади соф аз фурӯш», Шақли 2 бояд ислоҳот дароварда шаванд, Ин ислоҳот бояд вобаста ба тағйирёбии ҳолати қарздориҳои дебиторӣ дар ҳисобҳои №10410 «Ҳисобномаҳо барои қабул», № 10420 «Векселҳо барои қабул» ва тағйирёбӣ дар ҳолати қарздориҳои кредиторӣ дар ҳисоби №22030 «Пешпардохтҳои қабул карда шуда» бошанд.

Сатри 020 «Дигар дохилшавихо аз фаъолияти амалиётӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии даромади воситаҳои пулиро аз дигар фаъолиятҳои амалиётӣ нишон медиҳад. Барои ин маълумотро омода кардан ба сатри 070 «Дигар даромадҳо /харочотҳои амалиётӣ», Шақли 2, бояд тағйиротҳои ба ҳолати қарздориҳои дебиторӣ гурӯҳи ҳисобҳои №10500 «Дигар қарзҳои дебиторӣ» ва ҳисоби № 22040 «Дигар ҳисобномаҳо барои пардохт», ки ба ин даромадҳо(воридот) мансубанд, тасҳеҳ дароварда шаванд.

Сатри 030 «Чамъи даромадҳо аз фаъолияти амалиётӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии даромади воситаҳои пулиро аз фаъолияти амалиётӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, яъне чамъи маблағи сатрҳои 010 ва 020.

Сатри 040 «Арзиши аслии фурӯш».

Барои ин маълумотро омода кардан ба сатри 020 «Арзиши аслии фурӯш», Шақли 2, бояд ба маблағи тағйироти ҳисобҳои № 10700 «Захираҳои моддию молӣ» ва ба маблағи тағйироти ҳолатҳои қарздориҳои кредиторӣ дар ҳисобҳои №22010 «Ҳисобномаҳо барои пардохт» ва ҳисоби №22020 «Векселҳои кӯтоҳмуддат барои пардохт» тасҳеҳ дароварда шаванд.

Сатри 050 «Музди меҳнат ва андози иҷтимоӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии музди меҳнати ҳисоб кардашуда, маблағи ҳисоб кардашуда ба фонди ҳифзи иҷтимоии аҳолиро нишон медиҳад. Дар ин ҳолат тағйирёбиҳои бақияҳо дар ҳисобҳои баҳисобгирии музди меҳнат, андоз аз даромад ва андози фонди ҳифзи иҷтимоии аҳоли ва баҳисобгирии пешпардохтҳои гурӯҳи ҳисобҳои №10500 «Дигар қарздориҳои дебиторӣ» ва қарздориҳои дар ҳисоби № 22200

«ӯҳдадориҳои ҳисобкардашудаи кӯтоҳмуддат» ба инобат гирифта мешаванд, ки ба музди меҳнат ва андози иҷтимоӣ мансубанд.

Сатри 060 «Пардохти хизматҳо».

Сатри мазкур маблағи умумии пардохтҳоро барои хизматҳои иҷрогардида (қабулгардида) нишон медиҳад. Барои ин маълумотро омода кардан сатри 040 «Харочотҳои фуруш» ва 050 «Харочотҳои умумии маъмури» Шакли 2, бояд бо ҷамъи харочотҳои музди меҳнат ва андози иҷтимоӣ, ки дар сатри 050 нишон дода шудааст ва харочотҳои «Пардохти дигар андозҳо», ки дар сатри 090 нишон дода шудааст, «Дигар пардохтҳои амалиётӣ», сатри 100, инчунин тағйиротҳои дар гурӯҳи ҳисобҳои №10800 «Харочотҳои пешпардохткарда шуда», №10500 «Дигар қарзҳои дебиторӣ» ва №22200 «ӯҳдадориҳои ҳисобкардашудаи кӯтоҳмуддат», ки ба ин харочотҳо бурда мешаванд, тасҳеҳ карда шавад.

Сатри 070 «Пардохти фоизҳо»

Сатри мазкур (агар ин модда ҳамчун фаъолияти амалиётӣ ҳисобида шавад) маблағи умумии воситаҳои пулӣ пардохти фоизҳоро нишон медиҳад. Барои ин маълумотро омода кардан маблағи умумии ҳисоби №66110 «Харочотҳо дар шакли фоизҳо» бояд ба маблағи умумии ҳисоби №22260 «Фоизҳо барои пардохт» тасҳеҳ карда шавад.

Сатри 080 «Пардохти андоз аз Ҷоида»

Сатри мазкур маблағи умумии воситаҳои пулии барои андоз аз Ҷоида пардохта шавандаи корхонаро дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад. Барои ин маълумотро омода кардан сатри 200 «Андоз аз Ҷоида», Шакли 2-ро ба маблағи тағйиротҳо дар ҳисобҳои 10530 «Андозҳои пешпардохткардашуда» ва 22310 «Андоз аз Ҷоида барои пардохт» тасҳеҳ карда шавад.

Сатри 090 «Пардохти дигар андозҳо»

Сатри мазкур маблағи умумии воситаҳои пулии барои пардохти андозҳо сарфшударо нишон медиҳад, ба истиснои андоз аз Ҷоида. Барои ин маълумотро омода кардан ҳисоби №55314 «Андозҳо ва ҷамъовариҳо» -ро ба маблағи тағйиротҳо дар ҳисобҳои 10530 «Андозҳои пешпардохткардашуда», № 10540 «Андозҳои ҷуброншаванда» ва гурӯҳи ҳисобҳои №22300 «Андозҳо барои пардохт», ки ба ин андозҳо мансубанд, тасҳеҳ кардан зарур аст.

Сатри 100 «Дигар пардохтҳои амалиётӣ»

Сатри мазкур пардохти маблағи умумии воситаҳои пулии барои дигар харочотҳои амалиётӣ гузаронидашударо, ки дар сатрҳои 040-090 нишон дода нашудаанд, нишон медиҳад. Ба маблағи моддаҳои ғайрипулӣ, агар онҳо дар ин сатрҳо ба ҳисоб гирифта нашуда бошанд, ба мисоли захираҳо барои қарзҳои бегаранти, хӯрдашавии воситаҳои асосӣ ва истехлоки дороиҳои ғайримоддӣ, ӯҳдадориҳои ҳисобкардашуда бо моддаҳои «Захираҳо», тасҳеҳи иловагии харочотҳои амалиётӣ зарур аст.

Сатри 110 «Ҷамъи хориҷшавиҳо дар қисми фаъолияти амалиётӣ»

Сатри мазкур пардохти маблағҳои умумии воситаҳои пулиро дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки ҷамъи маблағи сатрҳои 040 то 100 (сатри 040+050+060+070+080+090+100) инъикос менамояд.

Сатри 190 «Ҷамъи ҳаракати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ»

Сатри мазкур тағирёбии софи воситаҳои пулиро дар натиҷаи фаъолияти амалиёти дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки сатри 030 – сатри 110.

Қисми 2 «Фаъолияти сармоягузорӣ»

Сатри 210 «Фурӯши воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманқул»

Сатри мазкур даромади (дохилшавии) умумии воситаҳои пулиро аз фурӯши воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманқул нишон медиҳад.

Сатри 220 «Фурӯши дорoiҳои ғайримоддӣ»

Сатри мазкур даромади(дохилшавии) умумии воситаҳои пулиро аз фурӯши дорoiҳои ғайримоддӣ нишон медиҳад.

Сатри 230 «Фурӯши қоғазҳои қимматнок»

Сатри мазкур даромади(дохилшавии) умумии воситаҳои пулиро аз фурӯши қоғазҳои қимматнок нишон медиҳад.

Сатри 240 «Бозгардондани вомҳои ва пардохти (пӯшондани) вомбаргҳо»

Сатри мазкур даромади(дохилшавии) умумии воситаҳои пулиро аз бозгардонидани вомҳои додасуда ва пардохти (пӯшонидани) вомбаргҳо нишон медиҳад.

Сатри 250 «Дигар даромадҳо (дохилшавиҳо) аз фаъолияти сармоягузорӣ»

Сатри мазкур дигар даромадҳои (дохилшавии) воситаҳои пулиро аз фаъолияти сармоягузорӣ нишон медиҳад, ки дар сатрҳои 210-240 нишон дода нашудаанд.

Сатри 260 «Чамъи даромадҳо (дохилшавиҳо) аз фаъолияти сармоягузорӣ».

Сатри мазкур даромади(дохилшавии) умумии воситаҳои пулиро аз фаъолияти сармоягузoorӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад ё ин ки чамъи маблағҳои сатрҳои 210 - 250 (сатрҳои 210+220+230+240+250).

Сатри 270 «Хариди воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманқул»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохтҳоро барои хариди воситаҳои асосӣ ва амволи ғайриманқул дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад.

Сатри 280 «Хариди дорoiҳои ғайримоддӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохтҳоро барои хариди дорoiҳои ғайримоддӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад.

Сатри 290 «Хариди қоғазҳои қимматнок»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохтҳоро барои хариди қоғазҳои қимматнок дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад.

Сатри 300 «Пешниҳоди қарзҳои пулӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохтҳоро барои пешниҳод кардани қарзҳои пулӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад.

Сатри 310 «Дигар пардохтҳо аз фаъолияти сармоягузорӣ».

Сатри мазкур маблағи умумии дигар пардохтҳоро аз фаъолияти сармоягузорӣ нишон медиҳад, ки дар сатрҳои 270- 300 нишон дода нашудаанд.

Сатри 320 «Чамъи хориҷшавиҳои маблағҳои пулӣ аз фаъолияти маблағгузорӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохтҳоро аз фаъолияти сармоягузорӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки чамъи маблағҳои сатрҳои 270 то 310 (сатрҳои 270+280+290+300+310).

Сатри 330 «Чамъи гардиши воситаҳои пулӣ аз фаъолияти сармоягузорӣ»

Сатри мазкур тағйирёбии софи воситаҳои пулиро дар натиҷаи фаъолияти сармоягузорӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки сатри 270 – сатри 320.

Қисми 3. Фаъолияти молиявӣ

Сатри 410 «Эмиссияи сахмияҳо»

Сатри мазкур маблағи умумии воридшавии воситаҳои пулиро аз барориши сахмияҳои корхона ба гардиш нишон медиҳад.

Сатри 420 «Эмиссияи вомбаргҳо»

Сатри мазкур маблағи умумии воридшавии воситаҳои пулиро аз барориши вомбаргҳои корхона нишон медиҳад.

Сатри 430 «Маблағгузориҳои иштирокчиён»

Сатри мазкур маблағи умумии воридшавии воситаҳои пулиро аз ҳисоби ҳиссаҳои иштирокчиён ба сармояи оинномавии корхона ва пардохти маблағи иловагии сармояи корхона нишон медиҳад.

Сатри 440 «Қарзҳо, вомҳо»

Сатри мазкур маблағи умумии воридшавии воситаҳои пулиро аз ҳисоби қарзҳои гирифташуда ва вомҳо дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад.

Сатри 450 «Дигар воридот аз фаъолияти молиявӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии дигар воридшавии воситаҳои пулиро аз ҳисоби фаъолияти молиявӣ, ки дар сатрҳои 410 - 440 нишон дода нашудаанд, дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад.

Сатри 460 «Чамъи воридот аз фаъолияти молиявӣ»

Сатри мазкур чамъи маблағи умумии воридшавии воситаҳои пулиро аз ҳисоби фаъолияти молиявӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки чамъи маблағҳои сатрҳои 410 - 450 (сатрҳои 410+420+430+440+450).

Сатри 470 «Ҳаққусаҳмҳо (дивидендҳо)»

Сатри мазкур маблағи умумии воситаҳои пулии ҳамчун ҳаққи сахмия (дивидендҳо) пардохта шударо нишон медиҳад.

Сатри 480 «Қарзҳо, вомҳо»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохти воситаҳои пулиро барои пӯшондани қарзҳои гирифташуда ва вомҳо нишон медиҳад.

Сатри 490 «Бозхариди сахмияҳои худӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохти воситаҳои пулиро барои бозхаридани сахмияҳои худии корхона нишон медиҳад.

Сатри 500 «Дигар пардохтҳо аз фаъолияти молиявӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии пардохти воситаҳои пулиро барои дигар фаъолияти молиявӣ нишон медиҳад, ки дар сатрҳои 470-490 нишон дода нашудаанд.

Сатри 510 «Чамъи хоричшавии маблағҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ».

Сатри мазкур маблағи умумии пардохти воситаҳои пулиро барои фаъолияти молиявӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки чамъи маблағҳои сатрҳои 40-500 (сатрҳои 470+480+490+500).

Сатри 590 «Чамъи ҳаракати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ»

Сатри мазкур тағйирёбии софи воситаҳои пулиро дар натиҷаи фаъолияти молиявӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки сатри 460 – сатри 510.

Сатри 600 «Ғоида ва зарари татбиқношуда аз ҳисоби фарқияти қурбӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии ғоида ва зарари татбиқношударо, ки дар натиҷаи тағйирёбии қурби мубодилаи асъори хоричӣ дар давоми давраи ҳисоботӣ пайдо шудааст ва гардиши воситаҳои пулӣ ба ҳисоб намеравад, нишон медиҳад.

Сатри 700 «Тағйирёбии софи воситаҳои пулӣ».

Сатри мазкур тағйирёбии софи воситаҳои пулиро аз ҳамаи фаъолияти молиявӣ дар давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад, ё ин ки сатри 190 + / (-) сатри 390 + / (-) сатри 590 + / (-) сатри 600.

Натиҷаи дар сатри 700 «Тағйирёбии софи воситаҳои пулӣ» нишон додашуда ба тағйирёбии воситаҳои пулӣ ва ҳамарзишҳои онҳо, ки дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ба давраи ҳисоботӣ инъикос карда шудааст, баробар аст.

Қисми 4. Усули бевосита

Ҳангоми истифодабарии усули бевосита ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ баъди тайёр кардани дигар ҳисоботҳо тартиб дода мешавад. Чунки қисми «Фаъолияти амалиётӣ» - и ҳисоботи мазкур дар асоси тасҳеҳи ҳисобот оиди ғоида ва зарар бо назардошти тағйирёбии бақияҳо дар ҳисобҳои дороӣҳо ва ўҳдадорӣҳо, ки аз ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ бармеоянд, тартиб дода мешавад.

Тарҳрезии умумии истифодабарӣ чунин аст: сатри 230 «Ғоида/зарари умумӣ дар давра» Шакли 2, бо амалиётҳои ғайрипулӣ (фарсудаҷавӣ, захираҳои ҳисобкардашуда, хароҷотҳо/даромадҳо оиди андоз аз ғоидаи ба таъхирмонда, хароҷотҳои/даромадҳои татбиқношуда аз фарқияти қурбӣ ва ғ.х) ва тағйирёбӣ аз рӯи бақияи ҳисобҳои дороӣҳо ва ўҳдадорӣҳои ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ ва дигар тағйиротҳое, ки ба гардиши воситаҳои пулӣ аз фаъолияти молиявӣ ва маблағгузорӣ мансубанд, тасҳеҳ карда мешаванд.

Фаъолияти амалиётӣ

Сатри 100 «Ғоидаи соф/зарари давра»

Сатри мазкур ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ аз сатри 230 «Чамъи ғоидаи соф/зарар дар давра» гирифта мешавад.

Тасҳеҳи ғоидаи соф

Аз аввал маблағи ғоидаи соф бо моддаҳои ғайрипулии даромадҳо ва хароҷотҳои тасҳеҳ карда мешавад.

Сатри 110 «Тасҳеҳ бо моддаҳои ғайрипулии даромадҳо ва хароҷотҳо»

Сатри мазкур маблағи умумии тасҳеҳ бо даромадҳо ва хароҷотҳои ғайрипулиро (сатрҳои 111+112+113+114+115+116) нишон медиҳад. Даромадҳо бо аломати чамъ(+) ва хароҷотҳо бо аломати тарҳ(-) ишора карда мешаванд.

Сатри 111 «Хароҷотҳои фарсудаҷавӣ» хароҷотҳои фарсудаҷавиро, ки дар сатрҳои 041 «Хароҷотҳои фурӯш, аз он ҷумла фарсудаҷавӣ» ва 051 «Хароҷотҳои

умумиидоравӣ, аз он чумла фарсудашавӣ», Шакли 2 бо аломати чамъ(+) нишон медиҳад.

Сатри 112 «Захираҳои ҳисобкардашуда» харочотҳои дар давра барои ташкили захираҳо дар давраро нишон медиҳад.

Сатри 113 «Фарсудашавӣ, тахфиф, изофанарх» маблағҳои тахфифи аз рӯи шартномаҳо бо молтаъминкунандагон ва истеъмолкунандагон пешниҳодгардида ва ба дастамадаеро, ки ба даромад ва зарари давраи ҳисоботи мазкур тааллуқ доранд, инъикос иенамояд.

Сатри 114 «Фоида ва зарари татбиқнашуда аз фарқияти қурбӣ» маблағи фоида ва зарари давра аз тағйирёбии қурби асъори хоричӣ, ки ба ҳисоботи фоида ва зарари давра дохил карда шудааст, нишон медиҳад.

Сатри 115 «Дигар моддаҳои ғайрипулӣ» маблағҳои моддаҳои ғайрипулиеро нишон медиҳад, ки дар сатрҳои 111 то 114 нишон дода нашудаанд.

Баъди ин, дар ҳисобот оиди фоида ва зарар даромадҳо ва харочотҳо аз рӯи фаъолияти сармоягузорӣ ва молиявӣ тасхех карда мешавад.

Сатри 120 «Тасхех дар моддаи даромад ва харочотҳои ғайриамалиётӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии тасхех ба моддаҳои даромадҳо ва харочотҳои ғайриамалиётиро нишон медиҳад, яъне даромад ва харочотҳо, ки ба фаъолияти молиявӣ ва сармоягузорию корхона дахл доранд (сатрҳои 121+122). Харочотҳо бо аломати чамъ (+) ва даромадҳо бо аломати тарҳ (-) ишора карда мешаванд.

Сатри 121 «Даромадҳо аз фаъолияти молиявӣ ва сармоягузорӣ», маблағи даромадҳоеро нишон медиҳад, ки ба фаъолияти молиявӣ ва сармоягузорию корхона дахл доранд.

Сатри 122 «Харочотҳо аз фаъолияти молиявӣ ва сармоягузорӣ» маблағи харочотҳоеро нишон медиҳад, ки ба фаъолияти молиявӣ ва сармоягузорию корхона дахл доранд.

Баъди ин, аз рӯи тағйиротҳои моддаҳои ҳисобот оиди ҳолати молиявии корхона тасхех дароварда мешавад.

Сатри 130 «Тасхех ба тағйирот дар моддаҳои ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ»

Сатри мазкур маблағи умумии тасхехотро оиди тағйиротҳо дар моддаҳои ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ дар давоми давраи ҳисоботӣ нишон медиҳад (сатрҳои 131+132+133+134+135+136+137+138+139+140).

Дар сатрҳои 131 то 140 тамоми тағйиротҳо, ки дар муқоиса ба аввали давраи ҳисоботӣ дар моддаҳои дороиҳо ва ўҳдадориҳо ба амал омадаанд, нишон дода мешаванд. Ҳамаи тағйироти мусбӣ дар моддаҳои дороиҳо аз фоидаи соф тарҳ карда шуда, тағйироти манфӣ ба фоидаи соф чамъ карда мешаванд. Ҳамаи тағйироти мусбӣ дар моддаҳои ўҳдадориҳо ба фоидаи соф чамъ карда шуда, тағйироти манфӣ аз фоидаи соф тарҳ карда мешаванд.

Сатри 180 «Чамъи умумии маблағи тасхехи фоидаи соф»

Дар сатри мазкур чамъи ҳамаи маблағҳои тасхехоти фоидаи соф нишон дода мешавад, яъне сатри 110 + / (-) сатри 120 + / (-) сатри 130.

Сатри 190 «Чамъи ҳаракати воситаҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ»

Дар ин сатр чамъи гардиши хамаи маблағҳои пулӣ аз фаъолияти амалиётӣ нишон дода мешавад, яъне сатри 100 чамъ / (тарх) - и сатри 180.

Инъикос намудани чараёнҳои (даромадҳо, харочотҳо) пулӣ аз рӯи фаъолияти молиявӣ ва сармоягузориҳо ба монанди усули бевосита гузаронида мешаванд.

3.6. Таҳқиқи андозӣ (Шакли №6)

Сатри 010 «Фоида (зарар)

то андозбандӣ»

Дар ин сатр натиҷаи нишондодҳои фаъолияти молиявӣ дар асоси сатри 190 «Фоида то андозбандӣ» - и Шакли 2 нишон дода мешавад.

Сатри 020 «Чаримаҳои андоз ва муҷозотҳо (пеня)»

Дар ин сатр маблағҳои чарима ва муҷозотҳои ҳисобкардашудае, ки ба бучет бояд пардохта шаванд ва дар асоси қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз дар вақти муайян кардани андоз аз фоида ба тарҳкуниҳо иҷозат дода намешаванд, нишон дода мешаванд.

Сатри 030 «Харочотҳои намояндагӣ»

Дар сатри мазкур маблағҳои харочотҳои намояндагӣ нишон дода мешаванд, ки дар асоси қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз дар вақти муайян кардани андоз аз фоида ба бучет пардохта шаванд, ба тарҳкуниҳо иҷозат дода намешаванд.

Сатри 040 « Харочотҳои аз меъёр зиёдатӣ»

Дар ин сатр маблағҳои харочотҳои аз меъёри дар қонунгузориҳои андоз муайяншуда зиёдатӣ нишон дода мешаванд (масалан, дар тарҳкуниҳо ба харочотҳои хайрхоҳона, фоизҳо ва ғ. х. маҳдудият вучуд дорад).

Сатри 050 «Харочотҳои беҳуҷҷат»

Дар сатри мазкур маблағҳои харочотҳои нишон дода мешаванд, ки ҳуҷҷатҳои тасдиқкунанда надоранд. Ин гунна харочотҳо дар асоси қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз дар вақти муайян кардани андоз аз фоида ба бучет пардохта шаванд ба тарҳкуниҳо иҷозат дода намешаванд.

Сатри 060 « Дивидендҳои аз корхонаи резидентӣ гирифташуда»

Дар ин сатр маблағҳои дивидендҳои гирифтаи корхонаи резидентӣ аз дигар корхонаи резидентӣ нишон дода мешаванд, ки мувофиқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз дар вақти муайян кардани андоз аз фоида ба бучет пардохта шаванд ба даромади андозбандишаванда дохил карда намешаванд.

Сатри 070 «Дигар фарқиятҳои доимие, ки ба тарҳкуниҳо иҷозат дода намешаванд»

Дар ин сатр маблағҳои дигар фарқиятҳои доимии харочотҳо нишон дода мешаванд, ки дар асоси қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз ба тарҳкуниҳо иҷозат дода намешаванд.

Сатри 080 «Дигар фарқиятҳои доимие, ки дар даромади умумӣ ҳисоб карда намешаванд»

Дар ин сатр маблағҳои фарқиятҳои доимии даромадҳое, ки дар асоси қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз аз фоида андозбандӣ карда намешаванд, нишон дода мешаванд.

Сатри 100 «Фоида/зараре, ки ба фарқиятҳои доимӣ тасҳеҳ карда шудааст»

Дар сатри мазкур маблағи фоида /зарари то андозбандӣ мавҷудбуда, бо назардошти тасҳеҳ намудани онҳо бо фарқиятҳои доимӣ нишон дода мешавад (сатрҳои 010+020+030+040+ +050-060+070-080).

Сатри110 «Меъёри андоз аз фоида»

Дар ин сатр меъёри амалкунандаи андоз аз фоида нишон дода мешавад.

Сатри120 «Харочотҳои андоз аз фоида»

Дар ин сатр харочотҳои андоз аз фоида бе ҳисобгирии харочотҳо барои андозҳои мавқуфгузошташуда нишон дода мешаванд (сатри 100 зарби сатри 110).

Сатри 130 «Истехлок ва фарсудашавӣ, бо мақсади баҳисобгирӣ»

Дар ин сатр маблағҳои ҳисобкардашудаи истехлок ва фарсудашавӣ мувофиқи маълумотҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ё ин ки мувофиқи сиёсати баҳисобгирии корхона нишон дода мешаванд.

Сатри140 «Истехлок ва фарсудашавӣ, бо мақсади андоз»

Дар ин сатр маблағҳои ҳисобкардашудаи истехлок ва фарсудашавӣ мувофиқи маълумотҳои ҳисоби андоз ё ин ки мувофиқи талаботҳои қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз нишон дода мешаванд.

Сатри 150 «Харочотҳо аз рӯи қарзҳои шубҳанок»

Дар ин сатр маблағи захираҳои ҳисобкардашуда аз рӯи қарзҳои шубҳаноки давраи ҳисоботӣ тарҳи маблағҳои қарзҳои безътимоди соқиткардашудаи давраи ҳисоботӣ нишон дода мешавад.

Сатри 160 «Арзиши аслии захираҳо»

Сатри мазкурро танҳо корхонаҳое пур мекунанд, ки ҳисоби ЗММ бо усули даврӣ мебаранд.

Сатри170 «Дигар фарқиятҳои муваққатӣ»

Дар сатри мазкур дигар фарқиятҳои муваққатии даромад ва харочотҳо нишон дода мешаванд, ки мувофиқи талаботҳои қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба андоз дар вақти муайян кардани андоз аз фоидаи ба бучет пардохта шаванда ба даромади андозбандишаванда дохил карда намешаванд.

Сатри 200 «Фоида/зарари ба фарқиятҳои муваққатӣ тасҳеҳ кардашуда»

Дар ин сатр маблағи фоида/зарар бо назардошти фарқиятҳои доимӣ ва муваққатии тасҳеҳкардашуда нишон дода мешавад (100+130-140+150 ± 160 ± 170).

Сатри 210 «Меъёри андоз аз фоида»

Дар ин сатр меъёри амалкунандаи андоз аз фоида нишон дода мешавад.

Сатри 220 «Андоз аз фоида барои пардохт»

Дар ин сатр маблағи андози ҷорӣ аз фоида барои пардохт нишон дода мешавад.

Сатри 230 «Ҷӯҳдадорӣ/талабномаи андози батаъхирмондашуда»

Дар ин сатр ҷамъи маблағҳои ҷӯҳдадорихо ва дороихои андозӣ нишон дода мешавад (120 ± 220).

БОБИ IV. Тартиби тайёр намудани тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ

4.1. Маълумоти умумӣ

Тавзеҳот ба ҳисоботи молиявии корхона:

- оиди асосҳои тартиб додани ҳисоботи молиявӣ ва сиёсати баҳисобгириро дар мутобиқат бо бандҳои 108-115 СБҲМ (IAS) 1 «Пешниҳод намудани ҳисоботи молиявӣ» маълумот пешниҳод менамояд;
- маълумотхоро, ки пешниҳоди онҳоро СБҲМ талаб менамоянд, лекин дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҳисобот оиди фоида ва зарар, ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо, ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ ва ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ бевосита дарҷ нагардидаанд, ошкор менамояд;
- маълумотҳои иловагиро, ки барои ба таври возеҳ кушода додани ҳисоботҳо лозим буда, лекин дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҳисобот оиди фоида ва зарар, ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо, ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ ва ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ бевосита дарҷ нагардидаанд, ошкор менамояд.

Дар ин фасл бояд маълумотҳои зерин пешниҳод карда шаванд:

- суроғаи доимӣ ва шакли ташкилию ҳуқуқии корхона, мамлақати қайд ва суроғаи ҳуқуқӣ (ё ин ки мақоми асосии фаъолияти корхона, агар он аз суроғаи ҳуқуқӣ фарқият дошта бошад);
- тавсифи хусусияти амалиётҳо ва самтҳои асосии фаъолияти корхона;
- мақомотҳои иҷроия ва назоратӣ;
- ҳайати иштирокчиён бо нишондоди ҳиссаи онҳо дар сармояи оинномавии ҷамъият;
- санаи тасдиқ ва нашри ҳисоботи молиявӣ;
- стандартҳо ва дигар ҳуҷҷатҳои, ки ҳангоми тайёр намудани ҳисоботҳои молиявӣ истифода бурда шудаанд.

Дар асоси боби 126 СБҲМ (IAS) 1 «Пешниҳод намудани ҳисоботи молиявӣ» корхона ӯҳдадор аст, ки дар ҳисоботи молиявӣ номи корхонаи модарӣ ва корхонаи аввалаи модариашро нишон диҳад, дар ҳолате, ки ин маълумот дар дигар қисмҳои ҳуҷҷатҳои якҷоя бо ҳисоботи молиявӣ чопшаванда ифшо нашуда бошад. Мувофиқи боби 12 (IAS) 24 «Ифшои иттилоот оиди тарафҳои алоқаманд» бояд на танҳо номгӯи корхонаи модарӣ, инчунин шахсоро, ки зерин назорати ӯ қарор дорад, ошкор намояд.

Мувофиқи боби 13 (IAS) 24 «Ифшои иттилоот оиди тарафҳои алоқаманд» бо мақсади он, ки истифодабарандагони ҳисоботи молиявӣ дар хусуси таъсири муносибатҳои байни тарафҳои алоқаманд ба корхона хулоса бароварда тавонанд, дар ҳолатҳои, ки назорат вучуд дорад, новобаста аз он, ки байни тарафҳои алоқаманд амалиёт гузаронида шудааст ё не маълумот оиди муносибатҳои тарафҳои алоқаманд бояд ифшо карда шаванд.

Мувофиқи СБҲМ (IAS) 10 «Рӯйдодҳо пас аз санаи ҳисоботӣ» корхона бояд санаи ба чоп тасдиқ намудани ҳисоботи молиявӣ ва мақомоте, ки ҳисоботи молиявиро барои чоп тасдиқ намудааст ифшо намояд. Дар ҳолатҳои, ки соҳибмӯлкони корхона ё дигар шахсон пас аз чопи ҳисоботи молиявӣ ба он ҳуқуқи тағйирот ворид намуданро дошта бошанд, корхона ӯҳдадор аст, ки оиди он маълумот пешниҳод намояд.

4.2 Тартиби пешниҳод намудан

Мувофиқи боби 105 СБҲМ (IAS) 1 «Пешниҳод намудани ҳисоботи молиявӣ» тартиби зерини пешниҳод намудани тавзеҳот ба ҳисоботи молиявӣ тавсия дода шудааст:

- ариза оиди мутобиқатӣ ба СБҲМ (инчунин боби 14 стандарти мазкурро ниг.);
- тафсири кӯтоҳи принципҳои асосии сиёсати баҳисобгирӣ (инчунин боби 108 стандарти мазкурро ниг.);
- маълумотҳои иловагӣ аз рӯи моддаҳои бевосита дар ҳисобот оиди ҳолати молиявӣ, ҳисобот оиди фоида ва зарар, ҳисобот оиди маҷмӯи даромадҳо, ҳисобот оиди тағйирёбии сармояи худӣ ва ҳисобот оиди гардиши воситаҳои пулӣ бо тартиби пешниҳоди ҳисобот ва ҳар як моддаи он;
- ифшо намудани дигар маълумотҳо, аз он ҷумла:
  - а. ўҳдадорӣҳои шартӣ СБҲМ (IAS) 37 «Захираҳои баҳодихӣ, ўҳдадорӣҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ») ва ўҳдадорӣҳои қарордоии эътирофнагардида;
  - б. ифшо намудани маълумотҳои ғайримолиявӣ, масалан, мақсад ва сиёсати қорхона дар соҳаи идоракунии таваккалқорӣ (хавф) СБҲМ (IFRS) 7 «Воситаҳои молиявӣ: ифшои маълумот»).

4.3 Принципҳои асосии тайёр намудани ҳисоботи молиявӣ

Қорхона дар тавзеҳот ё ин ки дар алоҳидагӣ бояд принципҳои сиёсати баҳисобгириро, ки ҳангоми тайёр намудани ҳисоботи молиявӣ истифода бурда шудаанд ифшо намояд.

Қисми мазкур бояд маълумотҳои зеринро дар бар гирад:

- пешниҳоди ақида оиди сиёсатҳои баҳисобгирӣ, ки ба нишондиҳандаҳои дар ҳисоботи молиявӣ эътирофшуда таъсири хеле қалон расонидаанд (боби 113, СБҲМ (IAS) 1, «Пешниҳод намудани ҳисоботи молиявӣ»);
- дарҷ намудани ҳар як принциби сиёсати баҳисобгирӣ, ки предмети аниқи талаботҳои СБҲМ ба ҳисоб нарафта, лекин дар асоси СБҲМ (IAS) 8 «Сиёсати баҳисобгирӣ, тағйирот дар баҳодихӣҳои муҳосибӣ ва хатогиҳо» (боби 112 СБҲМ (IAS) 1) «Пешниҳод намудани ҳисоботи молиявӣ» интиҳоб ва мавриди истифода қарор дорад;
- дарҷ намудани фарзияҳои асосие, ки ба оянда ва дигар сарчашмаҳои номуайянии дар санаи ҳисоботӣ тибқи баҳодихӣ ҳисобкардашуда ва хавфи пайдо шудани эҳтимолияти ворид намудани тасҳеҳот ба арзиши мувозинавии дороиҳо ва ўҳдадорӣҳо дар соли оянда мегардад (боби 116, СБҲМ (IAS) 1 «Пешниҳод намудани ҳисоботи молиявӣ»);
- усулҳои ҳосии сиёсати баҳисобгирӣ, ки ҳангоми тайёр намудани ҳисоботи молиявӣ истифода бурда шудааст;
- таъсири дар оянда татбиқ намудани Стандарт ё Эзоҳоти нави аз ҷоп баромада ба ҳисоботи молиявӣ ва хусусияти тағйироти минбаъда дар сиёсати баҳисобгирӣ;

4.4 Ифшо намудани нишондиҳандаҳои алоҳидаи ҳисобот

4.4.1 Захираҳои молию моддӣ.

Мутобиқи СБҲМ (IAS) 2 «Захираҳо» дар тавзеҳот бояд нишондиҳандаҳои зерин, агар онҳо дар дигар ҳисоботҳои молиявӣ манзур нашуда бошанд, ифшо карда шаванд:

- сулҳои сиёсати баҳисобгирӣ, ки барои баҳисобгирии захираҳо ва тарзи ҳисоб намудани арзиши асли қабул шудаанд;
- арзиши умумии тавозунии захираҳо ва арзиши тавозунии захираҳо аз рӯи намудҳое, ки корхонаи мазкур истифода мебарад;
- арзиши тавозунии захираҳое, ки бо арзиши ҳақиқиашон бо назардошти тарҳи харочот барои фурӯш ба ҳисоб гирифта мешаванд;
- миқдори захираҳое, ки дар давраи ҳисоботӣ ҳамчун харочот эътироф карда шудаанд;
- маблағи ҳар як арзон намудани захираҳо, ки дар давраи ҳисоботӣ ҳамчун харочот эътироф карда шудаанд;
- маблағи ҳар як қайди реверсиви нисбати арзонкунӣ, ки ҳамчун кам намудани миқдори захираҳо эътироф карда шуда, дар давраи ҳисоботӣ дар таркиби харочотҳо дарҷ ёфтаанд;
- ҳодиса ва ҳолатҳое, ки ба риверсирокунонии арзонкунии нарх оварда расонидаанд;
- арзиши тавозунии захираҳое, ки ба сифати иҷрои ўҳдадорӣ ба гарав гузошта шудааст.

4.4.2 Воситаҳои асосӣ

Бо мақсади ифшо намудани маълумот оиди воситаҳои асосӣ истифода намудани чадвали зеринро тавсия додан бамаврид аст. Бо назардошти амалиётҳои нисбати воситаҳои асоси гузаронидашаванда чадвали мазкур метавонад тағйир ёбад.

		Бино ва иншоот	Мошин ва таҷхизот	Таҷҳизоти идоравӣ	Мебел ва лавозимот	Воситаҳои нақлиёт	Дигар воситаҳои асосӣ	Чамъ
	Иқтибос	§37(b), СБҲМ (IAS) 16	§37(c), СБҲМ (IAS) 16	§37(h), СБҲМ (IAS) 16	§ 37 (g), СБҲМ (IAS) 16	§ 37 (f), СБҲМ (IAS) 16	§37, СБҲМ (IAS) 16	
Усули фарсудашавӣ (истехлок)	§73(b), СБҲМ (IAS) 16							
Меъёри фарсудашавӣ	§ 75, СБҲМ (IAS) 16							
Бақияи воридшаванда	§73(d), СБҲМ (IAS) 16							
Хариди воситаҳои асосӣ	§73(e)(i), СБҲМ (IAS) 16							
Харид дар натиҷаи муттаҳид шудани ширкат	§ 73 (e) (iii), СБҲМ (IAS) 16							
Хориҷшавӣ	§ 73 (e) (ii), СБҲМ (IAS) 16							
Хориҷшавӣ дар натиҷаи муттаҳид шудани ширкатҳо	§ 73 (e) (ii), СБҲМ (IAS) 16							
Зиёдшавӣ/камшавии арзиш дар натиҷаи азнавбаҳогузори мутобиқи бобҳои 31,39,40 СБҲМ (IAS) 16	§ 73 (e) (iv), СБҲМ (IAS) 16							
Зарар аз арзоншавии эътирофшуда ё бевосита аз ҳисоби сармоя мутобиқи СБҲМ(IAS) 36 тасхех кардашуда	§ 73 (e) (iv), СБҲМ (IAS) 16							
Фарсудашавии давраи ҳисоботӣ	§ 73 (e) (vii), СБҲМ (IAS) 16							
Зарар арзоншавиҳо, ки дар ҳисобот оиди фоида ва зарар эътироф намуда шудаанд	§ 73 (e) (v), СБҲМ (IAS) 16							
Зарар арзоншавиҳо, ки дар ҳисобот оиди фоида ва зарар барқарор намуда шудаанд	§ 73 (e) (vi), СБҲМ (IAS) 16							
Натиҷаи азнавбаҳогузори асъори хориҷӣ	§ 73 (e) (viii), СБҲМ (IAS) 16							
Гузариши								
Ба ва ё аз дорониҳои ғайримоддӣ барои фуруш нигоҳдошта - шаванда	§ 73 (e) (ii), СБҲМ (IAS) 16							
Ба ва ё аз моликияти	§ 57 (a) по							

сармоягузорӣ	(с), СБҲМ (IAS) 16							
Дигар тағйиротҳо	§ 73 (е) (ix), СБҲМ (IAS) 16							
Бақия ба охири давраи ҳисоботӣ	§ 73 (d), СБҲМ (IAS) 16							
Андӯхти фарсудашавӣ (истехлок)	§ 75 (b), СБҲМ (IAS) 16							
Дороиҳое, ки аз рӯи иҷораи молиявӣ нигоҳ дошта шудаанд	§ 31 (a), СБҲМ (IAS) 16							
Дороиҳое, ки ба иҷораи амалиётӣ гузошта шудаанд	§ 49, СБҲМ (IAS) 16							

Инчунин нисбати воситаҳои асосӣ бояд маълумотҳои зерин ифшо шаванд:

- вучуд доштан ва андозаи маҳдудияти ҳуқуқи моликият нисбати воситаҳои асосӣ ва инчунин воситаҳои асосие, ки ба сифати таъмини иҷрои ӯҳдадорӣ ба гарав гузошта шудаанд;
- маблағи хароҷотҳое, ки ба арзиши мувозинавии воситаҳои асосӣ дар давраи сохтмони он ҳамроҳ намуда шудааст;
- маблағи ӯҳдадорихои шартномавӣ барои хариди воситаҳои асосӣ;
- маблағи ҷуброне, ки аз ҷониби шахсони сеюм бо сабаби арзоншави пешниҳод шуда, ба фоида ва зарар ҳамроҳ карда шудааст, агар ин маблағ дар ҳисоботи фоида ва зарар ба таври ҷудоғона кушода нашуда бошанд.

Барои объектҳои воситаҳои асосие, ки бо арзиши азнавбаҳододашуда дарч мегарданд, маълумотҳои зерин ифшо намуда мешавад:

- санаи азнавбаҳодихӣ (азнавнархгузорӣ);
- иштироки нархгузори мустақил;
- усул ва фарзияҳое, ки ҳангоми муайян намудани арзиши одилонаи воситаҳои асосӣ ба кор бурда шудаанд;
- дараҷае, ки арзиши одилонаи воситаҳои асосӣ бевосита дар асоси нархҳои бозорӣ фаъол ё ин ки амалиёти бозории байни шахсони байни ҳамдигар вобастанабуда гузаронидашуда ё ин ки бо истифодаи дигар усулҳои нархгузорӣ муайян карда шудаанд;
- вобаста ба ҳар як гурӯҳи азнавнархгузошташудаи воситаҳои асосӣ:
  - а. арзиши тавозунӣ, ки дар ҳолати бо истифодаи модели баҳисобгирӣ аз рӯи хароҷотҳои воқеӣ ба ҳисоб гирифта нашудани воситаҳои асосӣ эътироф карда мешуд;
  - б. зиёдшавии арзиш аз рӯи азнавнархгузорӣ бо нишондоди тағйирот дар давраи ҳисоботӣ ва маҳдудият нисбати тақсими маблағи мазкур байни саҳҳомон.

4.4.3 Ифшои маълумот оиди иҷораи молиявӣ

Дар ҳолати вучуд доштани объектҳои, ки мутобиқи боби 31 СБҲМ (IAS) 17 «Иҷора» ба иҷораи молиявӣ дода шудаанд, корхона бояд маълумотҳои зеринро ифшо намояд:

- нисбати ҳар як намуди дороиҳо-арзиши софи мувозинавӣ ба санаи ҳисоботӣ;
- муқоиса байни маблағи умумии пардохтҳои минималии иҷоравии оянда ба санаи ҳисоботӣ ва арзиши овардашуда. Ба ғайр аз ин корхона бояд маълумотро оиди маблағи умумии пардохтҳои ақалли иҷоравии оянда ба давраи ҳисоботӣ ва арзиши овардашудаи онҳо барои ҳар як аз давраҳои ҳисоботӣ ифшо намояд:
  - а. то як сол;
  - б. аз як то панҷ сол;
  - в. зиёда аз панҷ сол.
- маблағи иҷоравии шартӣ, ки ҳамчун хароҷот дар давраи ҳисоботӣ эътироф карда шудааст;
- маблағи умумии пардохтҳои иҷоравии минималии оянда, ки мутобиқи шартномаи иҷораи фаръӣ бе ҳуқуқи пеш аз мӯҳлат қатъ намудан ба санаи ҳисоботӣ пардохт карда мешаванд;
- тавсифи умумии шартномаҳои муҳими иҷораи аз ҷониби иҷорадех басташуда, бо назардошти маълумотҳои зерин:
  - а. принципҳои муайян намудани пардохти иҷоравии шартӣ;
  - б. мавҷуд будан ва шартҳои опсион ба барқарор намудани иҷора ё хариди дороии ба иҷорагирифташуда ва ҳолатҳои аз нав дида баромадани нарх;
  - в. маҳдудиятҳои, ки дар шартномаи иҷора муқаррар намуда шудааст, масалан, маҳдудият оиди пардохти ҳаққуссаҳм, ҷалб намудани қарзгирии иловагӣ ва бастании шартномаҳои нави иҷоравӣ.

4.4.4 Дороиҳои ғайримоддӣ

Дар асоси бобби 118 СБҲМ (IAS) 38 «Дороиҳои ғайримоддӣ» корхона бояд нисбати ҳар як гурӯҳи дороиҳои ғайримоддӣ, бо ҳудудгузори байни дороиҳои ғайримоддии мустақилона сохташуда ва дигар дороиҳои ғайримоддӣ чуни маълумотҳои ифшо намояд:

- а) охирдор ё номаҳдуд будани мӯҳлати истифодаи дороиҳои мазкур, агар охирдор бошад, мӯҳлати истифода ва меъёри истехлоки истифодашуда;
- б) усулҳои ҳисоб намудани истехлок, ки нисбати дороиҳои ғайримоддии мӯҳлати истифодаашон охирдор истифода бурда шудаанд;
- в) арзиши тавозунии умумӣ ва ҷамъи андӯхти истехлок (бо назардошти зарари аз ҳисоби беқурбшавӣ ҷамъшуда) ба аввал ва охири давраи мазкур;
- г) моддаҳои ҳисоботӣ оиди фоида ва зарар, ки ба онҳо маблағи истехлоки дороиҳои ғайримоддӣ ҳамроҳ карда шудааст;
- д) муқоисаи арзиши мувозинавӣ ба аввал ва охири давраи мазкур бо нишондоди:

- воридот, аз он чумла дар алохидагӣ, оне, ки дар натиҷаи кор карда баромадан ба даст оварда шудааст, оне, ки ҳамчун дороиҳои ҷудогона харида шудаанд, ва оне, ки дар доираи амалиётҳои муттаҳид намудани тичорат харида шудаанд;
- дороиҳои, ки ҳамчун барои фурӯш гурӯҳбандӣ шудаанд, ё мутобиқи СБҲМ (IFRS) 5 «Дороиҳои ғайригардони барои фурӯш таъиншуда ва фаъолияти қатъгардида» ба гурӯҳи хориҷшаванда ҳамчун барои фурӯш гурӯҳбандӣ шудаанд ва дигар хориҷшавиҳо;
- зиёдшавӣ ва камшавӣ дар давраи мазкур дар натиҷаи азнавнархгузорӣ ва инчунин дар натиҷаи зарар аз беқурбшавӣ, ки бевосита дар таркиби сармояи худӣ мутобиқи СБҲМ (IAS) 36 «Беқурбшавии дороиҳо» эътироф ва ё барқарор карда шудаанд (агар чунин ҳолатҳо ҷой дошта бошанд);
- зарар аз беқурбшавӣ, ки дар таркиби фоида ва зарар дар давраи мазкур мутобиқи СБҲМ (IAS) 36 «Беқурбшавии дороиҳо» эътироф шуда бошанд (агар чунин ҳолатҳо ҷой дошта бошанд);
- зарар аз беқурбшавӣ, ки дар таркиби фоида ва зарар дар давраи мазкур мутобиқи СБҲМ (IAS) 36 «Беқурбшавии дороиҳо» барқарор карда шудаанд (агар чунин ҳолатҳо ҷой дошта бошанд);
- ҳар як истехлоке, ки дар давраи мазкур эътироф карда шудааст;
- дигар тағйиротҳои арзиши мувозинавӣ дар давраи мазкур.

4.4.5 Воситаҳои молиявӣ

Мутобиқи талаботҳои СБҲМ (IFRS) 7 «Воситаҳои молиявӣ: ифшои маълумотҳо» барои ҳар як гурӯҳи воситаҳои асосӣ арзиши одилонаи дороиҳо ва ӯҳдадориҳои молиявӣ ифшо карда шуда, бо арзиши тавозунии он муқоиса карда мешавад. Барои ӯҳдадориҳои кӯтоҳмуддат арзиши тавозунӣ ва одилонашон метавонанд баробар бошанд.

Тавозун Гурӯҳҳо	Бо арзиши одилона дар ҳисоби фоида ва зарар дарҷшаванда - савдо	Бо арзиши одилона дар ҳисоби фоида ва зарар дарҷшаванда - гурӯҳбандӣ	Қарз-ҳо ва қарз-ҳои дебиторӣ	То рӯй-пуш наму-дан нигоҳ дошта шаванда	Барои фурӯш мавҷуд-буда	Ҷамъ	Арзиши одилона
Саҳмияҳои барои баҳодихӣ эъти-рофшуда			X	X			
Саҳмияҳо аз рӯи арзиши харид	X	X	X	X			На
Вомбаргҳо (арзиши одилона)			X	X			
Вомбаргҳо (арзиши истехлокӣ)	X	X	X		X		
Қарзи дебиторӣ-асъори миллӣ	X	X		X	X		н/а
Қарзи дебиторӣ-асъори хориҷӣ	X			X	X		
Дигар воситаҳои							

молиявӣ							
ӯҳдадорихои хусусияти қарзи дошта (берун аз тавозун)						0	
Чамъ							

Инчунин, бояд маълумотҳо оиди хусусияти дороиҳо, хавфҳо ва нафъҳои моликии дар дӯши корхона буда, фоидаи соф ё зарар аз гурӯҳҳо, тавсифи асосҳои баҳоидиҳӣ, ки хангоми тайёр намудани ҳисоботи молиявӣ истифода бурда шудаанд ва дигар тағйиротҳои муҳим, ки дар таркиби воситаҳои молиявӣ мутобиқи талаботҳои СБҲМ (IFRS) 7 «Воситаҳои молиявӣ: ифшои маълумотҳо» вучуд доранд, ифшо карда шавад.

4.4.6 Даромад

Дар асоси боби 35 СБҲМ (IAS) 18 «Даромад» корхона дар ҳисоботҳои молиявии худ бояд маълумотҳои зеринро, ки бояд дар Ҳисобот оиди фоида ва зарар ва тавзеҳот дарч ёбанд, ифшо намояд:

- сиёсати баҳисобгирӣ, ки бо мақсади эътироф намудани даромад, аз он ҷумла усулҳое, ки барои муайян намудани марҳалаи ба анҷом расидани амалиётҳоро вобаста ба расонидани хизматрасонӣ, истифода мегарданд, қабул карда шудааст;
- маблағи моддаҳои назарраси даромад, ки дар давраи мазкур эътироф шудааст, аз он ҷумла даромад аз:
  - а. фурӯши молҳо;
  - б. пешниҳод намудани хизматрасонӣ;
  - в. фоизҳо;
  - г. роялти;
  - д. ҳаққусаҳм (дивидендҳо).
- маблағи даромади дар натиҷаи амалиётҳои мубодилаи молу хизматрасониҳо, ки ба моддаҳои назарраси даромад ҳамроҳ карда шудаанд.

4.4.7 Андоз аз фоида

Мутобиқи боби 80 СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз фоида» дар ҳисоботи молиявии корхона бояд қисматҳои асосии хароҷот/(даромад) оиди андоз аз фоида ифшо карда шавад:

- хароҷот/(даромад) оиди андози ҷорӣ аз фоида;
- ҳама тасҳеҳоти андози ҷорӣ давраҳои гузашта, ки дар давраи ҳисоботӣ эътироф шудаанд;
- маблағи хароҷот/(даромад) оиди андози мавқуфгузошташуда, ки ба пайдоиш ва азнавбарқароршавии тафовути муваққатӣ дахл дорад;
- маблағи хароҷот/(даромад) оиди андози мавқуфгузошташуда, ки ба тағйиротҳо ба меъёри андоз ё ҷорӣ намудани андозҳои нав дахл дорад;

- маблағи фоидаи аз ҳисоби зарари андозии пештар эътирофнагардида, қарзи андозӣ ё фарқияти муваққатии давраҳои гузаштаи барои кам намудани хароҷоти ҷорӣ андоз аз фоида истифода бурда мешавад;
- маблағи фоидаи аз ҳисоби зарари андозии пештар эътирофнагардида, қарзи андозӣ ё фарқияти муваққатии давраҳои гузаштаи барои кам намудани хароҷоти ҷорӣ андоз аз фоида истифода бурда мешавад;
- хароҷот барои андоз аз фоидаи мавқуфгузошташудаи дар натиҷаи аз эътибор соқит намудан ё азнавбарқарор намудани дороиҳои андозии пештар мавқуфгузошташуда мутобиқи боби 56 стандарти мазкур;
- маблағи хароҷот/(даромад) оиди андоз аз фоида, ки ба тағйиротҳо дар сӯғати баҳисобгирӣ ва хатоғӣ, ки мутобиқи СБҲМ (IAS) 8 «Сӯғати баҳисобгирӣ, тағйирот дар баҳодиҳӣ муҳосибӣ ва хатоғӣ» тааллуқ доранд, бо он сабаб, ки ба баҳисобгирӣ ретроспективӣ онҳо иҷозат дода нашудааст.

Инчунин, мутобиқи боби 81 СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз фоида» бояд алоҳида ифшо шавад:

- эзоҳ додани робитаи байни хароҷот / (даромад) аз рӯи андоз аз фоида ва фоидаи муҳосибӣ дар шакли муқоисаи ададӣ хароҷот / (даромад) аз рӯи андоз ва натиҷаҳои ҳосили зарби фоидаи муҳосибӣ ба меъри истифодашавандаи андоз бо ифшо намудани маълумот оиди усули ҳисоби меъри истифодашаванда;
- эзоҳи тағйиротҳо ба меъри (меъёрҳои) андози истифодашаванда нисбати давраи ҳисоботии гузашта;
- маблағи (ва санаи ба охир расидан, агар қобили татбиқ бошад) фарқиятҳои муваққатии тарҳшаванда, зарарҳои андозии истифоданашуда ва қарзҳои андозии истифоданашуда, ки нисбати онҳо дар тавозун дороии андозии мавқуфгузошташуда татбиқ намуда намешавад;
- маблағи омезиши фарқиятҳои муваққатии вобаста ба сармоягузориҳо ба корхонаҳои фаръӣ, бахшҳо ва корхонаҳои ассоциатсиякардашуда бо ҳиссаи иштирок дар соҳибкорӣ муштараке, ки нисбати онҳо ўҳдадорӣ андозии мавқуфгузошташуда эътироф карда нашудааст (ниг. боби 39 СБҲМ (IAS) 12 «Андоз аз фоида»);
- нисбати ҳар як фарқиятҳои муваққатӣ ва ҳар як зарари андози ва қарзҳои андозии истифоданашуда:
  - а. маблағи дороиҳо ва ўҳдадорӣ мавқуфгузоштаи андозии дар тавозун эътирофгардида, барои ҳар як давраи пешниҳодгардида;
  - б. маблағи даромад ва хароҷоти андоз аз фоидаи мавқуфгузошташуда, агар он аз тағйиротҳои маблағҳои дар мувозина эътирофгардида ошкор набошад;
- маблағи таъсири андозии пардохти ҳаққуссаҳм ба саҳҳомон, ки то санаи тасдиқи ҳисоботи молиявӣ пешниҳод ва эълон карда шуда, лекин дар ҳисоботи молиявӣ ба сифати ўҳдадорӣ эътироф нагардидааст.

4. 4. 8 Захираҳо

Мутобиқи боби 84 СБҲМ (IAS) 37 «Захираҳои баҳодихӣ, ӯҳдадориҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ» ба ҳар як захираҳои баҳододашуда корхона бояд маълумоти зеринро ифшо намояд:

- а) арзиши мувозинавӣ ба аввал ва охири давраи ҳисоботӣ;
- б) захираҳои баҳододашудаи иловагии дар давраи мазкур эътирофшуда, бо назардошти зиёдшавии захираҳои мавҷуда;
- в) маблағҳои дар давраи мазкур истифодашуда (дар ҳақиқат ҷойдошта ва аз ҳисоби захираҳои баҳододашуда рӯйпӯшнамудашуда);
- г) маблағҳои истифоданашуда, дар давраи мазкур азнавбарқароршуда; ва
- д) афзоиши маблағи дисконтишуда дар давраи ҳисоботи бо гузариши вақт ва натиҷаи тағйиротҳои меъёри дисконтӣ.

4.4.9 Дигар дороиҳо ва ӯҳдадориҳо

Мутобиқи боби 36 СБҲМ (IAS) 18 корхона нисбати ӯҳдадориҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ мутобиқи СБҲМ 37 «Захираҳои баҳодихӣ, ӯҳдадориҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ» маълумот ифшо менамояд. ӯҳдадориҳои шартӣ ва дороиҳои шартӣ метавонанд дар моддаҳои хароҷотҳо оиди кафолат, даъвоҳо, ҷаримаҳо ва зарарҳои эҳтимоли пайдо шаванд.

Мутобиқи боби 30 СБҲМ (IFRS) 5 «Дороиҳои дарозмуддат барои фурӯш таъиншуда ва фаъолияти қатъгардида» корхона бояд маълумотеро, ки ба истифодабарандаи ҳисоботи молиявӣ оиди баҳо додани натиҷаҳои молиявӣ аз фаъолияти қатъшуда ва хориҷшавии дороиҳои дарозмуддат (ё хориҷшавии гурӯҳҳо) имконият медиҳад, пешниҳод ва ифшо намояд.

4.4.10 Хулоса

Тавзеҳот қисми таркибии ҳисоботи молиявӣ буда, дар он бояд омилҳои назарраси фаъолияти корхона, ки дар дигар ҳисоботҳои молиявӣ ба таври возеҳ кушода нашудаанд, дарҷ ёбанд. Ҳангоми дар мутобикат ба СБҲМ тайёр намудани ҳисоботи молиявӣ лозим аст, ки ҳама қисмҳои ҳисоботи молиявӣ ба ҳар як талаботи ҳамаи стандартҳо мутобикат намояд. Ҳангоми риоя накардани ягон талаботи стандартҳо сабаби риоя накардан ба талаботи ин стандарт ва таъсири он ба ҳисоботи молиявӣ бояд ифшо шавад.

Тавзеҳот дар шакли озод бо ёрии чадвалҳо, асбобҳои аёнӣ ва дигар асбобҳо, ки дарки ҳисоботи молиявиро осон мегардонад тайёр намуда мешавад.

**МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСОВ
РЕСПУБЛИКИ ТАДЖИКИСТАН**

ИНСТРУКЦИЯ

о порядке заполнения форм финансовой отчетности, составляемой в соответствии с Национальными и Международными стандартами финансовой отчетности

Душанбе - 2011

**Инструкция о порядке заполнения форм финансовой отчетности,
составляемой в соответствии с Национальными и Международными
стандартами финансовой отчетности**

Под редакцией:

Начальника Управления методологии бухгалтерского учета, и
аудита Министерство Финансов Республики Таджикистан
Хамрокуловой Г.А.

Составители:

Исполнительный директор Общественного института
профессиональных бухгалтеров и аудиторов Республики
Таджикистан Менгниева А.Х.

Директор ООО “АДЛ Консалтинг” Сертифицированный
бухгалтер практик (САР) Содиков С.

Компьютерная верстка: Муминова М.А., Шерова М.М.

Содержание		
1	Формы финансовой отчетности	73
2	Общие положения	97
2.1	Общие указания	97
2.2	Цель и принципы финансовой отчетности.	97
2.3	Состав финансовой отчетности	98
2.3.1	Отчет о финансовом положении	99
2.3.2	Отчет о прибылях и убытках	99
2.3.3	Отчет о совокупном доходе	100
2.3.4	Отчет об изменениях в собственном капитале	101
2.3.5	Отчет о движении денежных средств	102
2.3.6	Налоговая выверка	102
2.3.7	Примечания к финансовой отчетности	102
2.4	Требования, предъявляемые к финансовой отчетности	104
3	Порядок заполнения форм финансовой отчетности	105
3.1	Отчет о финансовом положении (Форма № 1)	105
3.2	Отчет о прибылях и убытках (Форма № 2)	118
3.3	Отчет о совокупном доходе (Форма № 3)	122
3.4.	Отчет об изменениях в собственном капитале (Форма № 4)	125
3.5	Отчет о движении денежных средств (Форма № 5)	127
3.6	Налоговая выверка (Форма №6)	135
4	Порядок подготовки примечаний к финансовой отчетности	137
4.1	Общая информация	137
4.2	Порядок представления	138

4.3	Основные принципы подготовки финансовой отчетности	138
4.4	Расшифровка отдельных показателей отчетности	139
4.4.1	Товара - материальные запасы.	139
4.4.2	Основные средства	139
4.4.3	Раскрытие информации о финансовой аренде	142
4.4.4	Нематериальные активы	143
4.4.5	Финансовые инструменты	144
4.4.6	Выручка	145
4.4.7	Налог на прибыль	145
4.4.8	Резервы	146
4.4.9	Прочие активы и обязательство	146
4.4.10	Заключение	147

ЧАСТЬ 1

Формы финансовой отчетности

Утверждена Распоряжением
Министерства финансов
Республики Таджикистан
от «27» мая 2011г. №42
для периодической и годовой
финансовой отчетности

Отчет о финансовом положении

по состоянию на _____ 20 г.

(в соответствии МСФО)

Форма 1 по ОКУД

Предприятие (объединение) _____ по ОКПО

Отрасль (вид деятельности) _____ по ОКЭД

Орган управления _____ по ОКОУ

Форма собственности _____ по ОКФС

Единица измерения _____ по СОЕИ

ИНН

_____

Почтовый адрес _____

Ф.И.О. и № телефона гл. бухгалтера _____

_____

КОДЫ
0710001

Срок представления _____

Фактическая дата

высылки:

Дата представления _____ Дата получения _____

<i>Наименования показателей</i>	Код строки	На начало отчетного периода	На конец отчетного периода
1	2	3	4
I.A. ОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ			
Денежные средства в кассе (10100)	010		
Денежные средства в банке (10200)	020		
Краткосрочные инвестиции (10300)	030		
в том числе:			
Долговые ценные бумаги (10310)	031		
Долевые ценные бумаги (10320)	032		
Займы выданные/ Депозитные вклады (10330, 10340)	033		
Текущая часть долгосрочных инвестиций (10350)	034		
Прочие краткосрочные инвестиции (10360)	035		
Торговая дебиторская задолженность (10400)	040		
в том числе:			
Счета к получению за товары и услуги (10410)	041		
Векселя к получению (10420)	042		
Резервы по сомнительным долгам (10430)	043		
Прочая дебиторская задолженность (10500)	050		
в том числе:			
Авансы, выданные поставщикам(10510)	051		
Дебиторская задолженность персонала (10520)	052		
Налоги, оплаченные авансом/подлежащие возмещению(10530,10540)	053		
Проценты, дивиденды к получению (10550,10560)	054		
Текущая часть долгосрочной дебиторской задолженности (10570)	055		
Дебиторская задолженность дочерних (материнских)	056		

предприятий(10580)			
Прочая дебиторская задолженность(10590)	059		
Задолженность учредителей (10600)	060		
Товарно-материальные запасы (10700)	070		
в том числе:			
Товары (10710-10719)	071		
Сырье и основные материалы (10720)	072		
Незавершенное производство (10730)	073		
Готовая продукция (10740)	074		
Сельхозпродукция с биологических активов (10750)	075		
Топливо (10760)	076		
Запасные части (10770)	077		
Инвентарь и принадлежности (10780)	078		
Прочие запасы (10790)	079		
Расходы, оплаченные авансом (10800)	080		
в том числе:			
Услуги, оплаченные авансом (10810)	081		
Аренда, оплаченная авансом (10820)	082		
Прочие авансированные платежи (10830)	083		
Внеоборотные активы для продажи	090		
в том числе:			
Основные средства, предназначенные для продажи(10910)	091		
Краткосрочные активы прекращенной деятельности(10920)	092		
Прочие внеоборотные активы для продажи(10930)	093		
ИТОГО по разделу А «Оборотные активы»	099		

<i>Наименования показателей</i>	Код строки	На начало отчетного периода	На конец отчетного периода
1	2	3	4
І.Б. ВНЕОБОРОТНЫЕ АКТИВЫ			
Основные средства (11000)	100		
в том числе:			
Здание и сооружение (11010)	101		
Машины и оборудования (11020)	102		
Канторское оборудование (11030)	103		
Мебель и принадлежности (11040)	104		
Транспортные средства (11050)	105		
Благоустройство арендованной собственности (11060)	106		
Благоустройство земельных участков (11070)	107		
Прочие основные средства (11080)	108		
Незавершенное строительство(11090)	109		
Накопленный износ основных средств (11100)	110		
Балансовая стоимость основных средств (11000 -11100)	119		
Природные ресурсы(11200)	120		
в том числе:			
Месторождения природных ресурсов(11210,11220)	121		
Накопленное истощение природных ресурсов(11290)	122		
Нематериальные активы (11300-11390)	130		
в том числе:			
Право на пользование землей, франшиза, гудвилл, патенты, торговые марки, авторские права, программные обеспечение (11310-11360)	131		
Прочие нематериальные активы (11370)	132		
Накопленная амортизация нематериальных активов	133		

(11390)			
Биологические активы (11400)	140		
в том числе:			
Животные (потребляемые биологические активы) (11410)	141		
Животные (плодоносящие биологические активы) (11420)	142		
Растения (потребляемые биологические активы) (11430)	143		
Плодоносящие растения (11440)	144		
Биологические активы, учитываемые по фактическим затратам(11450)	145		
Другие биологические активы (11460)	146		
Инвестиции в недвижимости (11500)	150		
в том числе:			
Здания и сооружения (11510)	151		
Реконструкция объектов инвестиции в недвижимости (11520)	152		
Долгосрчные инвестиции (11600±11661,11662)	160		
в том числе:			
Долговые ценные бумаги (11610)	161		
Кредиты, займы выданные (11620)	162		
Инвестиции в дочерние предприятия (11630)	163		
Инвестиции в совместную деятельность (11640)	164		
Инвестиции в ассоциированные предприятия (11650)	165		
Прочие долгосрочные инвестиции (11660)	166		
Отсроченные налоговые требования (11700)	170		
Долгосрчная дебиторская задолженность (11800)	180		
в том числе:			
Долгосрчная дебиторская задолженность покупателей и заказчиков(11810)	181		

Векселя полученные (11820)	182		
Долгосрочные отсроченные расходы (11830)	183		
Прочая долгосрочная дебиторская задолженность(11840)	184		
Долгосрочные активы прекращенной деятельности(11900)	190		
ИТОГО по разделу I. Б. «Внеоборотные активы»	199		
ВСЕГО АКТИВЫ (раздел I. А + раздел I.Б)			
<i>Наименования показателей</i>	Код строки	На начало отчетного периода	На конец отчетного периода
II. А. КРАТКОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА			
Торговая кредиторская задолженность (22000)	200		
в том числе:			
Счета к оплате за товары и услуги (22010)	201		
Краткосрочные векселя к оплате (22020)	202		
Авансы, полученные и прочие счета к оплате(22030, 22040)	203		
Краткосрочные долговые обязательства (22100)	210		
в том числе:			
Банковские кредиты, займы (22110)	211		
Прочие кредиты, займы (22120)	212		
Текущая часть долгосрочных долговых обязательств (22130)	213		
Прочие краткосрочные долговые обязательства (22140±22141,22142)	214		
Краткосрочные начисленные обязательства (22200)	220		
в том числе:			
Зарплата к выплате (22210)	221		
Пенсионный и подоходный налог к выплате(22220, 22230)	222		
Социальный налог к выплате (22240)	223		

Дивиденды и проценты к выплате (22250, 22260)	224		
Прочие начисленные расходы (22270)	225		
Налоги к оплате (22300)	230		
в том числе:			
Налог на прибыль к оплате (22310)	231		
НДС к оплате (22320)	232		
Акцизы к оплате (22330)	233		
Прочие налоги к оплате (22340, 22350, 22360, 22370)	234		
Резервы предстоящих расходов и платежей (22400)	240		
Прочие краткосрочные обязательства (22500)	250		
в том числе:			
Обязательства перед учредителями (22510)	251		
Кредиторская задолженность дочерних (материнских) предприятий (22520)	252		
Краткосрочные обязательства прекращенной деятельности (22530)	253		
ИТОГО по разделу II. А «Краткосрочные обязательства»	259		
II. Б. ДОЛГОСРОЧНЫЕ ОБЯЗАТЕЛЬСТВА			
Долгосрочные обязательства (22600±22661, 22662)	260		
в том числе:			
Облигации и векселя к оплате (22610, 22640)	261		
Банковские и прочие кредиты, займы (22620, 22630)	262		
Обязательства по финансируемой аренде (22650)	263		
Прочие долгосрочные обязательства (22660, 22670)	264		
Отсроченные доходы (22700)	270		
Отсроченные налоговые обязательства (22800)	280		
Обязательства по группам выбытия	290		
ИТОГО по разделу II. Б «Долгосрочные	298		

обязательства»			
ВСЕГО ОБЯЗАТЕЛЬСТВА (раздел II. А + раздел II. Б)	299		

Наименования показателей	Код строки	На начало отчетного периода	На конец отчетного периода
III. СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ			
Объявленный (уставный) капитал (33000)	300		
в том числе:			
Простые акции (33010)	301		
Привилегированные акции (33020)	302		
Дополнительно оплаченный капитал (33030)	303		
Выкупленные собственные акции (33090)	304		
Добавочный капитал (33100)	310		
в том числе:			
Гранты и целевые финансирования (33110)	311		
Переоценка основных средств и прочих активов(33120, 33130)	313		
Курсовые разницы по операциям с иностранным подразделением (33140)	314		
Прочий добавочный капитал (33150,33160)	315		
Нераспределенная прибыль (33200)	320		
Резервный капитал (33300)	330		
Неконтрольные доли владения (33400)	340		
ИТОГО по разделу III «Собственный капитал»	339		
ВСЕГО ОБЯЗАТЕЛЬСТВА И СОБСТВЕННЫЙ КАПИТАЛ	399		
(Раздел II.A + Раздел II.B + Раздел III)			

Руководитель: _____

Главный бухгалтер: _____

Утверждена Распоряжением
Министерства финансов
Республики Таджикистан
от «27» мая 2011г. №42
для периодической и
годовой
финансовой отчетности

Отчет о прибылях и убытках

за _____, закончившийся
_____ 20 г.

(в соответствии МСФО)

Форма 2 по ОКУД

Предприятие (объединение) _____ по ОКПО

Отрасль (вид деятельности) _____ по ОКЭД

Орган управления _____ по ОКОУ

Форма собственности _____ по ОКФС

Единица измерения _____ по СОЕИ

ИНН _____

Почтовый адрес _____

Ф.И.О. и № телефона гл. бухгалтера _____

_____

КОДЫ
0710002

Срок представления _____

Фактическая дата

высылки:

Дата представления _____

Дата получения _____

<i>Наименования показателей</i>	Код строки	Предыдущий отчетный период	Текущий отчетный период
ПРОДОЛЖАЮЩАЯСЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Чистый доход от реализации	010		
Себестоимость реализации	020		
Валовая прибыль (010-020)	030		
Операционные расходы			
Реализационные расходы	040		
<i>в т.ч. износ и амортизация</i>	<i>041</i>		
Общие административные расходы	050		
<i>в т.ч. износ и амортизация</i>	<i>051</i>		
Итого операционные расходы (040+050)	060		
Прочие операционные доходы / (расходы)	070		
Операционная прибыль(убыток) (030-060±070)	080		
Неоперационные доходы и расходы	090		
Доходы / (расходы) по процентам	100		
Доходы / (убытки) от инвестиций	110		
Доходы / (убытки) от курсовых разниц	120		
Доходы / (убытки) от конвертации валют	130		
Доходы / (убытки) от выбытия долгосрочных активов	140		
Убытки от обесценения	150		
Прочие операционные расходы / (доходы)	160		
Итого, внеоперационные доходы / (расходы) (100 ±110 ±120±130±140-150± 160)	170		
Доля прибыли / (убытка) ассоциированных предприятий	180		
Прибыль до налогообложения (080 ±170± 180)	190		
Налог на прибыль	200		

Чистая прибыль от продолжающейся деятельности (190 –200)	210		
ПРЕКРАЩЕННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Прибыль / (убыток) от прекращенной деятельности	220		
Итоговая чистая прибыль / (убыток) за период (210 ±220)	230		
<i>в том числе:</i>			
доля акционеров материнского предприятия	240		
неконтрольные доли владения	250		
Прибыль на акцию	260		

Руководитель: _____ **Главный бухгалтер:**
_____

Утверждена Распоряжением
 Министерства финансов
 Республики Таджикистан
 от «27» мая 2011г. №42
 для периодической и годовой
 финансовой отчетности

Отчет о совокупном доходе

за _____, закончившийся _____ 20 г.

(в соответствии МСФО)

Форма 3 по ОКУД

Предприятие (объединение) _____ по ОКПО

Отрасль (вид деятельности) _____ по ОКЭД

Орган управления _____ по ОКОУ

Форма собственности _____ по ОКФС

Единица измерения _____ по СОЕИ

ИНН _____

Почтовый адрес _____

Ф.И.О. и № телефона гл. бухгалтера _____

_____

КОДЫ
0710003

Срок представления _____

Фактическая дата

высылки:

Дата представления _____

Дата получения _____

Наименования показателей	Код строки	Предыдущий отчетный период	Текущий отчетный период
Чистая прибыль / (убыток) за период (стр 230 ф. №2)	010		
Прочий совокупный доход			
Прибыль / (убыток) от переоценки недвижимости	020		
Инвестиции, имеющиеся в наличии для продажи (стр.031-стр.032)	030		
Прибыли / (убытки) от оценки, отнесенные на собственный капитал	031		
Перенесено на прибыль или убыток	032		
Хеджирование денежных потоков (стр.041-042-043)	040		
Прибыль / (убытки), отнесенные на собственный капитал	041		
Перенесено на прибыль или убытки за период	042		
Перенесено на балансовую стоимость хеджируемых статей	043		
Курсовые разницы возникшие при переводе иностранного подразделения	050		
Налоги по статьям, непосредственно относимые на капитал или перенесенные из капитала	080		
Чистая прибыль / (убытки), признанная непосредственно в самом капитале (стр.020+стр.030+стр.040+стр.050-стр.080)	090		
Чистый совокупный доход (стр010+стр090)	100		
Относящийся к:			
Акционерам материнского предприятия	110		
Неконтрольным долям владения	120		

Руководитель: _____ *Главный бухгалтер:* _____

Утверждена Распоряжением
Министерства финансов
Республики Таджикистан
от «27» мая 2011г. №42
для периодической и годовой
финансовой отчетности

Отчет об изменениях в собственном капитале

за _____, закончившийся _____ 20 г.

(в соответствии МСФО)

Форма 4 по ОКУД

Предприятие (объединение) _____ по ОКПО

Отрасль (вид деятельности) _____ по ОКЭД

Орган управления _____ по ОКОУ

Форма собственности _____ по ОКФС

Единица измерения _____ по СОЕИ

ИНН

_____

Почтовый адрес _____

Ф.И.О. и № телефона гл. бухгалтера _____

_____

Срок представления _____
высылки:

Фактическая дата

Дата представления _____ Дата получения _____

КОДЫ
0710004

	Наименования показателей	Код строки	Капитал материнского предприятия					Неконт-рольные доли владения	
			Уставный капитал	Добавочный капитал	Резервный капитал	Нераспределенная	Доля акционеров		
	Сальдо на 1 ____ 200 г.	010							
А	Корректировка на начало периода (стр. 030+040)	020							
1	Изменения в учётной политике	030							
2	Исправления существенных ошибок	040							
	Пересчитанное сальдо на начало								
Б	Совокупный доход отчетного периода	100							
1	Чистая прибыль (убыток) отчетного года	110							
2	Прочий совокупный доход	120							
	в том числе:								
	Прирост / (дефицит) от переоценки имущества	121							
	Прирост / (дефицит) от переоценки инвестиции	122							
	Хеджирование денежных потоков	123							
	Курсовые разницы при переводе иностранного подразделения	124							
В	Изменения связанные с собственниками	200							
1	Взносы собственников	210							
2	Эмиссия акций	220							
3	Изъятия капитала собственниками	230							
4	Дивиденды	240							
5	Изменения в резервах	250							
6	Выкуп собственных акций (долевых инструментов)	260							
7	Ограничения прибыли к распределению	270							
	Сальдо на 31 ____ 200 г.	300							

Руководитель: _____

Главный бухгалтер: _____

Утверждена Распоряжением
Министерства финансов
Республики Таджикистан
от «27» мая 2011г. №42
для периодической и годовой
финансовой отчетности

**Отчет о движении денежных средств
(прямой метод)**

за _____, закончившийся _____ 20 г.

(в соответствии МСФО)

Форма 5 по ОКУД

Предприятие (объединение) _____ по ОКПО

Отрасль (вид деятельности) _____ по ОКЭД

Орган управления _____ по ОКОУ

Форма собственности _____ по ОКФС

Единица измерения _____ по СОЕИ

ИНН _____

Почтовый адрес _____

Ф.И.О. и № телефона гл. бухгалтера _____

_____

КОДЫ
0710005

Срок представления _____
высылки:

Фактическая дата

Дата представления _____ Дата получения _____

<i>Наименования показателей</i>	Код строки	Предыдущий отчетный период	Текущий отчетный период
I. ОПЕРАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Поступления денежных средств от операционной деятельности			
Доход от реализации	010		
Прочие поступления от операционной деятельности	020		
Итого поступления от операционной деятельности (010+020)	030		
Выбытия денежных средств в части операционной деятельности			
Себестоимость реализации	040		
Оплата труда и социального налога	050		
Оплата услуг	060		
Выплата процентов	070		
Оплата налога на прибыль	080		
Выплата прочих налогов	090		
Прочие операционные выплаты	100		
Итого выбытия в части операционной деятельности (040+050+060+070+080+090+100)	110		
Состояние денежных средств от операционной деятельности (030- 110)	190		
2. ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Поступления денежных средств от инвестиционной деятельности			
Продажа основных средств и недвижимости	210		
Продажа нематериальных активов	220		
Продажа ценных бумаг	230		
Возврат займов и погашения по облигациям	240		
Прочие поступления от инвестиционной деятельности	250		
Итого поступления от инвестиционной деятельности	260		

(210+220+230+240+250)			
Выбытия денежных средств по инвестиционной деятельности			
Приобретение основных средств и недвижимости	270		
Приобретение нематериальных активов	280		
Приобретение ценных бумаг	290		
Предоставление денежных займов	300		
Прочие выплаты от инвестиционной деятельности	310		
Итого выбытия денежных средств по инвестиционной деятельности (270+280+290+300+310)	320		
Состояние денежных средств от инвестиционной деятельности (270-320)	390		
3. ФИНАНСОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Поступления денежных средств от финансовой деятельности			
Эмиссия акций	410		
Эмиссия облигаций	420		
Вложения(вклады) учредителей(собственников)	430		
Кредиты и займы	440		
Прочие поступления от финансовой деятельности	450		
Итого, поступления от финансовой деятельности (410+420+430+440+450)	460		
Выбытия денежных средств по финансовой деятельности			
Дивиденды	470		
Кредиты и займы	480		
Выкуп собственных акций	490		
Прочие выплаты от финансовой деятельности	500		
Итого, выбытия денежных средств по финансовой деятельности (470+480+490+500)	510		
Состояние денежных средств от финансовой деятельности (460-510)	590		
Реализованные прибыли и убытки от курсовых разниц	600		
Чистое изменение денежных средств (190±390±590±600)	700		
Денежные средства на начало отчетного периода	710		

Денежные средства на конец отчетного периода	720		
--	-----	--	--

Руководитель: _____

Главный бухгалтер: _____

Утверждена Распоряжением
Министерства финансов
Республики Таджикистан
от «27» мая 2011г. №42
для периодической и годовой
финансовой отчетности

**Отчет о движении денежных средств
(косвенный метод)**

за _____, закончившийся _____ 20 г.

(в соответствии МСФО)

Форма 5 по ОКУД

Предприятие (объединение) _____ по ОКПО
Отрасль (вид деятельности) _____ по ОКЭД
Орган управления _____ по ОКОУ
Форма собственности _____ по ОКФС
Единица измерения _____ по СОЕИ
ИНН _____

КОДЫ
0710005

Почтовый адрес _____

Ф.И.О. и № телефона гл. бухгалтера _____

Срок представления _____
высылки:

Фактическая дата

Дата представления _____ Дата получения _____

<i>Наименования показателей</i>	Код строки	Предыдущий отчетный период	Текущий отчетный период
I. ОПЕРАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Чистая прибыль / (убыток) за период	100		
Корректировки чистой прибыли / (убытки)			
Корректировки на статьи неденежных доходов и расходов	110		
Расходы по амортизации	111		
Начисленные резервы	112		
Амортизация скидок, надбавок	114		
Нереализационные прибыли и убытки от курсовых разниц	115		
Прочие неденежные статьи	116		
Корректировка на статьи неоперационных доходов и расходов	120		
Доходы от инвестиционной и финансовой деятельности	121		
Расходы от инвестиционной и финансовой деятельности	122		
Корректировки на изменения в статьях отчета о финансовом положении	130		
На изменение торговой дебиторской задолженности	131		
На изменение прочей дебиторской задолженности	132		
На изменение запасов	133		
На изменение авансов выданных	134		
На изменения prepaid расходов	135		
На изменение торговой кредиторской задолженности	136		
На изменение начисленных обязательств	137		
На изменение авансов полученных	138		
На изменения налоговых обязательств	139		
На изменение прочих обязательств	140		
Итого сумма корректировок чистой прибыли (110±120±130)	180		

Итого движение денежных средств от операционной деятельности (100±180)	190		
2. ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Поступления денежных средств от инвестиционной деятельности			
Продажа основных средств и недвижимости	210		
Продажа нематериальных активов	220		
Продажа ценных бумаг	230		
Возврат займов и погашения по облигациям	240		
Прочие поступления от инвестиционной деятельности	250		
Итого, поступления от инвестиционной деятельности (210+220+230+240+250)	260		
Выбытия денежных средств по инвестиционной деятельности			
Приобретение основных средств и недвижимости	270		
Приобретение нематериальных активов	280		
Приобретение ценных бумаг	290		
Предоставление денежных займов	300		
Прочие выплаты от инвестиционной деятельности	310		
Итого, выбытия денежных средств по инвестиционной деятельности (270+280+290+300+310)	320		
Итого движение денежных средств от инвестиционной деятельности (270-330)	390		

Наименования показателей	Код строки	Предыдущий отчетный период	Текущий отчетный период
3. ФИНАНСОВАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ			
Поступления денежных средств от финансовой деятельности			
Эмиссия акций	410		
Эмиссия облигаций	420		
Вложения(вклады) учредителей(собственников)	430		
Кредиты и займы	440		
Прочие поступления от финансовой деятельности	450		
Итого, поступления от финансовой деятельности (410+420+430+440+450)	460		
Выбытия денежных средств по финансовой деятельности			
Дивиденды	470		
Кредиты и займы	480		
Выкуп собственных акций	490		
Прочие выплаты от финансовой деятельности	500		
Итого, выбытия денежных средств по финансовой деятельности (470+480+490+500)	510		
Итого движение денежных средств от финансовой деятельности (460-510)	590		
Реализованные прибыли и убытки от курсовых разниц	600		
Чистое изменение в денежных средств (190±390±590±600)	700		
Денежные средства на начало отчетного периода по балансу	710		
Денежные средства на конец отчетного периода по балансу	720		

Руководитель: _____ Главный бухгалтер: _____

Утверждена Распоряжением
Министерства финансов
Республики Таджикистан
от «27» мая 2011г. №42
для периодической и годовой
финансовой отчетности

Налоговая выверка

за _____, закончившийся _____ 20 г.

Форма 6 по ОКУД

Предприятие (объединение) _____ по ОКПО

Отрасль (вид деятельности) _____ по ОКЭД

Орган управления _____ по ОКОУ

Форма собственности _____ по ОКФС

Единица измерения _____ по СОЕИ

ИНН _____

КОДЫ
0710006

Почтовый адрес _____

Ф.И.О. и № телефона гл. бухгалтера _____

_____

Срок представления _____

Фактическая дата

высылки:

Дата представления _____ Дата получения _____

Наименования показателей	Код строки	Предыдущий отчетный период	Текущий отчетный период
Прибыль / (убыток) до налогообложения	010		
Корректировки прибыли / (убытка) на постоянные разницы			
Налоговые штрафы и пеня	020		
Представительские расходы	030		
Расходы, превышающие нормы	040		
Бездокументные расходы	050		
Дивиденды, полученные от резидентного предприятия	060		
Прочие постоянные разницы не разрешенные к вычету	070		
Прочие постоянные разницы не включаемые в валовый доход	080		
Прибыль / (убыток) скорректированная на постоянные разницы (010+020+030+040+050-060+070-080)	100		
Ставка налога на прибыль	110		
Расходы по налогу на прибыль	120		
Корректировки прибыли / (убытка) на временные разницы			
Износ и амортизация, учетная	130		
Износ и амортизация, налоговая	140		
Расходы по сомнительным долгам	150		
Себестоимость запасов	160		
Прочие временные разницы	170		
Прибыль / (убыток) скорректированная на временные разницы (100+130-140±150 ±160±170)	200		
Ставка налога на прибыль	210		
Налог на прибыль к оплате	220		
Отсроченное налоговое обязательство / (требование) (120±220)	230		

Руководитель: _____ *Главный бухгалтер:* _____

**Инструкция о порядке заполнения форм финансовой отчетности,
составляемой в соответствии с Международным Стандартам Финансовым
Отчетности**

ЧАСТЬ II

Общие положения

Настоящая Инструкция определяет порядок составления и представления годовой и квартальной финансовой отчетности в соответствии с МСФО

2.1 Общие указания

Финансовая (бухгалтерская) отчетность должна включать данные, необходимые для формирования достоверного и полного представления финансового положения, финансовых результатов деятельности предприятия и изменениях в его финансовом положении и движении денежных средств. Для достижения этой цели финансовая отчетность обеспечивает информацию о следующих показателях предприятия:

- активах;
- обязательствах;
- собственном капитале;
- доходах и расходах, включая прибыли и убытки;
- взносах и распределениях среди собственников;
- движении денежных средств.

Эта информация, наряду с остальной информацией, представленной в примечаниях, помогает пользователям прогнозировать будущие потоки денежных средств предприятия и, в частности, сроки, вероятность их возникновения и их распределение во времени.

2.2 Цель и принципы финансовой отчетности.

Цель финансовой отчетности состоит в предоставлении информации о финансовом положении, финансовых результатах деятельности и движении денежных средств предприятия, полезной широкому кругу пользователей.

Финансовая отчетность должна достоверно представлять финансовое положение, финансовые результаты и движение денежных средств предприятия.

Достоверное представление требует правдивого отображения последствий совершенных операций, других событий и условий в соответствии с определениями и критериями признания активов, обязательств, доходов и расходов, изложенными в МСФО. Применение МСФО с дополнительным раскрытием информации обеспечивает формирование достоверной финансовой отчетности.

МСФО базируются на двух основополагающих принципах: принципе непрерывности и принципе начисления.

Принцип непрерывности деятельности. При составлении финансовой отчетности руководство должно оценивать способность предприятия продолжать свою деятельность в обозримом будущем. Финансовая отчетность должна готовиться на основе предположения о непрерывности деятельности, за исключением случаев, когда руководство либо намеревается ликвидировать предприятие, либо прекратить коммерческую деятельность. При оценке того, является ли допущение о непрерывности деятельности правильным, руководство учитывает всю имеющуюся информацию о будущем, которая охватывает не менее двенадцати месяцев после отчетной даты, но не ограничивается этим сроком.

Принцип начисления. Суть принципа заключается в том, что доходы и расходы предприятия отражаются по мере их возникновения, а не по мере фактического получения или выплат денежных средств или их эквивалентов. Результаты сделок признаются при их наступлении и отражаются в финансовой отчетности тех отчетных периодов, в которых они произошли.

Финансовая отчетность, подготовленная на основе метода начисления, предоставляет пользователям информацию не только о прошлых сделках, включающих оплату и поступление денежных средств, но и о будущих обязательствах заплатить денежные средства и ожидаемых поступлениях денежных ресурсов.

В основу МСФО заложены также следующие качественные характеристики, которые призваны делать информацию, содержащуюся в финансовой отчетности, полезной для пользователей:

- понятность;
- уместность;
- надежность (достоверность, полнота, нейтральность, осмотрительность, преобладание сущности над формой);
- сопоставимость и т.д.

2.3 Состав финансовой отчетности

Финансовая отчетность - это информация о финансовом положении, результатах деятельности и движении денежных средств предприятия.

МСФО устанавливают общие принципы составления и представления финансовой отчетности, рекомендации по ее структуре и минимальные требования по ее содержанию.

В соответствии с МСФО (IAS 1) полный комплект финансовой отчетности включает:

- Отчет о финансовом положении,
- Отчет о прибылях и убытках,
- Отчет о совокупном доходе,
- Отчет об изменениях собственного капитала,
- Отчет о движении денежных средств,
- Примечания к финансовой отчетности
- Отчет о финансовом положении на начало самого раннего сравнительного периода в случае, если предприятие применяет учетную политику ретроспективно или осуществляет ретроспективный пересчет статей в своей финансовой отчетности, или если оно реклассифицирует статьи в своей финансовой отчетности.

Промежуточная финансовая отчетность состоит из сокращенного варианта всего комплекта финансовой отчетности .

В настоящей инструкции приложены следующие формы отчетов:

- Отчета о финансовом положении - Форма № 1,
- Отчета о прибылях и убытках - Форма № 2,
- Отчета о совокупном доходе - Форма № 3,
- Отчета об изменениях собственного капитала - Форма № 4,
- Отчетов о движении денежных средств - Форма № 5,
- Налоговой выверки – Форма № 6.

2.3.2 Отчет о финансовом положении

Данный отчет должен как минимум включать следующие статьи:

А. Активы

- денежные средства и их эквиваленты;
- торговая и прочая дебиторская задолженность;
- товарно-материальные запасы;
- активы по текущим налоговым платежам;
- основные средства;
- нематериальные активы;
- инвестиционная недвижимость;
- биологические активы;
- отложенные налоговые активы;
- инвестиций, учитываемые по методу долевого участия;
- активы, классифицированные как предназначенные для продажи и активы групп выбытия, классифицированные как предназначенные для продажи в соответствии с МСФО (IFRS) 5 «Долгосрочные активы, предназначенные для продажи, и прекращенная деятельность»;
- долгосрочная дебиторская задолженность.

Б. Обязательства

- торговая и прочая кредиторская задолженность;
- начисленные обязательства;

- отсроченные доходы;
- обязательств по текущим налоговым платежам;
- обязательства по отложенному налогу на прибыль;
- обязательства в составе групп выбытия, классифицированных как предназначенные для продажи в соответствие с МСФО (IFRS) 5 «Долгосрочные активы, предназначенные для продажи, и прекращенная деятельность»;
- долгосрочные обязательства.

В. Капитал

- уставный (или вложенный) капитал;
- резерв переоценки основных средств;
- прочие резервы;
- другие резервы, образованные в соответствии с законодательством РТ и учредительными документами;
- нераспределенная прибыль.

Составление отчета о финансовом положении заключается в раскрытии информации о средствах предприятий и их источников в разрезе основных статей активов и обязательств, а также в сопоставлении данных за отчетный период с данными за предшествующий период. Дополнительная информация, раскрывающая содержание этих статей, приводятся в примечаниях к финансовой отчетности в соответствии с требованиями стандартов.

Активы - это ресурсы, контролируемые предприятием, появившиеся в результате событий прошлых периодов, от которых предприятие ожидает получение экономической выгоды в будущем. Активы могут быть классифицированы по ликвидности на оборотные и внеоборотные.

Обязательства - это задолженность предприятия, возникающая из событий прошлых периодов, урегулирование которых приведет к оттоку ресурсов предприятия, содержащих экономическую выгоду. Обязательства могут подразделяться по срокам погашения на краткосрочные и долгосрочные.

Капитал – это доля в активах предприятия, остающаяся после вычета всех его обязательств. Сумма капитала, показываемая в отчете о финансовом положении, зависит от измерения активов и обязательств.

В соответствие с МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» предприятие обязано представлять активы и обязательства, а также доходы и расходы по отдельности. Взаимозачет, проведенный в отчете о финансовом положении или в отчете о прибылях и убытках, за исключением случаев когда он отражает суть операции или иного события, снижает возможности пользователей как по части понимания проведенных операций, иных событий и условий, которые уже наступили, так и по части оценки движения денежных средств предприятия в будущем. Оценка активов за вычетом оценочных резервов, например, резерва на устаревание запасов и резерва на сомнительные долги по дебиторской задолженности, не является взаимозачетом.

2.3.3 Отчет о прибылях и убытках

В соответствии с МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» предприятие обязано представлять все статьи доходов и расходов, признанные в отчетном периоде в двух отчетах:

- отчет о прибылях и убытках и;
- отчет о совокупном доходе.

Предприятие представляет в отчете о прибылях и убытках как минимум такие линейные статьи:

- выручка;
- себестоимость реализованной продукции;
- расходы по финансированию;
- доля предприятия в прибылях и убытках других предприятий, учтенных по методу долевого участия;
- расходы по налогу на прибыль;
- единая сумма включающая:
  - а. прибыль или убыток после налогообложения от прекращенной деятельности,
  - б. прибыль или убыток после налогообложения, признанные по результатам оценки по справедливой стоимости за вычетом затрат на продажу, или по выбытии активов или группы выбытия, образующих группу выбытия.
- прибыль или убыток.
- прибыль или убыток за период, относящиеся к:
  - а. неконтрольной доле участия и
  - б. акционерам материнского предприятия.

Данный отчет составляется путем прибавления суммы заработанных доходов и вычитания суммы произведенных расходов к полученной в отчетном периоде выручке, что в итоге даст величину чистой прибыли за отчетный период. Дополнительная информация, раскрывающая содержание статьи, приводятся в примечаниях к финансовой отчетности.

Элементами, связанными с измерением результатов деятельности в «отчете о прибылях и убытках», являются доходы и расходы.

Доход – это увеличение экономических выгод в течение отчетного периода, происходящее в форме притока или увеличения активов или в форме уменьшения обязательств, что приводит к увеличению капитала. Вклады собственников предприятия, увеличивающие его капитал, не относятся к доходам.

Расход – это уменьшение экономических выгод в течение отчетного периода, происходящее в форме оттока или истощения активов или в форме увеличения обязательств, что приводит к уменьшению капитала.

Прибыль или убыток – представляют собой суммарный доход минус расходы без учета компонентов прочего совокупного дохода.

2.3.4 Отчет о совокупном доходе

Основными элементами, отражаемыми в отчете о совокупном доходе, являются прочий совокупный доход и чистый совокупный доход.

Чистый совокупный доход – представляет собой изменение в собственном капитале в течение периода в результате состоявшихся операций и иных событий, отличное от тех изменений, которые возникают в результате операций с собственниками, действующими в качестве таковых.

Чистый совокупный доход включает все компоненты «отчета о прибылях и убытках» и «отчета о прочем совокупном доходе».

Прочий совокупный доход – включает статьи доходов и расходов (в том числе, корректировки по переклассификации), которые не подлежат признанию в прибыли или убытке, как это требуется или допускается в МСФО.

2.3.5 Отчет об изменениях в собственном капитале

В отчете об изменениях в собственном капитале раскрывается следующая информация:

- суммарный совокупный доход за период, показывающий отдельно итоговые суммы, относящиеся к акционерам материнского предприятия и к неконтрольной доле владения;
- по каждому компоненту собственного капитала:
  - а. воздействие ретроспективного применения или ретроспективного пересчета, которые признаны в соответствии с МСФО (IAS) 8 «Учетная политика, изменения в бухгалтерских оценках и ошибки»;
  - б. суммы операций с собственниками, действующими в качестве собственников, выделяя отдельно взносы собственников и распределения собственникам; и
  - в. выверка между балансовой стоимостью каждого компонента собственного капитала на начало и на конец периода, с отдельным раскрытием каждого изменения.

2.3.6 Отчет о движении денежных средств

Отчет о движении денежных средств составляется в соответствии с МСФО (IAS) 7 «Отчет о движении денежных средств».

«Отчет о движении денежных средств» отражает воздействие операционной, инвестиционной и финансовой деятельности предприятия на движение его денежных средств за определенный отчетный период.

«Отчет о движении денежных средств» в части представления денежных средств от операционной деятельности может быть составлен двумя методами – прямым или косвенным. Использование прямого метода считается предпочтительным.

2.3.7 Налоговая выверка

Бухгалтерская прибыль может отличаться от налогооблагаемой, поскольку могут быть различия в оценке и признании операций согласно МСФО и нормативными актами, регулирующими налогообложение.

МСФО представляет собой единый пакет методических инструкций для составления финансовой отчетности.

Порядок расчета налоговых обязательств установлен в налоговом законодательстве Республики Таджикистан.

Нередко налог на прибыль рассчитывается либо с опережением, либо с отставанием относительно признания некоторых доходов и расходов. При этом возникает разница во времени между моментом, когда доход или расход отражается в отчетности, и моментом уплаты налога на прибыль или вычета для целей расчета налога на прибыль, что влечет образование налогового обязательства или актива.

МСФО (IAS) 12 «Налог на прибыль» устанавливает нормы, которые позволяют урегулировать данные различия таким образом, чтобы финансовая отчетность, составляемая в соответствии с учетной политикой предприятия, отражала результаты взимания налогов в соответствующий момент времени.

Бухгалтерская прибыль (или убыток) — это прибыль (или убыток) за период до вычета расхода по налогу на прибыль, определяемая согласно учетной политике предприятия.

Налогооблагаемая прибыль (или убыток) — это прибыль (или убыток) за период до вычета расхода по налогу на прибыль, определяемая в соответствии с правилами налогового законодательства.

Расход (или доход) по налогу на прибыль — это агрегированная сумма, включенная в расчет чистой прибыли (или убытка) за период в отношении расходов по текущему налогу на прибыль и отложенному налогу на прибыль.

Расходы по текущему налогу на прибыль — это сумма налогов на прибыль, уплачиваемых в отношении налогооблагаемой прибыли за период, определяемая в соответствии с правилами налогового законодательства.

Расходы (или доходы) по отложенному налогу на прибыль — это сумма налога на прибыль, подлежащие уплате (или зачету) в будущих периодах в отношении налогооблагаемых временных разниц.

Отложенные налоговые активы или обязательства — это сумма налога на прибыль, подлежащие возмещению или оплате в будущих периодах.

Временные разницы — разницы между балансовой стоимостью актива или обязательства по бухгалтерскому учету и их налоговой базой.

Налоговая база актива или обязательства — сумма, относимая на актив или обязательство в налоговых целях.

2.3.8 Примечания к финансовой отчетности

Примечания к финансовой отчетности отражают основные методологические принципы составления финансовой отчетности, принятые предприятием. Руководство предприятия должно выбирать и применять учетную политику таким

образом, чтобы финансовая отчетность соответствовала требованиям МСФО, самостоятельно формировало свою учетную политику, исходя из своей структуры, отраслевой принадлежности и других особенностей деятельности.

Примечания к финансовой отчетности должны:

- представлять информацию об основе подготовки финансовой отчетности и конкретной учетной политике, выбранной и примененной для существенных операций и событий;
- раскрывать информацию, требуемую МСФО, которая не представлена где-либо в финансовой отчетности;
- обеспечивать дополнительную информацию, которая не представлена в самой финансовой отчетности, но не необходима для объективного представления.

Формирование финансовой отчетности устанавливает общие принципы составления и представления этой отчетности, предполагает раскрытие учетной политики предприятия, и соответствующих дополнительных показателей и пояснений, показывающих существенные моменты деятельности предприятия и являющихся частью финансовой отчетности.

2.4 Требования, предъявляемые к финансовой отчетности

В адресной части форм финансовой отчетности должна быть четко выделена (и при необходимости повторяться) следующая информация:

- «Предприятие (объединение)» - указывается полное наименование предприятия в соответствии с учредительными документами, зарегистрированными в установленном порядке;
- «Отрасль (вид деятельности)» - указывается вид деятельности согласно классификатору «Отрасли народного хозяйства»;
- «Орган управления» - указывается наименование органа, на который возложены координация и регулирование деятельности предприятия и которому направляется финансовая отчетность;
- «Форма собственности» - форма собственности предприятия;
- «Единица измерения» - валюта, в которой составлена финансовая отчетность, – сомони или другие валюты по официальному курсу Национального банка Таджикистана (далее «НБТ») на последнюю отчетную дату.
- «ИНН» - регистрационный идентификационный номер налогоплательщика, присвоенный предприятию.
- «Почтовый адрес» - полный юридический адрес предприятия;
- Ф.И.О. и номер телефона главного бухгалтера.

Отчетным годом считается период с 1 января по 31 декабря включительно.

По каждому числовому показателю финансовой отчетности должны быть приведены результаты предыдущего отчетного года. Если данные за период, предшествующий отчетному периоду, несопоставимы с данными за отчетный период, то такие данные подлежат корректировке исходя из изменений учетной политики, правил и инструкций, которые также должны описываться в примечаниях к финансовой отчетности.

Если предприятие применяет учетную политику ретроспективно или осуществляет ретроспективный пересчет статей в своей финансовой отчетности, или если предприятие реклассифицирует статьи в своей финансовой отчетности, оно должно представить, как минимум, три отчета о финансовом положении, по два отчета других типов и соответствующих примечаний. Предприятие представляет отчеты о финансовом положении на дату:

- (а) окончания текущего периода,
- (б) окончания предыдущего периода (которая совпадает с началом текущего периода), и
- (с) начала самого раннего сравнительного периода.

Финансовая отчетность предприятия должна составляться в национальной валюте Республики Таджикистан – сомони. Предприятия, имеющие существенные объемы оборотов, обязательств и т.п., представляют финансовую отчетность в тысячах сомони. На отчетную дату сальдо счетов с иностранной валютой пересчитывается по учетному курсу, установленному НБТ.

Финансовая отчетность подписывается руководителем и главным бухгалтером (либо лицом, осуществляющим ведение бухгалтерского учета) предприятия. Руководство предприятия несет ответственность за качественное, достоверное и своевременное представление финансовой отчетности.

Финансовая отчетность представляется в сроки, устанавливаемые законодательными актами Республики Таджикистан. День представления отчетности определяется по дате ее почтового отправления или по дате фактической передачи пользователю. Если дата представления отчетности приходится на нерабочий (выходной) день, то сроком представления отчетности считается первый рабочий день, следующий за ним.

Финансовая отчетность представляется на бумажных носителях. Копии отчетности при наличии технических возможностей, предприятие может представлять на диске или ином электронном носителе информации.

Формы финансовой отчетности, а также налоговая выверка представлены в Приложении №2 (формы № 1,2,3,4,5,6).

Часть 3 Порядок заполнения форм финансовой отчетности

3.1 Отчет о финансовом положении (Форма № 1)

Отчет о финансовом положении дает экономическую информацию о ресурсах предприятия (активах), предъявленных претензиях на ресурсы (обязательствах) и доле, причитающейся собственникам (собственном капитале). В отчете о финансовом положении активы, обязательства и капитал группируются по содержанию; активы располагаются по степени убывания ликвидности, обязательства по срокам погашения.

Отчет о финансовом положении характеризует имущественное и финансовое положение предприятия по состоянию на отчетную дату. Отчет о финансовом положении должен датироваться конкретной датой, такой как «на 31 декабря 20XX года».

Отчет о финансовом положении в условиях рыночной экономики служит основным источником информации для обширного круга пользователей. Данные отчета о финансовом положении широко используются налоговыми службами, органами государственного управления, поскольку отражают имущественные отношения данного хозяйствующего субъекта. По отчету о финансовом положении определяют выполнение предприятием своих обязательств перед акционерами, инвесторами, кредиторами, покупателями, продавцами и другими или факт угрозы возникновения финансовых затруднений.

Содержание и формы отчета о финансовом положении и примечаний к финансовой отчетности применяются от одного отчетного периода к другому. Кроме данных за отчетный период, в отчете о финансовом положении должны быть приведены данные за период предшествующий отчетному периоду, которые при необходимости должны быть откорректированы. Каждая корректировка должна быть раскрыта в примечаниях к финансовой отчетности. Дополнительные линейные статьи, заголовки и промежуточные суммы могут представляться в отчете о финансовом положении тогда, когда этого требует МСФО, или когда такое представление необходимо для достоверного представления финансового положения предприятия.

Любая дебиторская и кредиторская задолженность, возникшая по операциям, связанным с поставками товарно-материальных запасов, основных средств и нематериальных активов должна быть подтверждена актами сверки об их правдивости.

Раздел 1 Активы

Активы - это экономические ресурсы, контролируемые предприятием, возникшие в результате событий прошлых периодов и от которых предприятие ожидает получения экономических выгод в будущем.

Краткосрочные активы

Краткосрочные (Оборотные) активы - это активы, которые предполагается превратить в денежные средства или использовать в ходе нормального операционного цикла предприятия или в течение двенадцати месяцев с начала отчетной даты.

Строка 010 «Денежные средства в кассе»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает остаток на счете 10100 «Денежные средства в кассе», включающий денежную наличность в кассе в национальной и иностранной валютах, а также денежные средства, помещенные на хранение в банковские сейфы, другие депозитарии, также поступление в кассу чеков

клиентов, денежных переводов, марок государственной пошлины и другие денежные документы, которыми предприятие имеет право распоряжаться.

На отчетную дату сальдо счета 10120 «Денежные средства в иностранной валюте» пересчитывается в национальной валюте по официальному курсу НБТ на отчетную дату.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 10100 «Денежные средства в кассе» (10110,10120,10130,10140) в отчете о финансовом положении.

Строка 020 «Денежные средства в банке»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает остаток на счете 10200 «Денежные средства в банках» в национальной и иностранных валютах, открытых в Республике Таджикистан и за ее рубежом, включая денежные средства в пути - суммы, инкассированные из кассы, но не зачисленные на расчетные счета на отчетную дату. На отчетную дату сальдо счетов 10220 «Счета в иностранной валюте в местных банках» и 10230 «Счета в зарубежных банках», выраженные в иностранной валюте, пересчитывается в национальной валюте по курсу НБТ. Данная строка складывается из остатков на счетах группы 10200 Денежные средства в банке (10210, 10220, 10230, 10240, 10250) в отчете о финансовом положении.

Строка 030 «Краткосрочные инвестиции»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает остаток на счете 10300 «Краткосрочные инвестиции», срок погашения которых не превышает одного года, например, такие как вложения, в долговые (облигации, векселя) и долевыми (акции) ценные бумаги, в производные финансовые инструменты (фьючерсные, форвардные, опционные и своп - контракты), а также кредиты и займы, предоставленные предприятием и т.д. Оценка инвестиций по счету 10300 «Краткосрочные инвестиции» производится в зависимости от категории инвестиций, к которым они относятся в соответствии с МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение». Финансовые активы, предназначенные для торговли в соответствии с МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение», должны учитываться как краткосрочные инвестиции.

Данная статья складывается из остатков на счетах группы 10300 «Краткосрочные инвестиции» (10310, 10320, 10330, 10340, 10350, 10360) в отчете о финансовом положении.

Строка 040 «Торговая дебиторская задолженность»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает остаток на отчетный период счетов к получению по торговой дебиторской задолженности, т.е. задолженности, возникающей при продаже товаров и предоставлении услуг в кредит и подлежащих к оплате в течение одного года после отчетной даты. В соответствии с МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение» краткосрочная дебиторская задолженность должна представляться в финансовой отчетности по первоначальной сумме, указанной в договоре, за вычетом оценочного убытка от

безнадежной задолженности (счет 10430). Данная строка складывается из остатков на счетах группы 10400 «Торговая дебиторская задолженность» (10410, 10420 за минусом остатка счета 10430 «Резервы по сомнительным долгам») в отчете о финансовом положении.

Строка 050 «Прочая дебиторская задолженность»

Данная строка отражает остаток счета дебиторской задолженности и отражает в отчете о финансовом положении информацию о дебиторской задолженности, отличной от торговой дебиторской задолженности, срок погашения которой не превышает одного года. Дебиторская задолженность по прочим операциям включает:

- Строка 051 «Авансы, выданные поставщикам» (счет 10510) – это задолженность поставщиков по полученным авансам, и по которым должна осуществляется поставка товарно-материальных запасов (далее «ТМЗ»), выполнение работ и оказание услуг в течение одного года.
- Строка 052 «Дебиторская задолженность персонала» (счет 10520) - это задолженность сотрудников и руководства предприятия по подотчетным суммам, авансам по заработной плате и иным видам дебиторской задолженности;
- Строка 053 «Налоги, оплаченные авансом,/ подлежащие возмещению» (счета 10530, 10540) – это суммы налогов, оплаченных авансом, налогов подлежащих возмещению или зачету при оплате соответствующего налога в соответствии с налоговым законодательством. Сальдо счетов «Налоги, оплаченные авансом», «Налоги, подлежащие к возмещению» на конец отчетного периода должны быть подтверждены актом сверки с Налоговыми органами;
- Строка 054 «Проценты, дивиденды к получению» (счета 10550, 10560) – это дебиторская задолженность, возникающая при начислении процентного дохода по сделкам, приносящим процентные доходы и дебиторская задолженность, возникающая в результате распределения прибыли предприятия, чьими долевыми инструментами владеет предприятие;
- Строка 055 «Текущая часть долгосрочной дебиторской задолженности» (счет 10570) – это сумма долгосрочной дебиторской задолженности, подлежащая к получению в течение периода, не превышающего один год с отчетной даты;
- Строка 056 «Дебиторская задолженность дочерних (материнских) предприятий» (счет 10580) – это дебиторская задолженность, возникающая в результате операций с дочерними и материнскими предприятиями.
- Строка 059 «Прочая дебиторская задолженность» (счет 10590) – это дебиторская задолженность от прочих операции, подлежащая к получению в течение периода, не превышающего один год с отчетной даты.

Строка 060 «Задолженность учредителей»

Данная строка показывает остаток счета 10600 «Задолженность учредителей (участников) по вкладам в уставный капитал» в отчете о финансовом положении.

Строка 070 «Товарно-материальные запасы»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает остатки на счетах товарно-материальных запасов на конец отчетного года, которые включают:

- сальдо счета 10710 «Товары» за вычетом сальдо счета 10719 «Нереализованная торговая наценка»;
- сальдо счета 10720 «Сырье и материалы», который включает сырье, материалы, покупные полуфабрикаты;
- сальдо счета 10730 «Незавершенное производство», отражающего стоимость понесенных фактических затрат на изделия, которые находятся в процессе производства на дату отчета (т.е. работа по которым уже начата, но еще не завершена на отчетную дату), или стоимость затрат по оказанию работ и услуг, по которым работа еще не завершена, и поэтому предприятие еще не признало выручку;
- сальдо счета 10740 «Готовая продукция»;
- сальдо счета 10750 «Сельхозпродукция с биологических активов» - это сельскохозяйственная продукция, собранная с биологических активов, принадлежащих предприятию и предназначенная как для реализации, так и для последующей переработки. Порядок признания и отражения в финансовой отчетности сельскохозяйственной продукции определяется в соответствии с МСФО (IAS) 41 «Сельское хозяйство»;
- сальдо счета 10760 «Топливо»;
- сальдо счета 10770 «Запасные части»;
- сальдо счета 10780 «Инвентарь и принадлежности»;
- сальдо счета 10790 «Прочие запасы»

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 10700 «Товарно-материальные запасы» (счета 10710 по 10790) в отчете о финансовом положении.

Строка 080 «Расходы, оплаченные авансом»

Данная строка отражает остаток счетов по расходам, оплаченным авансом, т.е. авансы, выплаченные в счет оказания работ, услуг в период, следующим за отчетным годом, но не более чем один год, такие как например, услуги, оплаченные авансом; аренда, оплаченная авансом; прочие авансированные платежи. Данная строка складывается из остатков на счетах группы 10800 «Расходы, оплаченные авансом» в отчете о финансовом положении.

Строка 090 «Внеоборотные активы для продажи»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает остатки на счетах группы 10900 «Внеоборотные активы для продажи»

Строка 099 «Итого по разделу I.A. «Краткосрочные активы»»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму строк с 010 по 090 (строки 010+020+030+040 050+060+070+080+090).

1.1. Долгосрочные активы

Долгосрочные (внеоборотные) активы – это активы, которые имеются у предприятия для использования в производстве, сдачи в аренду, административных целей и предполагаются к использованию на протяжении более одного года.

Строка 119 «Балансовая стоимость основных средств»

В данной строке отражается балансовая стоимость основных средств, принадлежащих предприятию на правах собственности или арендованных на условиях финансовой аренды. Это основные средства, находящиеся в эксплуатации, оборудование, требующее монтажа, строящиеся объекты основных средств. Балансовая стоимость основных средств отражает сальдо счетов по группам основных средств (строки 101 по 109) за минусом накопленного износа по соответствующим группам основных средств (строка 110). Классификация, оценка и раскрытие основных средств определены в МСФО (IAS) 16 «Основные средства».

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 11000 «Основные средства» (счета 11010 по 11090) за минусом сальдо накопленного износа соответствующих счетов 11100 «Накопленный износ основных средств» (11110 по 11180) в отчете о финансовом положении.

Строка 120 «Природные ресурсы»

Данная строка отражает балансовую стоимость природных ресурсов предприятия за отчетный период. Балансовая стоимость природных ресурсов отражает сальдо счета природных ресурсов за минусом накопленного истощения на отчетную дату по соответствующим видам природных ресурсов.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 11200 «Природные ресурсы» (счета 11210, 11220 за минусом накопленного истощения природных ресурсов – счет 11290) в отчете о финансовом положении.

Строка 130 «Нематериальные активы»

Данная строка отражает балансовую стоимость группы нематериальных активов предприятия за отчетный период. Балансовая стоимость группы нематериальных активов отражает сальдо счета нематериальных активов за минусом накопленной амортизации за отчетный период по соответствующим группам нематериальных активов.

Порядок признания, оценки и раскрытия определены в соответствии с МСФО (IAS) 38 «Нематериальные активы». Нематериальные активы классифицированы по наиболее типичным значимым категориям:

- франшиза, гудвилл, патенты, торговые марки, авторские права, программное обеспечение, лицензионные соглашения;
- прочие нематериальные активы – это затраты на рекламу, подготовку, пусковые работы, исследования и разработки и т.д.;
- незавершенные разработки – это разрабатываемые нематериальные активы, затраты на исследования и разработки, включая все затраты, которые непосредственно относятся к деятельности по исследованиям и

разработкам.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 11300 «Нематериальные активы» (счета 11310 по 11370 за минусом сальдо счета 11390 «Накопленная амортизация нематериальных активов») в отчете о финансовом положении.

Строка 140 «Биологические активы»

Данная строка отражает остаток счета биологических активов на отчетную дату принадлежащих предприятию на правах собственности или арендованных на условиях финансовой аренды активов, связанных с сельскохозяйственной деятельностью (животное или растение). Учет биологических активов ведется в соответствии с МСФО (IAS) 41 «Сельское хозяйство». Группировка биологических активов ведется в соответствии со счетами биологических активов, схожих по основным характеристикам:

- животные (потребляемые биологические активы);
- животные (плодоносящие биологические активы);
- растения (потребляемые биологические активы);
- плодоносящие растения,
- биологические активы, учитываемые по фактическим затратам;
- другие биологические активы.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 11400 «Биологические активы» (счета 11410 по 11460) в отчете о финансовом положении.

Строки 150 «Инвестиции в недвижимость»

Данная строка отражает стоимость недвижимости, удерживаемой с целью получения дохода от прироста стоимости капитала, а также недвижимость, переданную в операционную аренду с целью получения дохода в виде арендных платежей. Данная строка в соответствии со счетом 11500 «Инвестиции в недвижимость» классифицирована по наиболее значимым категориям, таким как:

- здания и сооружения;
- реконструкция объектов инвестиции в недвижимость.

Классификация, оценка, и раскрытие инвестиций в недвижимость определены в МСФО (IAS) 40 «Инвестиции в недвижимость».

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 11500 «Инвестиции в недвижимость» (счета 11510, 11520) в отчете о финансовом положении.

Строка 160 «Долгосрочные инвестиции»

Данная строка отражает остаток счета на отчетную дату долгосрочных вложений в долевые инструменты других предприятий, не предназначенных для продажи в текущем году, например, государственные и корпоративные облигации со сроком погашения более одного года, вклады в совместную деятельность, выданные

долгосрочные кредиты и займы, а также другие финансовые активы, предназначенные для владения более чем на один год. Долгосрочные инвестиции классифицированы по следующим значимым категориям:

- долговые ценные бумаги (облигации);
- кредиты, займы выданные;
- инвестиции в дочерние предприятия;
- инвестиции в совместную деятельность;
- инвестиции в ассоциированные предприятия;
- прочие долгосрочные инвестиции.

Порядок признания, оценки и раскрытия информации о финансовых инструментах определен МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение» и МСФО (IAS) 32 «Финансовые инструменты: представление информации».

Инвестиции в долевые финансовые инструменты, такие как вклады в уставный капитал других предприятий и в совместную деятельность в отдельной (неконсолидированной) финансовой отчетности предприятия учитываются в соответствии с МСФО (IAS) 27 «Консолидированная и отдельная финансовая отчетность» и МСФО (IAS) 28 «Учет инвестиций в ассоциированные предприятия».

Предприятие должно раскрывать в пояснительной записке к финансовой отчетности по каждой группе долю участия инвестиций и методы, используемые для учета таких инвестиций.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 11600 «Долгосрочные инвестиции» (11610 по 11660 с учетом скидок и надбавок, отраженных на счетах 11661 и 11662) в отчете о финансовом положении.

Строка 170 «Отсроченные налоговые требования»

Данная строка отражает остаток счета отсроченных налоговых требований по налогу на прибыль. Порядок учета налога на прибыль определен в МСФО (IAS) 12 «Налог на прибыль». Данная строка складывается из остатков на счете 11700 «Отсроченные налоговые требования» в отчете о финансовом положении.

Строка 180 «Долгосрочная дебиторская задолженность»

Данная строка отражает остаток счета долгосрочной дебиторской задолженности предприятия со сроком погашения более одного года. Долгосрочная дебиторская задолженность классифицирована на следующие основные группы:

- долгосрочная дебиторская задолженность покупателей и заказчиков
- векселя полученные;
- долгосрочные отсроченные расходы;
прочая долгосрочная дебиторская задолженность (дебиторская задолженность работников и должностных лиц; дебиторская задолженность ассоциированных предприятий и др.).

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 11800 «Долгосрочная дебиторская задолженность» в отчете о финансовом положении.

Строка 190 «Долгосрочные активы прекращенной деятельности»

Данная строка отражает остаток счета 11900 «Долгосрочные активы прекращенной деятельности» в отчете о финансовом положении.

Строка 199 «Итого по разделу I.Б «Внеоборотные активы»»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму строк с 019 по 190 (строки 119+120+130+140+150+160+170+180+190).

Строка «Всего активы (раздел I. А. + раздел I.Б)»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму итогов по строкам 099 и 199.

Раздел 2. Обязательства

Обязательства – задолженность предприятия, возникающая из событий прошлых периодов, урегулирование которой приведет к выбытию ресурсов, содержащих экономическую выгоду. Обязательства классифицируются по срокам погашения на краткосрочные (текущие) и долгосрочные.

Краткосрочные обязательства

Строка 200 «Торговая кредиторская задолженность»

Данная строка отражает остаток по счетам краткосрочных обязательств, т.е. обязательств, подлежащих оплате по требованию кредитора, и часть долгосрочных обязательств, погашение которых ожидается в течение одного года с отчетной даты.

Строки 201 «Счета к оплате за товары и услуги» и 202 «Краткосрочные векселя к оплате» отражают остаток счета краткосрочной торговой кредиторской задолженности предприятия за полученные товары и услуги, приобретенные основные средства, нематериальные активы, инвестиции в недвижимость, биологические активы, долговые ценные бумаги (векселя, облигации) на отчетную дату. Данные строки складываются из остатков на счетах группы 22000 «Торговая кредиторская задолженность» (счета 22010, 22020) в отчете о финансовом положении.

Строка 203 «Авансы, полученные и прочие счета к оплате» отражает остаток счета краткосрочных обязательств, возникающих при получении от покупателей и заказчиков предварительной оплаты по договорам на поставку товаров и услуг и прочие счета к оплате (счета 22030, 22040) на отчетную дату.

Строка 210 «Краткосрочные долговые обязательства»

Данная строка отражает остаток счета краткосрочных долговых обязательств, возникших в результате привлечения заемных средств на финансирование

деятельности: кредитов, полученных от банков и других заимодавцев в национальной и иностранной валюте в стране и за рубежом, выпущенных долговых ценных бумаг, а также текущей части долгосрочного долгового обязательства, подлежащего исполнению в течение года с отчетной даты.

Краткосрочные долговые обязательства классифицируют на следующие категории:

- банковские кредиты, займы;
- прочие кредиты, займы;
- текущая часть долгосрочных долговых обязательств, т.е. часть долгосрочной задолженности, подлежащая выплате в течение года с отчетной даты;
- прочие краткосрочные долговые обязательства, такие как, например, краткосрочные векселя, облигации, задолженность по товарам и услугам с отсрочкой платежа на период, превышающий обычные сроки кредитования (коммерческий кредит), и другие обязательства которые должны быть исполнены в течение года с отчетной даты.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 22100 «Краткосрочные долговые обязательства» (счета 22110 по 22140 с учетом дисконтов и премий, отраженных на счетах 22141 и 22142) в отчете о финансовом положении.

Строка 220 «Краткосрочные начисленные обязательства»

Данная строка отражает остаток счета краткосрочных начисленных обязательств, не оплаченных на отчетную дату. Начисленные обязательства классифицируются по следующим наиболее значимым группам:

- начисленные обязательства по оплате товаров и услуг, которые получены предприятием или поставлены предприятию; начисленная заработная плата; подоходный налог к оплате; начисленные взносы на социальное страхование; дивиденды к выплате, начисленные проценты по долговым обязательствам, включая проценты по финансовой аренде;
- прочие начисленные расходы - это начисленные обязательства кроме вышеперечисленных, например, предстоящие расходы на оплату отпусков, льготные выплаты и т.д.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 22200 «Краткосрочные начисленные обязательства» (счета 22210 по 22270) в отчете о финансовом положении.

Строка 230 «Налоги к оплате»

Данная строка отражает на отчетный период остаток счета по обязательствам перед бюджетом по налогам, уплачиваемые предприятием. Порядок начисления и уплаты налогов регулируется налоговым законодательством Республики Таджикистан. Налоги к оплате классифицируют на следующие категории:

- налог на прибыль;
- минимальный налог к оплате;
- НДС к оплате;

- акцизы к оплате;
- налог на недвижимое имущество к оплате;
- налог с пользователей автомобильных дорог к оплате;
- земельный налог к оплате;
- прочие налоги к оплате.

Сальдо счетов по налогам к оплате на конец отчетного периода должно быть подтверждено актом сверки с налоговыми органами. Данная строка складывается из остатков на счетах группы 22300 «Налоги к оплате» (счета 22310 по 22370) в отчете о финансовом положении.

Строка 240 «Резервы предстоящих расходов и платежей»

Данная строка отражает остаток счета резервов на отчетную дату. Начисление и признание резервов предприятием учитывается в соответствии с МСФО (IAS) 37 «Оценочные резервы, условные обязательства и условные активы».

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 22400 «Резервы предстоящих расходов и платежей» в отчете о финансовом положении.

Строка 250 «Прочие краткосрочные обязательства».

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 22500 «Прочие краткосрочные обязательства» (счета 22510, 22520, 22530).

Строка 259 «Итого по разделу II. А. «Краткосрочные обязательства»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму строк с 200 по 250 (строки 200+210+220+230+240+250).

2.1. Долгосрочные обязательства

Долгосрочные обязательства - это обязательства со сроком оплаты более одного года от отчетной даты.

Строка 260 «Долгосрочные обязательства»

Данная строка отражает остаток счета долгосрочных финансовых обязательств, возникающих при получении кредитов и займов, в том числе обеспеченных выданными векселями на отчетную дату. Обязательства, возникающие у арендатора по договору финансовой аренды определяются в соответствии с МСФО (IAS) 17 «Аренда». Долгосрочные обязательства классифицируют на следующие категории:

- облигации к выплате;
- банковские кредиты, займы;
- прочие кредиты, займы;
- векселя к оплате (банкам и небанковским организациям, ассоциированным предприятиям, и прочие векселя к оплате);
- обязательства по финансовой аренде;
- долгосрочные обязательства прекращенной деятельности;
- прочие долгосрочные обязательства.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 22600 «Долгосрочные обязательства» (счета 22610 по 22660 с учетом дисконтов и премий, отраженных на счетах 22661, 22662) в отчете о финансовом положении.

Строка 270 «Доходы будущих периодов»

Данная строка отражает остаток счета отсроченных доходов, т. е. доходов, признание которых в соответствии с МСФО откладывается на последующие отчетные периоды. Например, отсроченные доходы, возникающие при учете субсидий, учете операции продажи активов с обратной арендой, а также учете предоплаты полученной от покупателей. Учет субсидий ведется в соответствии с МСФО (IAS) 20 «Учет государственных субсидий и раскрытие информации о государственной помощи», а операции с обратной арендой в соответствии с МСФО (IAS) 17 «Аренда».

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 22700 «Отсроченные доходы» в отчете о финансовом положении.

Строка 280 «Отсроченные налоговые обязательства»

Данная строка отражает на отчетную дату остаток счета отсроченных налоговых обязательств по налогу на прибыль в соответствии с МСФО (IAS) 12 «Налоги на прибыль».

Данная строка складывается из остатков на счете 22800 «Отсроченные налоговые обязательства» в отчете о финансовом положении.

Строка 290 «Обязательства по группам выбытия»,

Данная строка отражает остаток по счетам 22900 «Обязательств по группам выбытия».

Строка 298 «Итого по разделу II.Б. «Долгосрочные обязательства»»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму строк с 260 по 290 (строки 260+270+280+290).

Строка 299 «Всего обязательства (раздел II. А.+раздел II. Б.)

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму итогов по строкам 259 и 298.

Раздел 3. Собственный капитал

Капитал определяется как доля в активах предприятия, остающаяся после вычета всех его обязательств. В отчете о финансовом положении капитал может быть распределен на подгруппы, с тем, чтобы представить пользователям финансовой отчетности информацию о юридических и других аспектах, ограничивающих способность предприятия распределять или использовать капитал,

а также о наличии определенных привилегий одних собственников перед другими в отношении получения дивидендов.

Строка 300 «Уставный капитал»

Данная строка отражает в отчете о финансовом положении остаток счета уставного капитала с учетом формирования, увеличения или уменьшения уставного капитала в соответствии с законодательством Республики Таджикистан, размер вкладов учредителей, предусмотренных учредительными документами.

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 33000 «Уставный капитал» (счета 33010 по 33030 за вычетом остатка на счете 33090) в отчете о финансовом положении.

Строка 310 «Добавочный капитал»

Данная строка отражает остаток счета прочего капитала - корректировки по переоценке активов, курсовые разницы по операциям с иностранной валютой по зарубежным предприятиям. Добавочный капитал классифицируется на:

- курсовые разницы по операциям с иностранным подразделениям;
- корректировки по переоценке основных средств и инвестиций;
- капитал, авансированный собственником - учет вкладов в капитал юридических лиц - коммерческих предприятий, на имущество которых их учредители сохраняют право собственности или иное вещное право (государственные и коммунальные предприятия, кооперативы, созданные в форме коммерческих предприятий).

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 33100 «Добавочный капитал» (счета 33110 по 33160) в отчете о финансовом положении.

Строка 320 «Нераспределенная прибыль»

Данная строка отражает остаток счета нераспределенной прибыли или убытка за время существования предприятия за минусом выплат по дивидендам и прочим операциям, совершенным напрямую со счета нераспределенной прибыли (например, постепенный перевод суммы резерва по переоценке основных средств по мере амортизации суммы переоценки).

Данная строка складывается из остатков на счетах группы 33200 «Нераспределенная прибыль» (счета 33210, 33220) в отчете о финансовом положении.

Строка 330 «Резервный капитал»

Данная строка отражает остаток счета резервного капитала, образованного в соответствии с законодательством Республики Таджикистан или в соответствии с учредительными документами, суммы накопленной прибыли, ограниченной к распределению в соответствии с законодательством или по решению акционеров и участников.

Данная строка складывается из остатка на счете 33300 «Резервный капитал» в отчете о финансовом положении.

Строка 340 «Неконтрольные доли владения»

Данная строка отражает долю в активах предприятий консолидированных в консолидированную финансовую отчетность, которая принадлежит третьим сторонам.

Строка 339 «Итого по разделу III «Собственный капитал»

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму строк с 300 по 330 (строки 300+310+320+330).

Строка 399 «Всего обязательства и собственный капитал (Раздел II. А. +Раздел II. Б.+Раздел III)

Данная строка отчета о финансовом положении отражает сумму итогов по строкам 299 и 339.

3.2 Отчет о прибылях и убытках (Форма № 2)

Отчет о прибылях и убытках характеризует результаты деятельности предприятия за отчетный период.

Предприятие представляет в отчете о прибылях и убытках анализ доходов и расходов, используя классификацию, основанную на характере доходов и расходов. Предприятия, классифицирующие расходы по функциям затрат, должны представлять в примечаниях к финансовой отчетности дополнительную информацию о характере данных расходов.

Отдельные линейные статьи должны представляться в отчете о прибылях и убытках, когда этого требует МСФО, или когда это необходимо для достоверного представления финансовых результатов деятельности предприятия. При необходимости дополнительные линейные статьи, а также их названия и порядок расположения могут быть изменены.

Строка 010 «Чистый доход от реализации»

Данная строка включает сумму основного дохода от операционной деятельности за вычетом скидок, предоставленных покупателям и возврата товаров. Данная информация отражается в учете на счетах 44010 «Доходы от реализации» за вычетом остатка по счету 44090 «Возврат проданных товаров и скидки».

Для предприятий, у которых сельскохозяйственная деятельность является основной операционной деятельностью, данная строка отражает доходы от биологических активов, отраженных на счетах группы 44100 «Доходы от биологических активов».

Строка 020 «Себестоимость реализации»

Данная строка включает себестоимость реализованных товаров и услуг, а также сумму уценки до чистой стоимости реализации за отчетный период. Данная информация отражается в учете на счетах группы 55000 «Себестоимость реализованных запасов, работ и услуг».

Для предприятий, у которых сельскохозяйственная деятельность является основной операционной деятельностью, данная строка отражает расходы по производству биологических активов, отраженных на счете 55100 «Расходы по производству биологических активов».

Строка 030 «Валовая прибыль»

В данной строке отражается разница между строкой 010 «Чистый доход от реализации» и строкой 020 «Себестоимость реализации».

Строка 040 «Реализационные расходы»

Данная строка отражает расходы, возникающие при реализации, хранении и сбыте готовой продукции, товаров, услуг за отчетный период. Данная информация отражается в учете на счетах группы 55200 «Реализационные расходы».

Строка 041 «Расходы по реализации: в том числе амортизация» отражает сумму расходов, начисленных за отчетный период по износу основных средств, используемых в процессе реализации. Данная информация является справочной для строки 040.

Строка 050 «Общие административные расходы»

Данная строка отражает расходы за отчетный период, связанные с содержанием администрации и общим управлением предприятием. Данная информация отражается в учете на счетах группы 55300 «Общие административные расходы».

Строка 051 «Общие административные расходы: в том числе амортизация» отражает сумму расходов, начисленных за отчетный период по износу основных средств, не используемых в процессе производства или реализации. Данная информация является справочной для строки 050.

Строка 060 «Итого операционные расходы»

В данной строке отражается сумма строки 040 «Реализационные расходы» и строки 050 «Общие административные расходы».

Строка 070 «Прочие операционные доходы / (расходы)»

Данная строка отражает доходы предприятия, полученные в результате операционной деятельности, отличной от основной и прочие операционные расходы

предприятия, отличные от расходов по реализации и административных расходов. Данная информация отражается в учете на счете 44020.

Для предприятий, у которых сельскохозяйственная деятельность не является основной операционной деятельностью, по строке 070 «Прочие операционные доходы» отражает доходы от биологических активов отраженных на счетах группы 44100 «Доходы от биологических активов». Для данных предприятий расходы по производству биологических активов отраженных на счете 55100 «Расходы по производству биологических тоже отражается по строке 070 «Прочие расходы от операционной деятельности».

Строка 080 «Операционная прибыль (убыток)»

В данной строке отражается результат операционной деятельности, т.е. остаток строки 030 «Валовая прибыль» минус остаток строки 060 «Итого операционные расходы» плюс / (минус) остаток по строке 070 «Прочие операционные доходы / (расходы)».

Строка 100 «Доходы / (расходы) по процентам»

Данная строка отражает неоперационные доходы и расходы за отчетный период в виде процентов по долговым обязательствам, финансовой аренде и другие доходы и расходы по займам. Данная информация отражается на счетах 66010 «Доходы в виде процентов» и 66110 «Расходы в виде процентов».

Строка 110 «Доходы / (убытки) от инвестиций»

Данная строка отражает неоперационные доходы за отчетный период в виде дивидендов и неоперационные убытки от обесценения, выбытия и переоценки инвестиций в ценные бумаги. Данная информация отражается в учете на счетах 66030 «Доходы от дивидендов» и 66120 «Убытки от инвестиций».

Строка 120 «Доходы / (убытки) от курсовых разниц»

Данная строка отражает доходы и убытки от курсовой разницы за отчетный период, возникающие в ходе деятельности предприятия. Данная информация отражается в учете на счетах 66040 «Доходы от курсовых разниц» и 66140 «Убытки от курсовых разниц». По строке 120 показывается чистый остаток курсовых разниц за период.

Строка 130 «Доходы / (убытки) от конвертации валют»

Данная строка отражает доходы и убытки, возникшие в результате конвертации валют. Данная информация отражается в учете на счетах 66050 «Доходы от конвертации» и 66150 «Убытки от конвертации». По строке 130 показывается чистый остаток доходов и убытков от конвертации.

Строка 140 «Доходы / (убытки) от выбытия долгосрочных активов»

Данная строка отражает доходы и убытки, возникшие в результате выбытия долгосрочных активов. Данная информация отражается в учете на счетах 66060 «Доходы от выбытия долгосрочных активов» и 66160 «Убытки от выбытия долгосрочных активов». По строке 140 показывается чистый остаток доходов и убытков от выбытия долгосрочных активов.

Строка 150 «Убытки от обесценения»

Данная строка отражает убытки, возникшие в результате обесценения ТМЗ, основных средств, нематериальных активов и инвестиций. Данная информация отражается в учете на счете 66130 «Убытки от обесценения».

Строка 160 «Прочие неоперационные доходы / (расходы)»

Данная строка отражает доходы и расходы за отчетный период от инвестиционной и финансовой деятельности, не вошедшие в строки 100-150. Данная информация в учете отражается на счетах: 66070 «Прочие неоперационные доходы» и 66170 «Прочие неоперационные расходы».

Строка 170 «Итого неоперационные доходы / (расходы)»

В данной строке отражается результат от неоперационной деятельности, суммируются доходы и убытки по строкам 100 по 160.

Строка 180 «Доля прибыли / (убытка) ассоциированных предприятий»

В данной строке отражается доля предприятия в прибылях и убытках ассоциированных предприятий. Данная информация в учете отражается на счете 66020 «Доходы от инвестиций».

Строка 190 «Прибыль до налогообложения»

В данной строке отражается финансовый результат от обычной деятельности за отчетный период до вычета налогов, т.е. остаток строки 080 «Операционная прибыль / (убыток)» плюс / (минус) остаток строки 170 «Итого внеоперационные доходы / (расходы)» плюс / (минус) остаток строки 180 «Доля прибыли / (убытка) ассоциированных предприятий».

Строка 200 «Налог на прибыль»

Данная строка отражает сумму расходов по налогу на прибыль за отчетный период. Данная информация отражается в учете на счете 66200 «Расходы / (доходы) по налогу на прибыль».

Строка 210 «Чистая прибыль от продолжающейся деятельности»

В данной строке отражается чистая прибыль / (убыток) за отчетный период от продолжающейся деятельности, т.е. остаток строки 190 «Прибыль до налогообложения» минус остаток строки 200 «Налог на прибыль».

Строка 220 «Прибыль(убыток) от прекращенной деятельности»

В данной строке отражается прибыль (убыток) от прекращенной деятельности. Данная информация отражается в учете на счетах 66080 «Прибыль от прекращенной деятельности» и 66180 «Убыток от прекращенной деятельности».

Строка 230 «Итоговая чистая прибыль / (убыток) за период»

В данной строке отражается итоговая чистая прибыль / (убыток) за отчетный период, т.е. остаток строки 210 «Чистая прибыль от продолжающейся деятельности» плюс остаток строки 220 «Прибыль / (убыток) от прекращенной деятельности».

Данная итоговая чистая прибыль или убыток за период распределяется в разрезе доли приходящейся на акционеров материнского предприятия в строке 240 и доли приходящейся на неконтрольные доли владения в строке 250.

Строка 260 «Прибыль на акцию»

В данной строке отражается итоговая чистая прибыль / (убыток) за отчетный период, т.е. остаток строки 230 «Итоговая чистая прибыль / (убыток) за период» деленная на средневзвешенное количество акций предприятия за период.

3.3 Отчет о совокупном доходе (Форма № 3)

Предприятие представляет в отчете о совокупном доходе как минимум следующие линейные статьи:

- каждый компонент прочего совокупного дохода, классифицированный по его характеру;
- доля в прочем совокупном доходе ассоциированных и совместных предприятий, учтенная согласно методу учета по долевого участию; и
- суммарный совокупный доход; а также
- суммарный совокупный доход за период, относящийся к
  - а. неконтрольной доле участия и
  - б. акционерам материнского предприятия.

Строка 010 «Чистая прибыль / (убыток) за период»

Данная строка отражает чистую прибыль (или убыток), полученную за период после выплаты налогов. В данной строке показана сумма строки 230 Формы № 2 «Отчета о прибылях и убытках».

Раздел «Прочий совокупный доход» отражает изменение в чистых активах предприятия, которые непосредственно отражаются в собственном капитале, по следующим строкам:

Строка 020 «Прибыль / (убыток) от переоценки недвижимости»

Данная строка отражает результаты переоценки основных средств и нематериальных активов в соответствии с МСФО (IAS) 16 «Основные средства» и МСФО (IAS) 38 «Нематериальные активы».

Строка 030 «Инвестиции, имеющиеся в наличии для продажи»

Данная строка отражает прибыли и убытки от оценки инвестиций, имеющихся в наличии для продажи в соответствии с МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение».

В соответствии с параграфом 55, МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение» прибыль или убыток по имеющемуся в наличии для продажи финансовому активу следует признавать непосредственно в отчете о прочем совокупном доходе, за исключением убытков от обесценения и положительных или отрицательных курсовых разниц, вплоть до прекращения признания данного финансового актива, после чего полученная прибыль или убыток, ранее признанные в капитале, следует признать в отчете о прибылях и убытках за период. При этом процентные доходы, рассчитанные с использованием метода эффективной процентной ставки, признаются напрямую в отчете о прибылях и убытках за период. Дивиденды по долевым инструментам, имеющимся в наличии для продажи, отражаются напрямую в отчете о прибылях и убытках за период, в момент когда у предприятия возникает право на получение данных дивидендов.

В соответствии с параграфами 67 и 68 МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение» когда снижение справедливой стоимости имеющегося в наличии для продажи финансового актива признается непосредственно в отчете о прочем совокупном доходе и существуют объективные доказательства того, что данный актив обесценился, то накопленный убыток, признанный в отчете о прочем совокупном доходе, переклассифицируется в отчет о прибылях и убытках за период в порядке корректировки по переклассификации, несмотря на то что сам финансовый актив еще не списан с баланса. Сумма убытка, которая переклассифицируется из отчета о прочем совокупном доходе в отчет о прибылях и убытках за период в порядке корректировки по переклассификации как это определено выше, представляет собой разность между затратами на приобретение актива (за вычетом каких-либо выплат основной суммы и амортизации) и текущей справедливой стоимостью за вычетом убытка от обесценения этого актива, отраженного ранее в отчете о прибылях и убытках.

Строка 040 «Хеджирование денежных потоков»

В соответствии с параграфом 95 МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение» учет хеджирования денежных потоков осуществляется следующим образом:

- часть прибыли или убытка по инструменту хеджирования, эффективность которого была установлена, следует относить непосредственно на счета капитала через отчет о прочем совокупном доходе;
- неэффективная часть прибыли или убытка по инструменту хеджирования подлежит отражению в отчете о прибылях и убытках за период.

Если предприятие ведет учет хеджирование сделок в соответствии с МСФО (IAS) 39 «Финансовые инструменты: признание и измерение», оно должно в соответствии с параграфами 92-96, МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» раскрывать корректировки по переклассификациям, относящимся к компонентам прочего совокупного дохода.

Строка 050 «Курсовые разницы, возникшие при переводе иностранного подразделения»

Данная строка отражает курсовые разницы, возникшие при пересчете финансовой отчетности зарубежного подразделения, валюта которой отличается от валюты представления отчетности, для составления консолидированной финансовой отчетности.

Строка 080 «Налоги по статьям, непосредственно относимые на капитал или перенесенные из капитала»

Данная строка отражает влияние налога на прибыль по всем статьям прочего совокупного дохода, которые относятся непосредственно на капитал или сумму переклассификаций из капитала в отчет о прибылях и убытках за период.

Строка 090 «Чистая прибыль / (убытки), признанная непосредственно в самом капитале (стр.020+стр.030+стр.040+стр.050-стр.080)»

Данная строка отражает прочий совокупный доход, который показывает увеличения статьей капитала без участия собственников.

Строка 100 «Чистый совокупный доход (стр010+стр090)»

Данная строка отражает чистый совокупный доход, полученный предприятием за отчетный период.

Данная итоговая чистая прибыль или убыток за период распределяется в разрезе доли, приходящейся на акционеров материнского предприятия в строке 110, и доли, приходящейся на неконтрольные доли владения в строке 120.

3.4 Отчет об изменениях в собственном капитале (Форма № 4)

МСФО требует составление и представление отчета об изменениях в собственном капитале как одного из основных отчетов.

В соответствии с параграфом 106 МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» предприятие должно представлять в данном отчете следующую информацию:

- чистый совокупный доход за период, показывающий отдельно итоговые суммы, относящиеся к доли акционеров материнского предприятия и к неконтрольной доле владения;
- по каждому компоненту собственного капитала – воздействие

ретроспективного применения или ретроспективного пересчета в соответствии с МСФО (IAS) 8 «Учетная политика, изменения в бухгалтерских оценках и ошибки»;

- суммы операций с собственниками или действующими в качестве собственников, выделяя отдельно взносы собственников и распределения собственникам;
- выверка между балансовой стоимостью каждого компонента собственного капитала на начало и на конец периода, с отдельным раскрытием каждого изменения.

Отчет об изменениях в собственном капитале отражает наличие и движение всех видов источников собственного капитала:

- уставного капитала;
- резервного капитала;
- прочего капитала;
- нераспределенной прибыли.

Изменения в капитале предприятия происходят в результате операций с собственниками, которые приобретают выпущенные за отчетный период акции, в пользу которых начисляются и выплачиваются дивиденды, а также за счет накопления нераспределенной прибыли, уценки и дооценки некоторых видов имущества. В общем виде эти изменения выражаются в изменении чистых активов за отчетный период.

Отчет об изменениях в собственном капитале предприятия произошедших за период показывает как получилась сумма по разделу «Собственный капитал» в Форме №1 отчета о финансовом положении предприятия.

Отчет об изменениях в капитале состоит из семи столбцов, предназначенных для каждого элемента собственного капитала:

- Уставный капитал;
- Добавочный капитал;
- Резервный капитал;
- Нераспределенная прибыль / (убыток).

Также в отдельных столбцах выделяют доли акционеров материнского предприятия, неконтрольные доли владения и в последнем столбце отражается итоговая сумма, которая суммирует долю акционеров материнского предприятия и неконтрольные доли владения.

Неконтрольные доли владения – это часть прибыли или убытка и чистых активов дочернего предприятия, приходящаяся на долю в капитале, которой акционеры материнского предприятия не владеют прямо или косвенно через дочерние структуры.

В столбце «Уставный капитал» учитываются простые акции; привилегированные акции, выкупленные собственные акции и прочий уставный капитал.

В столбце «Добавочный капитал» учитываются корректировки по переоценке имущества, корректировки по переоценке инвестиций, курсовые разницы при переводе финансовой отчетности иностранного подразделения, хеджирование денежных потоков, а также влияние изменений в учетной политике и исправление существенных ошибок, которые влияют на «Добавочный капитал».

В столбце «Нераспределенная прибыль / (убыток)» учитывается сумма чистой прибыли за время существования предприятия за вычетом убытков, выплат по дивидендам и распределений по прочим фондам, а также прибыли, присоединенной к собственному капиталу предприятия.

В столбце «Доля акционеров материнского предприятия» учитываются итоговые суммы изменений доли акционеров материнского предприятия за отчетный период.

В столбце «Неконтрольные доли владения» учитывается доля прибыли или убытка и чистых активов дочернего предприятия, приходящаяся на долю в капитале, которой акционеры материнского предприятия не владеют прямо или косвенно через дочерние структуры.

В последнем столбце учитываются суммарные изменения и сальдо собственного капитала предприятия.

Отчет об изменениях в капитале состоит из статей, которые влияют на изменения в собственном капитале предприятия между двумя отчетными датами.

Раздел А

В данном разделе отражаются эффект изменения в учетной политике (строка 030) и исправления существенных ошибок (строка 040) путем корректировки сальдо накопленной нераспределенной прибыли на начало отчетного периода (строка 010).

Раздел Б

В данном разделе отражается совокупный доход отчетного периода, который состоит из суммы строки 110 «Чистая прибыль / (убыток) отчетного года» (которая равна остатку строки 010 Формы 3) и строки 120 «Прочий совокупный доход» (которая равна остатку строки 090 Формы 3).

Строка 120 «Прочий совокупный доход», который в соответствии с требованиями отдельных стандартов непосредственно относятся на статьи собственного капитала, включает:

- Прирост / (дефицит) от переоценки имущества;
- Прирост / (дефицит) от переоценки инвестиций;
- Хеджирование денежных потоков;
- Курсовые разницы, при пересчете финансовой отчетности иностранного подразделения.

Раздел В

В этом разделе учитываются все изменения в собственном капитале, которые связаны с собственниками:

- Строка 210 – взносы и вклады собственников;
- Строка 220 – выпуск новых акций в отчетном периоде;
- Строка 230 – изъятие капитала собственниками;
- Строка 240 – распределение прибыли среди собственников (выплата дивидендов);
- Строка 250 – изменения в резервах за счет прибыли или перераспределение фондов;
- Строка 260 – выкуп собственных акций (долевых инструментов), который отражается со знаком минус.
- Строка 270 – учитывается часть прибыли, на которую в соответствии с законодательством или учредительными документами предприятия наложено ограничение к распределению.

3.5 Отчет о движении денежных средств (Форма № 5)

Отчет о движении денежных средств предназначен для предоставления информации об изменениях в денежных средствах и их эквивалентах посредством классификации поступлений и платежей денежных средств за период на операционную, инвестиционную и финансовую деятельности.

Предприятие должно представлять данные о движении денежных средств от операционной деятельности, используя либо прямой, либо косвенный метод. Оба этих метода разрешены, согласно МСФО, однако использование прямого метода считается предпочтительным.

При использовании прямого метода для составления отчета о движении денежных средств информация о валовых поступлениях и валовых выплатах денежных средств может быть получена из учетных записей предприятия по денежным средствам за отчетный период или посредством корректировок финансовой отчетности за отчетный период от метода начисления к кассовому методу.

Предприятие должно отдельно представлять данные о движении денежных средств от операционной, инвестиционной и финансовой деятельности, отражая основные виды валовых денежных поступлений и платежей.

Раздел 1 «Операционная деятельность»

Строка 010 «Доход от реализации»

Данная строка отражает валовые поступления денежных средств от основной операционной деятельности. Для формирования данной информации строка 010 «Чистый доход от реализации» Формы 2 должна быть скорректирована на изменения в состоянии дебиторской задолженности по счету 10410 «Счета к получению», 10420 «Векселя к получению» и изменения в состоянии кредиторской задолженности по счету 22030 «Авансы полученные».

Строка 020 «Прочие поступления от операционной деятельности»

Данная строка отражает валовые поступления денежных средств от прочей операционной деятельности. Для формирования данной информации строка 070 «Прочие операционные доходы / (расходы)» Формы 2 должна быть скорректирована на изменения в состоянии дебиторской задолженности по группе счетов 10500 «Прочая дебиторская задолженность» и счету 22040 «Прочие счета к оплате», которые относятся к данным поступлениям.

Строка 030 «Итого поступления от операционной деятельности»

Данная строка отражает общую сумму валовых поступлений денежных средств от операционной деятельности за отчетный период, т.е. сумма строк 010 и 020.

Строка 040 «Себестоимость реализации»

Для формирования данной информации строка 020 «Себестоимость реализации» Формы 2 должна быть скорректирована на сумму изменений счетов 10700 «Товарно-материальные запасы» и на сумму изменений в состоянии кредиторской задолженности по соответствующим счетам 22010 «Счета к оплате» и 22020 «Краткосрочные векселя к оплате».

Строка 050 «Оплата труда и социального налога»

Данная строка отражает валовую начисленную сумму денежных средств по оплате заработной платы и в фонд социальной защиты населения с учетом изменений остатков по счетам учета заработной платы, социального и подоходного налога скорректированную на остатки по предоплате на счетах группы 10500 «Прочая дебиторская задолженность» и задолженности на счете 22200 «Краткосрочные начисленные обязательства», которые относятся к оплате труда и социального налога.

Строка 060 «Оплата услуг»

Данная строка отражает валовые платежи по расчетам за приобретенные услуги. Для формирования данной информации строка 040 «Реализационные расходы» и 050 «Общие административные расходы» Формы 2 должна быть скорректирована на сумму расходов, отраженных в строке 050 по оплате труда и социального налога, расходов, отраженных в строке 090 «Выплата прочих налогов», строка 100 «Прочие операционные выплаты», а также изменения за период в группе счетов 10800 «Расходы, оплаченные авансом», 10500 «Прочая дебиторская задолженность» и 22200 «Краткосрочные начисленные обязательства», которые относятся к данным расходам.

Строка 070 «Выплата процентов»

Данная строка (если данная статья классифицируется как операционная деятельность) отражает валовую сумму денежных средств по оплате процентов. Для

формирования данной информации сумма счета 66110 «Расходы в виде процентов» должна быть скорректирована на сумму счета 22260 «Проценты к оплате».

Строка 080 «Оплата налога на прибыль»

Данная строка отражает валовую сумму денежных средств по оплате налога на прибыль предприятия за отчетный период. Для формирования данной информации необходимо скорректировать строку 200 «Налог на прибыль» Формы 2 на сумму изменений в счетах 10530 «Налоги, оплаченные авансом» и 22310 «Налоги на прибыль к оплате», относящиеся к налогу на прибыль.

Строка 090 «Выплата прочих налогов»

Данная строка отражает валовую сумму денежных средств по оплате налогов, кроме налога на прибыль. Для формирования данной информации необходимо скорректировать счет 55314 «Налоги и сборы» на сумму изменений в счетах 10530 «Налоги, оплаченные авансом», 10540 «Налоги, подлежащие возмещению» и группе счетов 22300 «Налоги к оплате», относящиеся к данным налогам.

Строка 100 «Прочие операционные выплаты»

Данная строка отражает валовую сумму денежных средств по оплате прочих затрат по операционной деятельности, не отраженных в строках 040-090. Необходима дополнительная корректировка операционных расходов на суммы неденежных статей, если они не учтены по этим строкам, такие как например, резерв на безнадежные долги, износ основных средств и амортизация нематериальных активов, начисленных обязательств по статьям «Резервы».

Строка 110 «Итого выбытия в части операционной деятельности»

Данная строка отражает общую сумму валовых платежей денежных средств от операционной деятельности за отчетный период, т.е. сумму строк 040 по 100 (строки 040+050+060+070+080+090+100).

Строка 190 «Итого движение денежных средств от операционной деятельности»

Данная строка отражает чистое изменение денежных средств, в результате операционной деятельности за отчетный период, т.е. строка 030 минус строка 110.

Раздел 2 «Инвестиционная деятельность»

Строка 210 «Продажа основных средств и недвижимости»

Данная строка отражает валовые поступления денежных средств от продажи основных средств и недвижимости.

Строка 220 «Продажа нематериальных активов»

Данная строка отражает валовые поступления денежных средств от реализации нематериальных активов.

Строка 230 «Продажа ценных бумаг»

Данная строка отражает валовые поступления денежных средств от реализации ценных бумаг.

Строка 240 «Возврат займов и погашения по облигациям»

Данная строка отражает поступления денежных средств по возврату предоставленных займов и погашению по облигациям.

Строка 250 «Прочие поступления от инвестиционной деятельности»

Данная строка отражает прочие поступления от инвестиционной деятельности, не отраженных в строках 210 - 240.

Строка 260 «Итого поступления от инвестиционной деятельности»

Данная строка отражает общую сумму валовых поступлений денежных средств от инвестиционной деятельности за отчетный период, т.е. сумму строк 210 - 250 (строки 210+220+230+240+250).

Строка 270 «Приобретение основных средств и недвижимости»

Данная строка отражает валовые платежи по приобретению основных средств и недвижимости за отчетный период

Строка 280 «Приобретение нематериальных активов»

Данная строка отражает валовые платежи по приобретению нематериальных активов за отчетный период

Строка 290 «Приобретение ценных бумаг»

Данная строка отражает валовые платежи по приобретению ценных бумаг за отчетный период.

Строка 300 «Предоставление денежных займов»

Данная строка отражает валовые выплаты денежных средств по предоставлению займов.

Строка 310 «Прочие выплаты от инвестиционной деятельности»

Данная строка отражает сумму прочих выплат от инвестиционной деятельности, не отраженных в строках 270- 300.

Строка 320 «Итого выбытия денежных средств от инвестиционной деятельности»

Данная строка отражает общую сумму валовых платежей денежных средств от инвестиционной деятельности за отчетный период, т.е. сумму строк 270 по 310 (строки 270+280+290+300+310).

Строка 330 «Итого движение денежных средств от инвестиционной деятельности»

Данная строка отражает чистое изменение денежных средств от инвестиционной деятельности за отчетный период, т.е. строка 270 минус строка 320.

Раздел 3. Финансовая деятельность

Строка 410 «Эмиссия акций»

Данная строка отражает валовую сумму денежных средств, поступивших от выпуска в обращение акций предприятия.

Строка 420 «Эмиссия облигаций»

Данная строка отражает валовую сумму денежных средств, поступивших от выпуска облигаций предприятия.

Строка 430 «Вложения учредителей»

Данная строка отражает валовую сумму денежных средств, поступивших от учредителей по взносам в уставный и дополнительно оплаченный капитал предприятия.

Строка 440 «Кредиты и займы»

Данная строка отражает валовые суммы денежных средств от полученных кредитов и займов за отчетный период.

Строка 450 «Прочие поступления от финансовой деятельности»

Данная строка отражает сумму прочих поступлений от финансовой деятельности, не отраженных в строках 410- 440.

Строка 460 «Итого поступления от финансовой деятельности»

Данная строка отражает общую сумму валовых поступлений денежных средств от финансовой деятельности за отчетный период, т.е. сумму строк 410 - 450 (строки 410+420+430+440+450).

Строка 470 «Дивиденды»

Данная строка отражает сумму денежных средств, выплаченных в виде дивидендов.

Строка 480 «Кредиты и займы»

Данная строка отражает сумму выплат денежных средств по погашению полученных кредитов и займов.

Строка 490 «Выкуп собственных акций»

Данная строка отражает сумму денежных средств, выплаченных для приобретения собственных акций предприятия.

Строка 500 «Прочие выплаты от финансовой деятельности»

Данная строка отражает сумму по прочим платежам по финансовой деятельности, не отраженную в строках 470- 490.

Строка 510 «Итого выбытия денежных средств от финансовой деятельности»

Данная строка отражает общую сумму валовых платежей денежных средств от финансовой деятельности за отчетный период, т.е. сумму строк 40- 500 (т.е. строки 470+480+490+500).

Строка 590 «Итого движение денежных средств от финансовой деятельности»

Данная строка отражает чистое изменение денежных средств от финансовой деятельности за отчетный период, т.е. строка 460 минус 510.

Строка 600 «Нереализованные прибыли и убытки от курсовых разниц»

Данная строка отражает сумму нереализованной прибыли или убытка, возникших в результате изменения обменных курсов иностранной валюты за отчетный период, которые не являются движением денежных средств.

Строка 700 «Чистое изменение денежных средств»

Данная строка отражает чистое изменение денежных средств от всей деятельности предприятия за отчетный период, т.е. строка 190 плюс / (минус) строка 390 плюс / (минус) строка 590 плюс / (минус) строка 600.

Результат, отраженный по строке 700 «Чистое изменение в состоянии денежных средств», равен изменению денежных средств и их эквивалентов, отраженных в отчете о финансовом положении за отчетный период.

Раздел 4. Косвенный метод

При применении косвенного метода отчет о движении денежных средств составляется после подготовки других отчетов. Так как раздел «Операционная деятельность» данного отчета подготавливается на основе корректировки отчета о прибылях и убытках на изменения в остатках на счетах активов и обязательств в отчете о финансовом положении.

Общая схема использования заключается в следующем: строка 230 «Итоговая чистая прибыль / (убыток) за период» Формы 2, корректируется на неденежные операции (амортизации, начисленных резервов, расходы / (доходы) по отсроченному налогу на прибыль, нереализованные расходы / (доходы) от курсовой разницы, и т.д.) и изменения в остатках на счетах активов и обязательств в отчете о финансовом положении и прочие изменения, которые относятся к движению денежных средств от инвестиционной и финансовой деятельности.

Операционная деятельность

Строка 100 «Чистая прибыль / (убыток) за период»

Данная строка отчета о движении денежных средств берется из строки 230 «Итоговая чистая прибыль / (убыток) за период».

Корректировка чистой прибыли

Сначала сумма чистой прибыли корректируется на статьи неденежных доходов и расходов.

Строка 110 «Корректировки на статьи неденежных доходов и расходов»

Данная строка отражает итоговую сумму корректировок на статьи неденежных расходов и доходов (строк 111+112+113+114+115+116). Расходы отражаются со знаком плюс и доходы со знаком минус.

Строка 111 «Расходы по амортизации» отражает расходы на амортизацию, которые отражены в строках 041 «Реализационные расходы в т.ч. износ и амортизация» и 051 «Общие административные расходы в т.ч. износ и амортизация» Формы 2 со знаком плюс.

Строка 112 «Начисленные резервы» отражает расходы, понесенные в отчетный период на создание резервов.

Строка 113 «Амортизация скидок, надбавок» отражает сумму предоставленных и полученных скидок по договорам с поставщиками и потребителями, отнесенных на доходы и убытки в данном отчетном периоде.

Строка 114 «Нереализационные прибыли и убытки от курсовых разниц» отражает сумму прибыли и убытка от изменения курса иностранной валюты за период, которые отнесены в отчет о прибылях и убытках в отчетном периоде.

Строка 115 «Прочие неденежные статьи» отражает те суммы неденежных статей, которые не отражены в строках 111 по 114.

Далее производится корректировка на отраженные в отчете о прибылях и убытках доходы и расходы от инвестиционной и финансовой деятельности.

Строка 120 «Корректировки на статьи неоперационных доходов и расходов»

Данная строка отражает итоговую сумму корректировок на статьи неоперационных доходов и расходов, т.е. доходов и расходов относящихся к инвестиционной и финансовой деятельности предприятия (строк 121+122). Расходы отражаются со знаком плюс и доходы со знаком минус.

Строка 121 «Доходы от инвестиционной и финансовой деятельности» отражает те суммы доходов, которые относятся к инвестиционной и финансовой деятельности.

Строка 122 «Расходы от инвестиционной и финансовой деятельности» отражает те суммы расходов, которые относятся к инвестиционной и финансовой деятельности.

Далее производится корректировка на изменения в статьях отчета о финансовом положении.

Строка 130 «Корректировки на изменение в статьях отчета о финансовом положении»

Данная строка отражает итоговую сумму корректировок на изменения в статьях отчета о финансовом положении в течение отчетного периода (строки 131+132+133+134+135+136+137+138+139+140).

В строках 131 по 140 показываются все изменения, произошедшие в статьях активов и обязательств, по сравнению с началом отчетного периода. Все положительные изменения в активах должны отниматься, а отрицательные добавляться к чистой прибыли. Все положительные изменения в обязательствах должны добавляться, а отрицательные отниматься от чистой прибыли.

Строка 180 «Итого сумма корректировок чистой прибыли»

В данной строке отражается сумма всех корректировок чистой прибыли, т.е. строка 110 плюс / (минус) строка 120 плюс / (минус) строка 130.

Строка 190 «Итого движение денежных средств от операционной деятельности»

В данной строке отражается итоговая сумма движения денежных средств от операционной деятельности», т.е. строка 100 плюс / (минус) строка 180.

Отражение денежных потоков от инвестиционной и финансовой деятельности производится аналогично прямому методу.

3.6 Налоговая выверка (Форма №6)

Строка 010 «Прибыль / (убыток) до налогообложения»

В данной строке отражается результат показателей финансовой деятельности согласно строке 190 «Прибыль до налогообложения» Формы 2.

Строка 020 «Налоговые штрафы и пеня»

В данной строке отражаются начисленные штрафы и пени в бюджет, которые согласно налоговому законодательству Республики Таджикистан не могут вычитываться в целях расчета налога на прибыль, подлежащего уплате в бюджет.

Строка 030 «Представительские расходы»

В данной строке отражаются представительские расходы, которые согласно налоговому законодательству Республики Таджикистан не могут вычитываться в целях расчета налога на прибыль, подлежащего уплате в бюджет.

Строка 040 «Расходы, превышающие нормы»

В данной строке отражаются расходы, превышающие нормы, установленные налоговым законодательством (например, существуют ограничения по вычетам по расходам на благотворительность, по процентам, и т.д.).

Строка 050 «Бездокументные расходы»

В данной строке отражаются расходы, по которым отсутствуют подтверждающие документы. Данные расходы, согласно налоговому законодательству Республики Таджикистан, не могут вычитываться в целях расчета налога на прибыль, подлежащего уплате в бюджет.

Строка 060 «Дивиденды, полученные от резидентного предприятия»

В данной строке отражаются дивиденды, полученные от резидентного предприятия резидентным предприятием, которые согласно налоговому законодательству Республики Таджикистан не включаются в налогооблагаемые доходы в целях расчета налога на прибыль, подлежащего уплате в бюджет.

Строка 070 «Прочие постоянные разницы, не разрешенные к вычету»

В данной строке отражаются прочие постоянные разницы по расходам, не разрешенные к вычету согласно налоговому законодательству Республики Таджикистан.

Строка 080 «Прочие постоянные разницы, не включаемые в валовый доход»

В данной строке отражаются прочие постоянные разницы по доходам, не облагаемым налогом на прибыль согласно налоговому законодательству Республики Таджикистан.

Строка 100 «Прибыль / (убыток), скорректированная на постоянные разницы»

В данной строке отражается прибыль / (убыток) до налогообложения, скорректированная с учетом постоянных разниц (строки 010+020+030+040+ +050-060+070-080).

Строка 110 «Ставка налога на прибыль»

В данной строке отражается действующая ставка налога на прибыль.

Строка 120 «Расходы по налогу на прибыль»

В данной строке отражаются расходы по налогу на прибыль без учета расходов по отложенному налогу (строка 100 умноженная на строку 110).

Строка 130 «Износ и амортизация, учетная»

В данной строке отражается начисленная амортизация по данным бухгалтерского учета, т.е. согласно учетной политике предприятия.

Строка 140 «Износ и амортизация, налоговая»

В данной строке отражается начисленная амортизация по данным налогового учета, т.е. согласно требованиям налогового законодательства Республики Таджикистан.

Строка 150 «Расходы по сомнительным долгам»

В данной строке отражает начисленный резерв по сомнительным долгам за отчетный период минус списание безнадежного долга за отчетный период;

Строка 160 «Себестоимость запасов»

Данная строка заполняется только теми предприятиями, которые ведут учет ТМЗ по периодический методу.

Строка 170 «Прочие временные разницы»

В данной строке отражаются прочие временные разницы по расходам и доходам, которые согласно налоговому законодательству Республики Таджикистан не включаются в расчет налога на прибыль, подлежащего уплате в бюджет.

Строка 200 «Прибыль / (убыток), скорректированная на временные разницы»

В данной строке отражается прибыль (или убыток), скорректированная с учетом постоянных и временных разниц $(100+130-140+150 \pm 160 \pm 170)$.

Строка 210 «Ставка налога на прибыль»

В данной строке отражается действующая ставка налога на прибыль.

Строка 220 «Налог на прибыль к оплате»

В данной строке отражается текущий налог на прибыль к оплате.

Строка 230 «Отсроченное налоговое обязательство / (требование)»

В данной строке отражается сумма отсроченных налоговых активов или обязательств (120 ± 220).

Часть 4 Порядок подготовки примечаний к финансовой отчетности

4.1 Общая информация

В примечаниях к финансовой отчетности предприятие:

- представляет информацию об основе подготовки финансовой отчетности и конкретной учетной политике, используемой в соответствии с параграфами 108-115 МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности»;
- раскрывает информацию, требуемую МСФО, которая не представлена непосредственно в отчете о финансовом положении, отчете о прибылях и убытках, отчете о совокупном доходе, отчете об изменениях в капитале или отчете о движении денежных средств; и
- раскрывает дополнительную информацию, которая не представлена непосредственно в отчете о финансовом положении, отчете о прибылях и убытках, отчете о совокупном доходе, отчете об изменениях в капитале или отчете о движении денежных средств, но необходима для достоверного представления какого-либо из этих отчетов.

В этом разделе должна быть представлена следующая информация:

- постоянное место нахождения и организационно-правовая форма предприятия, страна его регистрации и юридический адрес (или основное место ведения хозяйственной деятельности, если оно отличается от юридического адреса);
- описание характера операций и основных направлений деятельности предприятия;
- исполнительные и контрольные органы;
- состав участников с указанием их доли в уставном капитале предприятия;
- дата утверждения и выпуска финансовой отчетности;
- стандарты и другие документы используемые при подготовке финансовой отчетности.

В соответствие с параграфом 126, МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» предприятие обязано указывать наименование материнской компании и конечной материнской компании, если эта информация не раскрывается в других разделах сопутствующих материалов, опубликованных вместе с финансовой отчетностью. Согласно параграфу 12, МСФО (IAS) 24 «Раскрытие информации о связанных сторонах» нужно раскрывать наименование не только материнской компании, но и конечной контролирующей стороны.

Согласно параграфу 13, МСФО (IAS) 24 «Раскрытие информации о связанных сторонах» для того, чтобы пользователи финансовой отчетности смогли составить мнение о влиянии взаимоотношений между связанными сторонами на предприятие, следует раскрывать информацию о взаимоотношениях между связанными сторонами в случаях, когда существует контроль, независимо от того проводились ли операции между связанными сторонами.

В соответствии с МСФО (IAS) 10 «События после отчетной даты» предприятие должно раскрывать дату утверждения финансовой отчетности к выпуску и наименование органа, утвердившего финансовую отчетность к выпуску. В случае если владельцы предприятия или другие лица имеют право вносить поправки в финансовую отчетность после ее выпуска, предприятие обязано раскрыть данный факт.

4.2 Порядок представления

В соответствии с параграфом 105, МСФО (IAS) 1 «Представление финансовой отчетности» рекомендуется следующий порядок представления примечаний к финансовой отчетности:

- заявление о соответствии МСФО (см. также параграф 14 данного стандарта);
- краткий обзор основных принципов учетной политики (см. также параграф 108 данного стандарта);
- сопроводительная информация по статьям, представленным непосредственно в отчете о финансовом положении, отчете о прибылях и убытках, отчете о совокупном доходе, отчете об изменениях в капитале и отчете о движении денежных средств, в том же порядке, что и порядок представления каждого отчета и каждой статьи;
- раскрытие прочей информации, в том числе:
  - условные обязательства (МСФО (IAS) 37 «Оценочные резервы, условные обязательства и условные активы») и непризнанные договорные обязательства; и
  - раскрытие нефинансовой информации, например, цели и политика предприятия в области управления рисками (МСФО (IFRS) 7 «Финансовые инструменты: раскрытие информации»).

4.3 Основные принципы подготовки финансовой отчетности

Предприятие в примечаниях или отдельно должно раскрывать общие принципы учетной политики, которые использованы при подготовке финансовой отчетности.

Данный раздел охватывает:

- представление суждений относительно применяемых учетных политик, которые оказали наиболее значительный эффект на показатели, признанные в финансовой отчетности (параграф 113, МСФО (IAS) 1, «Представление финансовой отчетности»);
- отражение каждого принципа учетной политики, не являющегося предметом конкретных требований МСФО, однако выбранный и применяемый в соответствии с МСФО (IAS) 8 «Учетная политика, изменения в бухгалтерских оценках и ошибки» (параграф 112, МСФО (IAS) 1, «Представление финансовой отчетности»);
- отражение основных допущений касающихся будущего и других источниках неопределенности расчетных оценок на отчетную дату,

которые содержат значительную степень риска возникновения необходимости внесения существенных корректировок в балансовую стоимость активов и обязательств в следующем финансовом году (параграф 116, МСФО (IAS) 1, «Представление финансовой отчетности»);

- специфические методы учетной политики, использованные при составлении финансовой отчетности;
- влияние применения в будущем нового уже опубликованного Стандарта или Толкования на финансовую отчетность и характер предстоящего изменения в учетной политике.

4.4 Расшифровка отдельных показателей отчетности

4.4.1 Товара - материальные запасы.

В соответствии с МСФО (IAS) 2 «Запасы» в примечаниях должны быть раскрыты следующие данные, если они не показаны в других формах финансовой отчетности:

- принципы учетной политики, принятые для измерения запасов, включая используемый способ расчета себестоимости;
- общая балансовая стоимость запасов и балансовая стоимость запасов по видам, используемым данным предприятием;
- балансовая стоимость запасов, учитываемых по справедливой стоимости за вычетом затрат на их продажу;
- величина запасов, признанная в качестве расходов в течение отчетного периода;
- сумма любой уценки запасов, признанная в качестве расходов в отчетном периоде;
- сумма любой реверсивной записи в отношении уценки, которая была признана как уменьшение величины запасов, отраженных в составе расходов, в отчетном периоде;
- обстоятельства или события, которые привели к реверсированию уценки запасов;
- балансовая стоимость запасов, заложенных в качестве обеспечения исполнения обязательств.

4.4.2 Основные средства

В целях раскрытия информации об основных средствах, рекомендуется применять нижеследующую форму, которая более наглядно показывает изменения в составе основных средств. В зависимости от наличия движения основных средств данная форма может быть дополнена или изменена.

		Здания и сооружения	Машины и оборудование	Канторское оборудование	Мебель и принадлежности	Транспортные средства	Прочие основные средства	Итого
	Ссылки	§ 37 (b), МСФО (IAS) 16	§ 37 (c), МСФО (IAS) 16	§ 37 (h), МСФО (IAS) 16	§ 37 (g), МСФО (IAS) 16	§ 37 (f), МСФО	§ 37, МСФО (IAS) 16	

						(IAS) 16		
Метод амортизации	§ 73 (b), МСФО (IAS) 16							
Норма амортизации	§ 75, МСФО (IAS) 16							
Входящее сальдо	§ 73 (d), МСФО (IAS) 16							
Приобретения основных средств	§ 73 (e) (i), МСФО (IAS) 16							
Приобретения в результате объединения компания	§ 73 (e) (iii), МСФО (IAS) 16							
Выбытия	§ 73 (e) (ii), МСФО (IAS) 16							
Выбытия в результате объединения компаний	§ 73 (e) (ii), МСФО (IAS) 16							
Увеличение/снижение стоимости в результате переоценки согласно параграфам 31, 39, 40 МСФО (IAS) 16	§ 73 (e) (iv), МСФО (IAS) 16							
Убытки от обесценения признанные или сторнированные непосредственно на счете капитала в соответствии с МСФО (IAS) 36	§ 73 (e) (iv), МСФО (IAS) 16							
Амортизация за период	§ 73 (e) (vii), МСФО (IAS) 16							
Убытки от обесценения, признанные в отчете о прибылях и убытках	§ 73 (e) (v), МСФО (IAS) 16							
Убытки от обесценения, восстановленные в	§ 73 (e) (vi), МСФО							

отчете о прибылях и убытках	(IAS) 16							
Эффект переоценки иностранной валюты	§ 73 (е) (viii), МСФО (IAS) 16							
Перевод								
в и из необоротные (ых) активы (ов), удерживаемых для продажи	§ 73 (е) (ii), МСФО (IAS) 16							
в и из инвестиционной собственности	§ 57 (а) по (с), МСФО (IAS) 16							
Прочие изменения	§ 73 (е) (ix), МСФО (IAS) 16							
Исходящее сальдо	§ 73 (d), МСФО (IAS) 16							
Накопленная амортизация	§ 75 (b), МСФО (IAS) 16							
Активы, удерживаемые по финансовой аренде	§ 31 (а), МСФО (IAS) 16							
Активы, передаваемые в операционную аренду	§ 49, МСФО (IAS) 16							

Также по основным средствам должна быть раскрыто:

- наличие и величина ограничений прав собственности на основные средства, а также основные средства, заложенные в качестве обеспечения исполнения обязательств;
- сумму затрат, включенную в балансовую стоимость объекта основных средств в ходе его строительства;
- сумму договорных обязательств по приобретению основных средств;
- сумму компенсации, предоставленной третьими лицами в связи с обесценением, утратой или передачей объектов основных средств и включенной в состав прибыли или убытка, если такая сумма не раскрывается отдельно в отчете о прибылях и убытках.

Для объектов основных средств отражающихся по переоцененной стоимости, раскрывается следующая информация:

- дату, на которую проводилась переоценка;
- участие независимого оценщика;
- методы и значительные допущения, применявшиеся при выполнении расчетной оценки справедливой стоимости объектов;
- степень, в которой справедливая стоимость объектов определялась непосредственно на основе действующих цен активного рынка или недавних рыночных сделок между независимыми сторонами или была получена с использованием иных методик оценки;
- применительно к каждому переоцененному классу основных средств: балансовая стоимость, которая подлежала бы признанию, если бы активы не учитывались с использованием модели учета по фактическим затратам;
- прирост стоимости от переоценки с указанием изменения за отчетный период и ограничений по распределению указанной суммы между акционерами.

4.4.3 Раскрытие информации о финансовой аренде

При наличии объектов сданных в финансовую аренду в соответствие с параграфом 31, МСФО (IAS) 17 «Аренда» предприятия должна раскрывать следующую информацию:

- применительно к каждому виду активов — чистую балансовую стоимость на отчетную дату;
- сверку между общей суммой будущих минимальных арендных платежей на отчетную дату и их приведенной стоимостью. Кроме того, предприятие должно раскрывать информацию об общей сумме будущих минимальных арендных платежей на отчетную дату и их приведенной стоимости для каждого из следующих периодов:
  - а. до одного года;
  - б. от одного года до пяти лет;
  - в. свыше пяти лет;
- условную арендную плату, признанную в качестве расходов в отчетном периоде;
- общую сумму будущих минимальных арендных платежей, ожидаемых к получению по договорам субаренды без права досрочного прекращения на отчетную дату;
- общее описание существенных договоров аренды, заключенных арендатором, включая, помимо прочего, следующую информацию:
  - а. принципы определения условной арендной платы;
  - б. наличие и условия опционов на возобновление аренды или покупку арендуемого актива и положений о пересмотре цены;
  - в. ограничения, устанавливаемые договорами аренды, например, ограничения в отношении выплаты дивидендов, привлечения дополнительных заимствований и заключения новых договоров аренды.

4.4.4 Нематериальные активы

В соответствии с параграфом 118, МСФО (IAS) 38 «Нематериальные активы» предприятие должно раскрыть следующую информацию по каждому классу нематериальных активов, с разграничением между самостоятельно созданными нематериальными активами и прочими нематериальными активами:

- a) является ли срок полезного использования соответствующих активов неопределенным или конечным и, если конечный, срок полезного использования или примененные нормы амортизации;
- b) методы начисления амортизации, использованные в отношении нематериальных активов с конечным сроком полезного использования;
- c) валовую балансовую стоимость и любую накопленную амортизацию (объединенную с накопленными убытками от обесценения) на начало и конец соответствующего периода;
- d) статьи отчета о прибылях и убытках, в которые включена любая амортизация нематериальных активов;
- e) сверку балансовой стоимости на начало и конец соответствующего периода, отражающую:
  - поступления, указав отдельно те, которые были получены в результате внутренних разработок, те, которые были приобретены как отдельные активы, и те, которые были приобретены в рамках сделок по объединению бизнеса;
  - активы, классифицированные как предназначенные для продажи или включенные в выбывающую группу, классифицированную как предназначенная для продажи в соответствии с МСФО (IFRS) 5 «Долгосрочные активы, предназначенные для продажи, и прекращенная деятельность», и прочие выбытия;
  - увеличения или уменьшения в течение данного периода, возникшие в результате переоценок, и в результате убытков от обесценения, признанных или восстановленных непосредственно в составе собственного капитала в соответствии с МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов» (если таковые имеют место);
  - убытки от обесценения, признанные в составе прибыли или убытка в течение указанного периода в соответствии с МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов» (если таковые имеют место);
  - убытки от обесценения, восстановленные в прибыли или убытке в течение указанного периода в соответствии с МСФО (IAS) 36 «Обесценение активов» (если таковые имеют место);
  - любую амортизацию, признанную в течение данного периода;
  - прочие изменения балансовой стоимости в течение указанного периода.

4.4.5 Финансовые инструменты

В соответствии с требованиями МСФО (IFRS) 7 «Финансовые инструменты: раскрытие информации» для каждого класса основных средств раскрывается справедливая стоимость финансовых активов и обязательств, и производят сравнение с балансовой стоимостью. Для краткосрочных задолженностей справедливая и балансовая стоимость могут быть одинаковыми.

Баланс Классы	Отражаемые по справедливой стоимости через счета прибылей и убытков	Отражаемые по справедливой стоимости через	Кредиты и дебиторская задолженность	Удерживаемые до погашения	Имеющиеся в наличии, для продажи	Итого	Справедливая стоимость
Котируемые акции			X	X			
Акции по стоимости приобретения	X	X	X	X			На
Облигации (справедливая стоимость)			X	X			
Облигации (амортизируемая стоимость)	X	X	X		X		
Дебиторская задолженность – национальная валюта	X	X		X	X		н/а
Дебиторская задолженность – иностранная валюта	X			X	X		
Прочее							
Обязательства кредитного характера (внебалансовые)						0	
Итого							

Также следует раскрывать информацию о характере активов, риски и выгоды владения, которые несет предприятие, чистый прибыль или убыток по категориям, описание основ оценки, используемые при подготовке финансовой отчетности и другие существенные изменения в составе финансовых инструментов в соответствии с требованиями МСФО (IFRS) 7 «Финансовые инструменты: раскрытие информации».

4.4.6 Выручка

В соответствии с параграфом 35, МСФО (IAS) 18 «Выручка» предприятие в финансовой отчетности должно раскрывать нижеследующую информацию, которая должна отражаться в Отчете о результатах финансово хозяйственной деятельности и в примечаниях:

- учетную политику, принятую для признания выручки, в том числе методы, используемые для определения стадии завершенности операций, связанных с предоставлением услуг;
- сумму каждой значительной статьи выручки, признанной в течение периода, в том числе выручки, возникающей от:
  - а. продажи товаров;
  - б. предоставления услуг;
  - в. процентов;
  - г. роялти;
  - д. дивидендов.
- сумму выручки, возникающей от обмена товаров или услуг, включенных в каждую значительную статью выручки.

4.4.7 Налог на прибыль

В соответствии с параграфом 80, МСФО (IAS) 12 «Налоги на прибыль» в финансовой отчетности предприятия должны быть раскрыты основные компоненты расхода / (дохода) по налогу на прибыль:

- расход / (доход) по текущему налогу на прибыль;
- любые корректировки текущего налога предыдущих периодов, признанные в отчетном периоде;
- сумма расхода / (дохода) по отложенному налогу, относящегося к возникновению и восстановлению временных разниц;
- сумма расхода / (дохода) по отложенному налогу, относящегося к изменениям в ставках налога или введению новых налогов;
- сумма выгоды, возникающей из ранее непризнанного налогового убытка, налогового кредита или временной разницы предыдущего периода, которые используются для уменьшения расхода по текущему налогу на прибыль;
- сумма выгоды, возникающей из ранее непризнанного налогового убытка, налогового кредита или временной разницы предыдущего периода, которые используются для уменьшения расхода по отложенному налогу на прибыль;
- расход по отложенному налогу на прибыль, возникающий в результате списания или восстановления предыдущего списания отложенного налогового актива в соответствии с параграфом 56 данного стандарта;
- сумма расхода / (дохода) по налогу на прибыль, относящегося к таким изменениям в учетной политике и ошибкам, которые включаются в состав прибыли или убытка в соответствии с МСФО (IAS) 8 «Учетная политика, изменения в бухгалтерских оценках и ошибки», поскольку их ретроспективный учет не разрешен.

Также в соответствии с параграфом 81, МСФО (IAS) 12 «Налог на прибыль» отдельно должно раскрываться:

- объяснение взаимосвязи между расходом / (доходом) по налогу на прибыль и бухгалтерской прибылью в форме числовой сверки расхода / (дохода) по налогу и результатов умножения бухгалтерской прибыли на применимую ставку налога с раскрытием информации о методе расчета применимой ставки налога;
- объяснение изменений в применимой ставке (ставках) налога по

сравнению с предыдущим отчетным периодом;

- сумма (и дата истечения срока, если применимо) вычитаемых временных разниц, неиспользованных налоговых убытков и неиспользованных налоговых кредитов, в отношении которых в балансе не признается отложенный налоговый актив;
- агрегированная сумма временных разниц, связанных с инвестициями в дочерние предприятия, филиалы и ассоциированные предприятия и с долями участия в совместном предпринимательстве, в отношении которых не признаются отложенные налоговые обязательства (см. параграф 39, МСФО (IAS) 12 «Налог на прибыль»);
- в отношении каждого вида временных разниц и каждого вида неиспользованных налоговых убытков и неиспользованных налоговых кредитов:
  - а. сумма отложенных налоговых активов и обязательств, признанных в балансе, по каждому представленному периоду;
  - б. сумма дохода или расхода по отложенному налогу на прибыль, если она не очевидна из изменений в суммах, признанных в балансе;
- сумма налоговых последствий выплат акционерам предприятия дивидендов, предложенных или объявленных до даты утверждения финансовой отчетности, но не признанных в качестве обязательства в финансовой отчетности.

4.4.8 Резервы

В соответствии с параграфом 84, МСФО (IAS) 37 «Оценочные резервы, условные обязательства и условные активы» для каждого вида оценочных резервов предприятие должно раскрывать следующую информацию:

- а) балансовая стоимость на начало и конец отчетного периода;
- б) дополнительные оценочные резервы, признанные в течение периода, включая увеличение существующих резервов;
- с) суммы, использованные (то есть реально понесенные и списанные за счет оценочного резерва) в течение периода;
- д) неиспользованные суммы, восстановленные в течение периода; и
- е) приращение дисконтированной суммы за отчетный период с течением времени и результат изменений ставки дисконтирования.

4.4.9 Прочие активы и обязательство

В соответствии с параграфом 36, МСФО (IAS) 18 предприятие раскрывает данные о любых условных обязательствах и условных активах в соответствии с МСФО (IAS) 37 «Оценочные резервы, условные обязательства и условные активы». Условные обязательства и условные активы могут возникать по таким статьям, как затраты по гарантиям, претензии, штрафы или возможные убытки.

В соответствии с параграфом 30, МСФО (IFRS) 5 «Долгосрочные активы, предназначенные для продажи, и прекращенная деятельность» предприятие должно представлять и раскрывать информацию, которая дает возможность пользователям финансовой отчетности оценивать финансовые результаты от прекращенной деятельности и выбытий долгосрочных активов (или выбывающих групп).

4.4.10 Заключение

Примечания являются составной частью финансовой отчетности и в них должны отражаться существенные стороны деятельности предприятия, которые не раскрыты в других формах финансовой отчетности. При составлении финансовой отчетности в соответствии МСФО нужно, чтобы все элементы финансовой отчетности соответствовали каждому требованию всех стандартов. При отступлении от каких-нибудь требований стандартов должна быть раскрыта причина такого отступления и его влияние на финансовую отчетность.

Примечания готовятся в произвольном формате с помощью таблиц, наглядных пособий и других инструментов облегчающих понимание финансовой отчетности.